

Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα: Διεθνών και Ευρωπαϊκών
Π.Μ.Σ. Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΟΜΠΥ ΤΩΝ Η.Π.Α.

Και το εμπόργκο όπλων κατά της
Τουρκίας
(1974-1978)

Διπλωματική Εργασία
Γουβέτας Δημήτριος
2009

(Επιβλέπων Καθηγητής: Μάριος Ευρυβιάδης)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
-----------------	----------

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΙΑ

1. Θεωρία Ομάδων Συμφερόντων	5
2. Θεωρία Λόμπι	11
3. Οι Ομάδες Συμφερόντων στο Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα	16
4. Εθνοτικά Λόμπι-Οργανωτική Δομή	20
5. Ελληνικό Λόμπι-Γένεση και Εξέλιξη	24
6. Η επιρροή των Λόμπι στην Εξωτερική Πολιτική των Η.Π.Α.	30
7. Εθνικά Λόμπι: Εξυγιαντική Δύναμη ή Τροχοπέδη;	36

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΩΝ Η.Π.Α.

1. Γενικά	39
2. Διακρίσεις	41
3. Πεδία Δράσης	
3.1. Εξουσία-Κοινή Γνώμη	44
3.2. Πληροφόρηση	45
3.3. Οικονομική Ισχύς	46

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΤΟ ΕΜΠΙΡΓΚΟ ΟΠΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

1. Οργανώσεις, Θεσμοί, Παράγοντες της Ελληνοαμερικανικής Κοινότητας	48
1.1. Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία	49
1.2. Α.Η.Ε.Ρ.Α.	52
1.3. Α.Η.Ι.	53

1.4. Ο Ελληνοαμερικανικός Τύπος	57
1.5. Ο Εκλογικός Παράγοντας	60
1.6. Ακτιβισμός	66
1.7. Ανεξάρτητοι Παράγοντες	68
2. Το Ιστορικό του Εμπάργκο	
2.1. Ψήγματα Οργάνωσης	71
2.2. New Lobby In Town	73
2.3. Αγώνας Μέχρις Εσχάτων-Το Λόμπι Κερδίζει τη «Μάχη»	75
2.4. Ο Αγώνας Σφυρηλατεί το Λόμπι	81
2.5. Μαζική Κυβερνητική Αντεπίθεση-Το Λόμπι Χάνει τον «Πόλεμο»	83
2.6. D.C.A.	85
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	93

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να αναλύσει το φαινόμενο της εμφάνισης ισχυρού ελληνοαμερικανικού «λόμπι», κατά τη δεκαετία του '70, με αφορμή την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο.

Ασφαλώς, όπου γίνεται λόγος για λόμπι, υπονοείται το εν ευρεία εννοία λόμπι, το οποίο δε καμμία περίπτωση δεν πρέπει κάποιος να φανταστεί σαν μια συμπαγή πολιτική οντότητα, αλλά περισσότερο σαν μια χαλαρή κοινότητα, ένα σχήμα περισσότερο, απαρτιζόμενο από (συχνά) ετερόκλητες ομάδες πίεσης, θεσμικά όργανα και μονοπρόσωπα ή ολιγομελή (κατά κυριολεξία) λόμπι. Η λέξη «λόμπι» χρησιμοποιείται ως συντομογραφία για τη χαλαρή συμμαχία ατόμων και οργανώσεων, που δουλεύουν εντατικά για να επηρεάσουν την αμερικανική εξωτερική πολιτική. Αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι υπονοεί πως το λόμπι είναι ένα ενοποιημένο κίνημα με ενιαία ηγεσία, ή ότι κάποιοι μέσα σε αυτό δε διαφωνούν σε πολλά ζητήματα. Δεν υπήρξαν όλοι οι Ελληνοαμερικανοί μέρος του λόμπι, διότι η Ελλάδα και η Κύπρος δεν ήταν τόσο σημαντικό θέμα για αυτούς.

Εξάλλου, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει το «λομπυ» των ομογενών και των υποστηρικτών τους. Το επαγγελματικό lobbying, του οποίου τη σημασία κανείς δεν παραβλέπει, και το οποίο έχει οδηγήσει (κυρίως άλλες χώρες) σε εντυπωσιακά αποτελέσματα, δεν αποτελεί αντικείμενο του παρόντος πονήματος.

Η περίπτωση του ελληνοαμερικανικού λόμπι αναλύεται με βάση τη δομολειτουργική θεωρία των ομάδων πίεσης (ομάδων συμφερόντων), προσαρμοσμένη στις εθνοτικές (ethnic) ομάδες πίεσης, ενώ ασφαλώς το λόμπι, στο βαθμό που επηρέασε τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. και τις σχέσεις τους με την Ελλάδα, αντιμετωπίζεται ως μη κρατικός δρών των διεθνών σχέσεων, σύμφωνα με τη θεωρία του κλασικού ρεαλισμού.

Η σύγκρουση ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '60, η οποία κορυφώθηκε με τρόπο δραματικό, με την τουρκική εισβολή στην νήσο το 1974, σηματοδοτεί μια θεμελιώδη μεταβολή συμπεριφοράς και πολιτικής εκ μέρους των δύο Συμμάχων των Η.Π.Α., αναφορικά με τη συμμετοχή τους στο Ν.Α.Τ.Ο., και κυρίως αναφορικά με την αμερικανική στρατιωτική βοήθεια¹. Παράλληλα, όμως, αποτελεί το πάλκο, πάνω στο οποίο το ελληνοαμερικανικό «λόμπι»

¹ Hackett, Clifford, The Politics of US Aid to Greece and Turkey, 27

έκανε την πρεμιέρα του, εμφάνιση άκρως εντυπωσιακή, χωρίς πάντως ανάλογη συνέχεια. Πράγματι, παρά τη μακρά παρουσία του Ελληνισμού στις Η.Π.Α., και παρά την ανάδειξη των ομογενών σε σημαντικό οικονομικό παράγοντα της αμερικανικής κοινωνίας, δεν είχε, μέχρι την τραγική περίοδο της έναρξης του Κυπριακού δράματος, παρατηρηθεί οργανωμένη πολιτική δράση των Ελληνοαμερικανών, επί τη βάση της εθνικής τους καταγωγής.

Στις ίδιες τις Η.Π.Α., η ελληνοτουρκική διένεξη προκάλεσε διχασμό ανάμεσα σε Κογκρέσσο και εκτελεστική εξουσία, σχετικά με τον τρόπο, κατά τον οποίον θα ήταν δυνατό να επιτευχθεί πρόοδος στο Κυπριακό ζήτημα. Το Κογκρέσσο υιοθέτησε τη θέση ότι η πίεση μέσω της (απαγόρευσης) στρατιωτικής βοήθειας θα μπορούσε να αποφέρει καρπούς, ενώ η Κυβέρνηση παρέμεινε αντίθετη².

² Migdalowitz, Carol, "Greece and Turkey: Current Foreign Aid Issues", *Congressional Research Issue Brief*, September 5, 1995, The Library of Congress, 1

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΙΑ

1. Θεωρία Ομάδων Συμφερόντων

Οι ομάδες συμφερόντων (ή αλλιώς ομάδες πίεσης) είναι ομάδες, που σχηματίζονται εξαιτίας κάποιου ειδικού ζητήματος ενδιαφέροντος. Την έννοια της ομάδας συμφερόντων συγκροτούν τρία βασικά στοιχεία:

Ομάδα οργανωμένη, 2. για την προάσπιση συμφερόντων, 3. με άσκηση πίεσης στην εξουσία³.

Οι ομάδες συμφερόντων διαφέρουν από τα πολιτικά κόμματα κυρίως ως προς το τρίτο στοιχείο. Ενώ τα κόμματα επιδιώκουν την κατάκτηση και άσκηση της εξουσίας, οι ομάδες συμφερόντων επιδιώκουν μόνο τον επηρεασμό της⁴.

Οι ομάδες συμφερόντων είναι οργανώσεις, οι οποίες προσπαθούν να επηρεάσουν τη δημόσια πολιτική. Με βάση αυτόν τον ορισμό, μια τεράστια γκάμα οργανώσεων μπορούν να θεωρηθούν ομάδες συμφερόντων. Οι ομάδες αυτές ποικίλουν, από τεράστιες, μαζικής συμμετοχής οργανώσεις, όπως η American Association of Retired Persons (AARP) μέχρι εργατικά σωματεία, όπως η United Auto Workers (UAW), και γιγάντιες εταιρείες όπως η Exxon Mobil. Εξαιτίας της τεράστιας ποικιλίας των ομάδων πίεσης, είναι χρήσιμο να τις διακρίνουμε σε διάφορες κατηγορίες.

Μπορεί κανείς να διακρίνει ανάμεσα σε ομάδες συμφερόντων και ομάδες πίεσης, οι οποίες είναι οργανισμοί μελών. Το μέλλον αυτών των ομάδων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δυνατότητά του να πείσουν ανθρώπους να γίνουν και να παραμείνουν μέλη τους. Στο άλλο άκρο βρίσκονται οργανισμοί όπως εταιρείες, οι οποίοι συχνά είναι πολύ ενεργοί στον επηρεασμό της δημόσιας πολιτικής, ωστόσο δεν έχουν «μέλη», κατά την έννοια που περιγράφηκε παραπάνω. Η δραστηριότητα των ομάδων πίεσης είναι κάτι, στο οποίο επιδίδονται, προκειμένου να προστατεύσουν τις πρωταρχικές τους δράσεις, όπως η παραγωγή και πώληση ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας⁵. Σύμφωνα με άλλη άποψη, κάθε «ομάδα συμφερόντων» αποτελεί δυνητικά «ομάδα πίεσης», καθώς η έννοια της ομάδας συμφερόντων είναι ευρύτερη αυτής της

³ Μαυρογορδάτος Θ. Γεώργιος, *Ομάδες Πίεσης και Δημοκρατία*, Αθήνα: Παττάκης (2001)

⁴ Duverger, Maurice, *Sociologie Politique*, Paris : Presses Universitaires de France, 1968, σελ. 355-356, 441

⁵ Μαυρογορδάτος Θ. Γεώργιος, *Ομάδες Πίεσης και Δημοκρατία*, Αθήνα: Παττάκης (2001)

ομάδας πίεσης⁶. Για το συγκεκριισμό τους μάλιστα, η ομάδα πίεσης μπορεί να οριστεί ως «ομάδα οργανωμένη για την προάσπιση συμφερόντων με ενδεχόμενη άσκηση πίεσης στην εξουσία».

Μία άλλη διάκριση, η οποία μπορεί να γίνει, είναι αυτή μεταξύ ομάδων συμφερόντων, οι οποίες υπάρχουν προκειμένου να προωθούν ένα συγκεκριμένο σκοπό (όπως η National Rifle Association, η οποία υπάρχει κατά κύριο λόγο για να αντιτίθεται στον έλεγχο της οπλοφορίας) και ομάδων συμφερόντων, όπως εταιρείες, οι οποίες μπορούν να αναμιχθούν σε μια ευρεία γκάμα δημοσίων πολιτικών, όπως η φορολογία, η προστασία του περιβάλλοντος και η εμπορική πολιτική, ζητήματα που επηρεάζουν τα συμφέροντά τους.

Η θεωρία των ομάδων συμφερόντων αποτελεί καθαρά αμερικανική επινόηση. Θα μπορούσε κανείς να τη χαρακτηρίσει αμερικανικό υποκατάστατο και ισοδύναμο του μαρξισμού: αντί για τάξεις και πάλη των τάξεων, έχουμε ομάδες και ανταγωνισμό ομάδων ως κινητήρια δύναμη της πολιτικής. Η πατρότητα της θεωρίας ανήκει στον Arthur Bentley, με το βιβλίο του «The Process of Government» το 1908. Ωστόσο, η ολοκληρωμένη και συστηματική διατύπωση της θεωρίας έγινε από τον David Truman, μισό αιώνα αργότερα⁷.

Η εξήγηση για τις αμερικανικές καταβολές της θεωρίας των ομάδων συμφερόντων θεμελιώνεται στους κάτωθι παράγοντες:

1. Η ιδιότυπη «αταξικότητα» της αμερικανικής κοινωνίας, σε αντίθεση με τις φεουδαρχικές παραδόσεις της Ευρώπης.
2. Η ομοσπονδιακή και προεδρική μορφή του αμερικανικού πολιτικού συστήματος, σε συνδυασμό με την απουσία κομματικής πειθαρχίας, τόσο στα ομοσπονδιακά, όσο και στα πολιτειακά νομοθετικά σώματα, γεγονός που σήμαινε ότι κάθε μεμονωμένο μέλος των νομοθετικών σωμάτων, αποτελούσε δυνητικό στόχο επηρεασμού.
3. Η κατεξοχήν συμμετοχική αμερικανική πολιτική παράδοση, διαπιστωμένη ήδη από το 1831 από τον Tocqueville⁸.

⁶ Duverger, σελ. 356, 441

⁷ Truman, David B. *The Governmental Process: Political Interests and Public Opinion*, New York: Alfred A. Knopf, 1951

⁸ Tocqueville, Alexis de, *De la Democratie en Amerique*, Paris : Union Generale d' Editions, 1963

Οι Almond και Powell⁹ ενέταξαν τη θεωρία των ομάδων συμφερόντων στο συνολικότερο πλαίσιο της δομολειτουργικής προσέγγισης. Κεντρική ιδέα της προσέγγισης αυτής είναι ότι κάθε πολιτικό σύστημα χρειάζεται την επιτέλεση ορισμένων ζωτικών λειτουργιών, που είναι απαραίτητες για την επιβίωσή του. Σε αυτές περιλαμβάνεται και η «άρθρωση συμφερόντων» (interest articulation), που επιτελούν κατεξοχήν οι ομάδες πίεσης (συμφερόντων). Έπεται, λογικά και χρονικά η λειτουργία, που κατεξοχήν επιτελούν τα πολιτικά κόμματα, η «εναρμόνιση συμφερόντων» (interest aggregation).

Προκύπτει έτσι ένα νέο, λειτουργικό κριτήριο διαφοροποίησης και διάκρισης των ομάδων πίεσης από τα κόμματα: Σε αυτές ανήκει η άρθρωση συμφερόντων, σε εκείνα η εναρμόνισή τους. Επίσης, προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι ομάδες αυτές καταλήγουν αν είναι εξίσου σημαντικές και απαραίτητες με τα κόμματα.

Επόμενο μεγάλο βήμα στην εξέλιξη της θεωρίας των ομάδων συμφερόντων υπήρξε η διατύπωση του συμπεράσματος του Mancur Olson περί της «λογικής» που διέπει τη συλλογική δράση, το 1965. Μέχρι τότε, κρατούσα ήταν η άποψη του Truman ότι κάθε συμφέρον θα εκπροσωπηθεί, κάθε δυνητική ομάδα πίεσης θα οργανωθεί τελικά, εφόσον παραστεί ανάγκη. Ο Olson¹⁰ ήρθε να ανατρέψει την άποψη αυτή, θεωρώντας ότι τα μέλη μεγάλων ομάδων, αν είναι ορθολογικά άτομα, επιδιώκουν δηλαδή τη μεγιστοποίηση της προσωπικής τους ευημερίας, δεν πρόκειται να αναλάβουν δράση, ούτε να συγκροτήσουν οργάνωση για την προώθηση των ομαδικών τους συμφερόντων, αν δεν υπάρξει κάποιας μορφής είτε καταναγκασμός, είτε «επιλεκτικά κίνητρα» (selective incentives), δηλαδή ατομικά ανταλλάγματα για τη συμμετοχή τους, ξεχωριστά από το συλλογικό αγαθό που επιδιώκεται. Αυτό το συλλογικό αγαθό είναι κατά κανόνα δημόσιο ή πάντως αδιαίρετο, και θα το απολαύσουν όλοι (αν και όταν επιτευχθεί) ανεξάρτητα από η συμμετοχή τους στη συλλογική προσπάθεια.

Χωρίς καταναγκασμό ή επιλεκτικά κίνητρα, οι μεγάλες ομάδες θα παραμείνουν όχι «δυνητικές» σύμφωνα με τον Truman, αλλά «λανθάνουσες» (latent), σύμφωνα με τον Olson. Μόνο για τις μικρές, ολιγομελείς ομάδες υπάρχουν προϋποθέσεις

⁹ Almond Gabriel A., "Introduction: A Functional Approach to Comparative Politics". Στο Almond Gabriel A. and Coleman James S., *The Politics of the Developing Areas* (Princeton: Princeton University Press, 1960), σελ. 3-64

¹⁰ Olson, Mancur, *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1971

συλλογικής δράσης με αφετηρία τον ατομικό ορθολογισμό. Στις περιπτώσεις αυτές, η ατομική συμβολή είναι ορατή και υπολογίσιμη, ενώ η συμπεριφορά του εξαρτάται από τη συμπεριφορά των άλλων.

Μία ακόμη τομή στη θεωρία των ομάδων συμφερόντων υπήρξε η διαπίστωση του Philippe Schmitter περί ενός νέου «κορπορατισμού», ο οποίος επρόκειτο να υποκαταστήσει τον πλουραλισμό που μέχρι τότε χαρακτήριζε τη θεωρία αυτή¹¹. Ο Schmitter έδωσε δύο διαμετρικά αντίθετους ορισμούς των δύο συστημάτων:

α. Ο πλουραλισμός είναι σύστημα εκπροσώπησης συμφερόντων που συγκροτείται από 1. απροσδιόριστο (και καταρχήν απεριόριστο) αριθμό, 2. πολλαπλών, 3. εθελοντικών, 4. ανταγωνιστικών μεταξύ τους, 5. αυτοπροσδιορισμένων (ως προς την αρμοδιότητά τους) και 6. μη ιεραρχημένων οργάνωσεων που 7. δεν έχουν ειδική κρατική άδεια, αναγνώριση, οικονομική ενίσχυση ή προέλευση ούτε 8. ελέγχονται με οποιονδήποτε τρόπο από το κράτος στην επιλογή της ηγεσίας ή στην άρθρωση αιτημάτων και 9. δεν έχουν το μονοπώλιο εκπροσώπησης των αντιστοίχων κατηγοριών.

β. Ο κορπορατισμός είναι σύστημα εκπροσώπησης συμφερόντων που συγκροτείται από 1. περιορισμένο αριθμό, 2. μοναδικών, 3. υποχρεωτικών, 4. μη ανταγωνιστικών, 5. λειτουργικά οριοθετημένων και 6. ιεραρχημένων οργάνωσεων που 7. έχουν κρατική αναγνώριση ή άδεια (όταν δε δημιουργούνται εξ αρχής από το κράτος) και στις οποίες 8. με αντάλλαγμα ορισμένους περιορισμούς στην επιλογή ηγεσίας και στην άρθρωση αιτημάτων, απονέμεται 9. το μονοπώλιο εκπροσώπησης των αντιστοίχων κατηγοριών.

Ο Schmitter προχώρησε περαιτέρω σε διάκριση ανάμεσα σε κρατικό και κοινωνικό κορπορατισμό, στοιχείο ασφαλώς πρωτότυπο στην εξέλιξη της θεωρίας των ομάδων συμφερόντων. Θεωρούσε δηλαδή ότι ο κορπορατισμός δεν επιβάλλεται μόνο δια νόμου από το κράτος, όπως συνέβη στη φασιστική Ιταλία¹², αλλά προκύπτει και από την ίδια την κοινωνία, όπως συνέβη μεταπολεμικά σε μερικές δυτικές δημοκρατίες, και μάλιστα υπό την αιγίδα σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η συζήτηση περί κορπορατισμού έληξε άδοξα, ως ιστορική τάση.

Σύμφωνα με το Meynaud, οι ομάδες πίεσης (συμφερόντων) διακρίνονται σε αυτές που προασπίζουν μια κοινωνική κατηγορία, όπως αυτή ορίζεται από

¹¹Schmitter, Philippe C. "Still the Century of Corporatism?", στο Schmitter, Philippe C. and Lehmbruch Gerhard, *Trends Toward Corporatist Intermediation* (London: Sage, 1979), σσ. 7-52

¹²Carlalberto Grillenzoni, *Το συνεχιζόμενο Κράτος*, Αθήνα: Βιβλιοπωλείο της Εστίας, 1935

αντικειμενικά κριτήρια και σε αυτές που προωθούν μια ιδεολογική υπόθεση¹³. Ωστόσο, η αλήθεια είναι πως δεν είναι εύκολο να χαρακτηρίσει κανείς τα χαρακτηριστικά που συγκροτούν μια ομάδα αντικειμενικά.

Καταρχήν, τα ίδια τα συμφέροντα που αυτή προωθεί επιδέχονται διαφορών διατυπώσεων. Άλλωστε, ο ίδιος ο όρος «άρθρωση» υποδηλοί ακριβώς τη δυνατότητα πολλαπλών εκδοχών.

Επιπλέον, τουλάχιστον στο πεδίο των ομάδων συμφερόντων, δεν είναι καθόλου ευχερής η διάκριση σε άυλα και υλικά συμφέροντα, καθώς αυτά συνδέονται και συμφύρονται συνηθέστατα κατά τρόπο άρρηκτο. Σε τελική ανάλυση, ακόμη και η επίτευξη των πλέον υπερβατικών στόχων προϋποθέτει αναγκαστικά υλικούς πόρους. Αξιοσημείωτο, ότι όλες σχεδόν οι ομάδες συμφερόντων καταλήγουν αργά ή γρήγορα να χρησιμοποιούν έμμισθο προσωπικό, ακόμη και σε ηγετικούς ρόλους.

Μέσω της δομολειτουργικής προσέγγισής του, ο Gabriel Almond¹⁴ προσφέρει μια πιο εύστοχη διάκριση ομάδων συμφερόντων:

1. Ανομικές (anomic)
2. Μη σωματειακές (non-associational)
3. Θεσμικές (institutional)
4. Σωματειακές (associational)

Η τυπολογία αυτή χρησιμοποιεί τρία συνδυασμένα κριτήρια: Τη διάρκεια, την τυπική οργάνωση και την ειδίκευσή της.

Ένα τρίτο, και πληρέστερο, μοντέλο διάκρισης ομάδων συμφερόντων προσφέρει ο Μαυρογορδάτος¹⁵. Σύμφωνα με αυτό, οι ομάδες αυτές διακρίνονται σε:

1. Άτυπες, συγκροτούμενες με βάση ατομικά χαρακτηριστικά, που είναι δεδομένα. Τέτοια χαρακτηριστικά είναι η συγγένεια, η χώρα προέλευσης, η θρησκεία και γενικότερες φυλετικές, εθνοτικές ή απλώς πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.
2. Θεσμικές, οι οποίες δεν είναι τίποτα άλλο από ένα διαφορετικό σχηματισμό των ανθρώπων που ήδη υπηρετούν ένα συγκεκριμένο θεσμό.

¹³ Meynaud, Jean, *Nouvelles etudes sur les groupes de pression en France*, Paris : Armand Colin, 1962

¹⁴ Almond Gabriel A., "Introduction: A Functional Approach to Comparative Politics". Στο Almond Gabriel A. and Coleman James S., *The Politics of the Developing Areas* (Princeton: Princeton University Press, 1960), σελ. 3-64

¹⁵ Μαυρογορδάτος Θ. Γεώργιος, *Ομάδες Πίεσης και Δημοκρατία*, Αθήνα: Παττάκης (2001)

Σωματειακές, που πρόκειται για ομάδες συγκροτημένες εθελοντικά (με ελεύθερη πρωτοβουλία των ιδρυτών και με ελεύθερη συμμετοχή των μελών) και ειδικά για την άρθρωση συμφερόντων. Είναι οι κατεξοχήν ομάδες πίεσης. Διακρίνονται περαιτέρω σε μαζικές και σε ομάδες στελεχών, με κριτήριο δομικό, τον τύπο της οργάνωσης.

2. Θεωρία Λόμπι

Τα λόμπι αναγνωρίζονται γενικά σαν οι άνθρωποι ή οι οργανώσεις που στοχεύουν στην προώθηση των θέσεων ομάδων συμφερόντων σε μέλη του Κογκρέσσου, κυρίως σε θέματα συγκεκριμένης νομοθεσίας. Ωστόσο, στην όλο και πιο περίπλοκη αμερικανική δημοκρατία των τελών του 20^{ου} αιώνα, το lobbying πρέπει να ειδωθεί σαν ένα ευρύτερο και πιο δυναμικό φαινόμενο. Πλέον, οι ομάδες συμφερόντων ασκούν επίσης lobbying προς την εκτελεστική εξουσία, η οποία απέκτησε διευρυμένη εξουσία διακριτή από το Κογκρέσσο. Ακόμη, κυβερνητικοί παράγοντες επιδίδονται σε lobbying προς τις ομάδες συμφερόντων, ελπίζοντας στη συγκέντρωση υποστήριξης σε πολιτικές και δράσεις. Ενώ ξένες κυβερνήσεις κάνουν το ίδιο στα πλαίσια του Κογκρέσσου, προς ενίσχυση της παραδοσιακής διπλωματίας. Η ανάδειξη και η λειτουργία αυτών των νέων μορφών λόμπι, αποτελεί σημαντική καμπή στην ιστορία της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α.

Ο όρος “lobby” ή “lobbyist” αναφέρεται στα μέσα που χρησιμοποιούν ομάδες ή κομμάτια της κοινωνίας τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό με κοινά συμφέροντα προκειμένου να επηρεάσουν τις αποφάσεις της κυβέρνησης με θετικό τρόπο υπέρ τους. Ο όρος “lobbying” περιλαμβάνει την οργάνωση καθώς και την επιστράτευση κοινωνικών και χρηματοδοτικών μέσων ώστε να ασκηθεί αποτελεσματική πίεση στο νομοθετικό σώμα και στην εκτελεστική εξουσία ώστε να εφαρμοστούν πολιτικές που θα ευνοήσουν τη συγκεκριμένη ομάδα ή αυτούς που εκπροσωπεί ο εκάστοτε “lobbyist”.

Οι λεγόμενοι “lobbyists” μπορούν να διαχωριστούν σε δύο μεγάλες ομάδες: Α) σε αυτούς που είναι πολίτες χωρίς να εξασκούν επαγγελματικά το “lobbying” (citizen lobbyists), και Β) σε αυτούς που είναι επαγγελματίες (professional lobbyists)¹⁶.

Μια πληρέστερη διάκριση προτείνει ο Ευρυβιάδης¹⁷. Σύμφωνα με αυτή, τα λόμπι και οι ομάδες συμφερόντων ανήκουν σε τρεις κατηγορίες, συχνά αλληλοσυμπληρούμενες. Στην πρώτη, ανήκουν οι επιτροπές πολιτικής δράσης (PACs), που αποτελούν και την πλειοψηφία των ομάδων πίεσης. Στη δεύτερη κατηγορία, ανήκουν οι ομάδες πίεσης, που προωθούν δημόσια συμφέροντα, είναι δηλαδή μη

¹⁶ Karambelas, G. Nicholas, Foreign Influences and U.S. Policy, *US and The World*, 217

¹⁷ Ευρυβιάδης, Μάριος, *Το Τουρκικό Λόμπι της Ουάσινγκτον, Μια ιστορική αναδρομή του λόμπινγκ*, στο Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις, Φάκελος Σημειώσεων, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, (2000), 91

κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Τέλος, στην τρίτη κατηγορία, εντάσσονται οι ομάδες πίεσης που προωθούν ιδιωτικά, οικονομικά κυρίως συμφέροντα. Εδώ εντάσσονται και οι Εκκλησιαστικές και θρησκευτικές ομάδες.

Οι απλοί πολίτες αντλούν την δύναμη τους από τον μεγάλο αριθμό τους και τις δυνατότητες χρηματοδότησης τις οποίες έχουν, το γεγονός ότι είναι Αμερικανοί πολίτες τους επιτρέπει να επηρεάζουν τις αποφάσεις διαμέσου της ψήφου τους ενώ παράλληλα έχουν την δυνατότητα να συμβάλλουν οικονομικά στις προεκλογικές εκστρατείες. Εκ των πραγμάτων όσο περισσότερες ψήφους και όσο περισσότερο χρήμα μπορούν να προσφέρουν στις προεκλογικές καμπάνιες στους υποψηφίους των δύο μεγάλων κομμάτων ή και στα ίδια τα κόμματα τόσο μεγαλύτερη επιρροή διαθέτουν.

Οι επαγγελματίες “lobbyists” με την σειρά τους έχουν προσληφθεί από κάποιο πελάτη ή ομάδα συμφερόντων που δεν έχει την δυνατότητα να κινητοποιήσει ψηφοφόρους ή να αναμειχθεί στην χρηματοδότηση των υποψηφίων. Η δύναμη των επαγγελματιών “lobbyist” βασίζεται στις προσωπικές και επαγγελματικές σχέσεις τις οποίες αυτός έχει αναπτύξει με ισχυρούς παράγοντες του δημόσιου βίου, χρησιμοποιώντας αυτές τις σχέσεις ο επαγγελματίας μπορεί να εξασφαλίσει ανταλλάγματα για μια ευνοϊκή μεταχείριση ως προς τους πελάτες που εκπροσωπεί. Οι περισσότεροι από τους επαγγελματίες “lobbyists” είναι πρώην μέλη της κυβέρνησης ή πρώην εκλεγμένοι αξιωματούχοι οι οποίοι έχουν τις κατάλληλες διασυνδέσεις προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους.

Η σημαντικότερη ίσως αλλαγή υπήρξε η ήρεμη επανάσταση στο θεσμικό χαρακτήρα και τους κανόνες της νομοθετικής διαδικασίας στην Washington: Η κατάτμηση της ισχύος των πολιτικών κομμάτων και των κομματικών ηγεσιών, η προώθηση ανεξάρτητων υποψηφίων και η αναδόμηση του συστήματος χρηματοδότησης εκλογικών εκστρατειών, κατά τρόπο που να μπορούν πλέον οι ομάδες συμφερόντων να υποστηρίξουν συγκεκριμένους υποψηφίους. Οι μεταβολές αυτές στο Κογκρέσο, σηματοδότησαν την εμφάνιση μιας νέας γενιάς πολιτικών και την αναβάθμιση του ρόλου των επικεφαλής υποεπιτροπών, αλλά και μεμονωμένων μελών.

Οι μεταβολές αυτές άνοιξαν το δρόμο σε ομάδες συμφερόντων, λομπίστες, ειδικούς των δημοσίων σχέσεων και πολιτικούς συμβούλους κάθε είδους. Ο αριθμός των ομάδων συμφερόντων αυξήθηκε ραγδαία, από περίπου 10.300 το 1968 σε 20.600 το 1988. Ο αριθμός των καταγεγραμμένων λομπιστών στην Washington, από περίπου 500 πριν το Β'Π.Π., ανήλθε σε περισσότερους από 6.000 (αν και υπήρχαν εκτιμήσεις τι

ο πραγματικός αριθμός ανήρχετο σε τέσσερις ή πέντε φορές παραπάνω)¹⁸ στις αρχές της δεκαετίας του '90. Ο αριθμός των επιτροπών πολιτικής δράσης (PACs), τα οποία χρηματοδότησαν πολλές από τις πλέον ισχυρές ομάδες συμφερόντων, από ελάχιστα τη δεκαετία του '70, σε πάνω από 4.000 μέσα σε ένα διάστημα είκοσι ετών.

Οι δύο κύριες νομοθετικές ρυθμίσεις που ρυθμίζουν την λειτουργία των “lobbies” είναι η Foreign Agents Registration Act του 1938¹⁹ και η Lobbying Disclosure Act του 1995²⁰.

Οι αλλαγές στην νομοθεσία περί ομάδων συμφερόντων, κατά τη δεκαετία του '70, διευκόλυναν περαιτέρω την εξάπλωση του lobbying. Το Κογκρέσσο είχε από το 1946 υιοθετήσει τον Ομοσπονδιακό Κανονισμό της Πράξης για το Lobbying (Federal Regulation of Lobbying Act)²¹, τη σημαντικότερη νομοθετική διάταξη σχετικά με το lobbying²². Όριζε το λομπίστα σαν κάποιον που συγκέντρωνε ψήφους (υποστήριξη) ή χορηγίες, των οποίων ο σκοπός ήταν να επηρεάσουν την νομοθεσία, και του οποίου η μέθοδος επηρεασμού του Κογκρέσσου ήταν μέσω απευθείας επικοινωνία με μέλη του Κογκρέσσου. Οι λομπίστες έπρεπε να καταγράφονται από το Γραμματέα της Γερουσίας και το Γραμματέα της Βουλής των Αντιπροσώπων, και να υποβάλλουν οικονομικές δηλώσεις, περιλαμβάνουσες αποδείξεις και έξοδα, συμπεριλαμβανομένων λεπτομερών λογαριασμών χορηγιών για ποσό άνω των 500\$.

Η Πράξη περί Lobbying δεν προέβλεπε κυρώσεις, ενώ είχε πολλά κενά: Δεν κάλυπτε λόμπι ή εταιρείες που δεν αναζητούσαν οικονομική ενίσχυση, αλλά προωθούσαν τους σκοπούς τους ξοδεύοντας ίδια κεφάλαια, ενώ δεν ενέτασσε στο lobbying τις δραστηριότητες που στόχευαν στον επηρεασμό του Κογκρέσσου κατά τρόπο έμμεσο, επηρεάζοντας την κοινή γνώμη. Εξάλλου, ο νόμος δεν προέβλεπε για το lobbying στην εκτελεστική εξουσία. Το Κογκρέσσο επεδίωξε να κλείσει κάποια από τα κενά αυτά με την Πράξη Ομοσπονδιακής Εκλογικής Εκστρατείας (Federal Election Campaign Act) του 1971 (τροποποιηθείσα το 1974 και 1979), η οποία περιόριζε τις χορηγίες και τα έξοδα υπέρ υποψηφίων²³. Το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι ο νόμος δεν διελάμβανε και τα «issue groups», των οποίων κύριος σκοπός δεν ήταν να

¹⁸ Ευρυβιάδης, Μάριος, *Το Τουρκικό Λόμπι της Ουάσινγκτον, Μια ιστορική αναδρομή του λόμπινγκ*, στο Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις, 90

¹⁹ βλ. παρακάτω, αναφορικά με τα εθνοτικά λόμπι

²⁰ Karambelas, G. Nicholas, Foreign Influences and U.S. Policy, *US and The World*, 218

²¹ www.usdoj.gov/usao/eouea/foia_reading_room/usam/title2/cam02056.htm, όπου και το πλήρες κείμενο του νομοθετήματος

²² Ευρυβιάδης, 89

²³ www.fec.gov/law/feca.pdf, όπου και το πλήρες κείμενο του νομοθετήματος

εκλέξουν υποψηφίους, αλλά να συζητήσουν ζητήματα δημοσίου ενδιαφέροντος ή να επηρεάσουν την κοινή γνώμη. Η νομοθεσία περιόρισε το ύψος του ποσού, γνωστό σαν «σκληρό χρήμα», το οποίο άτομα ή ομάδες μπορούσαν να εισφέρουν απευθείας σε όποιο υποψήφιο σε μια ομοσπονδιακή εκλογική διαδικασία, αλλά όχι και τα ποσά, τα οποία μπορούσαν να ξοδευθούν υπέρ υποψηφίων για τις εκλογικές εκστρατείες τους, το λεγόμενο «μαλακό χρήμα». Η νομοθεσία της δεκαετίας του '70 και οι παρεμβάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου οδήγησαν στην αύξηση των PACs. Επίσης, επέτρεψαν τεράστια έξοδα σε πολιτικά κόμματα και ομάδες συμφερόντων, στην προσπάθειά τους να συγκεντρώσουν εκλογική υποστήριξη και να εκπαιδεύσουν τους ψηφοφόρους σε εκλογικά ζητήματα.

Ο περιορισμός, από το Κογκρέσο, των πολεμικών εξουσιών του Προέδρου, κατά τη διάρκεια της θητείας του Nixon, προσέφερε στο Κογκρέσο διευρυμένο μερίδιο στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής, σε βάρος της εκτελεστικής εξουσίας. Αυτό το νέο σύστημα συνδιαμόρφωσης της εξωτερικής πολιτικής, συνδυασμένο με τις εσωτερικές αλλαγές εντός του Κογκρέssου, κατέστησαν το τελευταίο πολύ περισσότερο ευεπίδεκτο σε ειδικά συμφέροντα και στα λόμπι τους, τα οποία εν προκειμένω έγιναν αποφασιστικοί παίκτες στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής. Τα λόμπι, δρώντας εκτός της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας, κατέστησαν τα μέσα για την οργάνωση πληροφοριών επί της εξωτερικής πολιτικής. Πληροφορούσαν και διαμόρφωναν την κοινή γνώμη σχετικά με συγκεκριμένα ζητήματα, και συντόνιζαν την αποφασιστικότητα των νομοθετών και των διαμορφωτών πολιτικής, προκειμένου να φέρουν τα ζητήματα αυτά προς ρύθμιση. Ταυτόχρονα, τα πολιτικά κόμματα ήταν όλο και λιγότερο ικανά να ελέγξουν την πληροφόρηση ή να προβάλουν συντονισμένες θέσεις, αναφορικά με επείγοντες στόχους εξωτερικής πολιτικής και εθνικών συμφερόντων.

Επιπλέον, τα συστήματα επιλεκτικής ενημέρωσης, τα οποία είχαν αναπτυχθεί εντός των κύκλων της Κυβέρνησης κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, είχαν περιβάλει την εξωτερική πολιτική με ένα πέπλο μυστικότητας, το οποίο στερούσε το κοινό από σημαντική ενημέρωση επί διπλωματικών κρίσεων και δεσμεύσεων. Πολλοί λομπίστες στην Washington βρήκαν τα μέλη του Κογκρέssου και το προσωπικό τους, σαν τις καλύτερες επαφές, προκειμένου να επηρεάζουν την εξωτερική πολιτική ή να αποκτούν πρόσβαση σε απαγορευμένη πληροφόρηση. Από την άλλη πλευρά, αντιστρόφως, οι λομπίστες και τα PACs τους ήταν, αναφορικά με θέματα που τους αφορούσαν,

σπουδαίες πηγές πληροφόρησης για τα μέλη του Κογκρέσσου και το κοινό, θέτοντας συχνά τα πλαίσια του δημοσίου διαλόγου.

3. Οι Ομάδες Συμφερόντων στο Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα

Οι ομάδες συμφερόντων έχουν επί μακρόν θεωρηθεί κεντρικό ζήτημα για την αμερικανική πολιτική. Καταρχήν, το lobbying προστατεύεται από το αμερικανικό Σύνταγμα, και κυρίως από την πρώτη Τροποποίηση του Συντάγματος (First Amendment), η οποία, μεταξύ άλλων, απαγορεύει στο Κογκρέσσο τη θέσπιση νόμου, που να αποκλείει την άσκηση του δικαιώματος της αναφοράς προς την Κυβέρνηση²⁴.

Οι συγγραφείς των Federalist Papers (ειδικά υπό τους Αριθμούς 10 και 51) εντάσσουν το θέμα στα πλαίσια του Συντάγματος σε μεγάλη έκταση, τόσο από την άποψη των συνταγματικών περιορισμών επί των ομάδων αυτών, όσο και από την άποψη της πρόβλεψης διευκολύνσεων της δράσης των ομάδων συμφερόντων²⁵. Η διάσημη περιγραφή του Alexis de Tocqueville για τις Η.Π.Α. κατά την Τζακσονιανή περίοδο, με τίτλο «Δημοκρατία στην Αμερική», αποτέλεσε την αρχή, για την παραδοσιακή περιγραφή των Αμερικανών σαν πιο πρόθυμων και ανοικτών στη διαμόρφωση και συμμετοχή σε ομάδες πίεσης, από τους ανθρώπους των υπολοίπων χωρών.

Το κατά πόσο αυτό είναι αλήθεια ή όχι, εξαρτάται από το πλαίσιο, μέσα στο οποίο τοποθετείται η ερώτηση. Είναι αλήθεια ότι οι Αμερικανοί ισχυρίζονται ότι είναι μέλη περισσότερων ομάδων πίεσης από ό,τι οι πολίτες των υπολοίπων ανεπτυγμένων δημοκρατικών χωρών, όπως η Μ. Βρετανία. Εντούτοις, συγκεκριμένα είδη ομάδων πίεσης, ιδιαίτερα αυτές που προσδιορίζουν το ρόλο τους με όρους οικονομικούς, είναι συχνά πιο αδύναμες, σε σχέση με τις υπόλοιπες δημοκρατίες. Για παράδειγμα, τα εργατικά σωματεία στις Η.Π.Α. γνωρίζουν πολύ μικρότερη επιτυχία στη στρατολόγηση νέων μελών, συγκριτικά με τα αντίστοιχα στη Γερμανία, τη Μ. Βρετανία ή, πάνω απ' όλα, στις Σκανδιναβικές δημοκρατίες.

Εξάλλου, οι αμερικανικές ομάδες πίεσης τείνουν προς τον κατακερματισμό. Σε πολλές προηγμένες δημοκρατίες, μία ομάδα συμφερόντων μιλά εξ ονόματος ενός ευρύτερου τμήματος της κοινωνίας, όπως οι εργάτες, οι αγρότες ή οι ελεύθεροι επαγγελματίες. Εντούτοις, στις Η.Π.Α. υπάρχουν γενικά πολυάριθμες ομάδες, ανταγωνιστικές μεταξύ τους, οι οποίες προβάλλουν εκπροσωπούσες ένα κοινωνικό κομμάτι.

²⁴ Ευρυβιάδης, Μάριος, *Το Τουρκικό Λόμπι της Ουάσινγκτον, Μια ιστορική αναδρομή του λόμπινγκ*, στο Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις, 88

²⁵ Madison J. 1787. The Federalist No. 10. (διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.constitution.org/fed/fedem10.htm>)

Οι ομάδες πίεσης χρησιμοποίησαν μια ευρεία γκάμα τακτικών όλα αυτά τα χρόνια, οι οποίες ποικίλουν από καμπάνιες μέχρι δωροδοκίες. Οι πλέον προφανείς τακτικές σήμερα είναι το lobbying και η χρηματοδότηση πολιτικών εκστρατειών. Όλες οι μεγάλες ομάδες πίεσης, όπως η American Federation of Labor-Congress of Industrial Organizations (AFL-CIO), η Business Roundtable, καθώς και ανεξάρτητες εταιρείες όπως η Exxon Mobil και η DuPont, προσλαμβάνουν επαγγελματίες, των οποίων η δουλειά είναι να πείσουν εκπροσώπους τη νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας περί της σοφίας και του δικαίου των διεκδικήσεων της ομάδος. Οι περισσότερες μελέτες για το lobbying κατέδειξαν ότι οι πιο αποτελεσματικοί λομπίστες είναι εκείνοι που έχουν συγκρότησαν μια μακροχρόνια σχέση εμπιστοσύνης και εχεμύθειας μεταξύ αυτών και των πολιτικών παραγόντων, με τους οποίους συνεργάζονται. Οι περισσότεροι λομπίστες θεωρούν ότι τα επιχειρήματά τους έχουν περισσότερες πιθανότητες να εισακουσθούν, αν οι ομάδες συμφερόντων τους χρηματοδοτούν τις εκστρατείες των πολιτικών.

Από το 1974, οι χρηματοδοτήσεις πολιτικών εκστρατειών απευθείας προς τους υποψηφίους (γνωστές ως hard money), πρέπει να γίνονται μέσω των Επιτροπών Πολιτικής Δράσης (Political Action Committees-PACS), οι οποίες συνδέονται με μια ομάδα συμφερόντων, αλλά νομικά είναι διακριτές από τους γενικούς πόρους του, και πρέπει να αναφέρονται στην Ομοσπονδιακή Εκλογική Επιτροπή (Federal Election Commission-FEC). Θεωρήθηκε ότι ο συνδυασμός του σημαντικού περιορισμού των χρηματοδοτήσεων με τη δημοσίευση αυτών, θα απέτρεπε τη διαπλοκή. Ωστόσο, προς τα τέλη του 20^{ου} αιώνα επιτράπη σε ομάδες συμφερόντων να κάνουν τεράστιες χρηματοδοτήσεις προς κόμματα και υποψηφίους. Αυτό το «μαλακό χρήμα» (soft money) μπορούσε να προέρχεται απευθείας από τους γενικούς πόρους της ομάδας και δεν απαιτείτο να έχει συγκεντρωθεί ρητά για πολιτικούς σκοπούς. Το 2002, υιοθετήθηκαν νέα μέτρα, στα πλαίσια της ομοσπονδιακής νομοθετικής διαδικασίας, προκειμένου να μπλοκάρουν τις χρηματοδοτήσεις σε «μαλακό χρήμα» προς υποψηφίους στις ομοσπονδιακές εκλογές. Ωστόσο, και σε αυτήν τη περίπτωση υπήρχαν σημαντικά νομοθετικά κενά, τα οποία επέτρεψαν στις ομάδες συμφερόντων να προωθήσουν τους σκοπούς τους, όπως για παράδειγμα η χρηματοδότηση με «μαλακό χρήμα» μέσω των πολιτειακών κομμάτων.

Οι ομάδες συμφερόντων χρησιμοποιούν επίσης και άλλες τακτικές. Υπήρξε πολύ συνηθισμένη τακτική για τις ομάδες αυτές η προσφυγή τους στη δικαιοσύνη, αμφισβητώντας τη συνταγματικότητα της νομοθεσίας. Οι υποθέσεις, τις οποίες έφερε

στη δικαιοσύνη η Εθνικά Ένωση για την Αναβάθμιση των Εγχρώμων Ανθρώπων (National Association for the Advancement of Colored People-NAACP) για να περιορίσει το φυλετικό διαχωρισμό, και κυρίως η υπόθεση Brown v. Board of Education of Topeka, είναι ανάμεσα σε αυτές με το μεγαλύτερο αντίκτυπο. Σχεδόν εξίσου διάσημη είναι η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου το 1973 (Roe v. Wade), η οποία αναγνώρισε το δικαίωμα των γυναικών να επιλέγουν την άμβλωση εντός των πρώτων τριών μηνών της κύησης. Εξάλλου, ομάδες επιχειρηματικών ή περιβαλλοντικών συμφερόντων καθώς και εργατικά σωματεία προσφεύγουν συχνά στη δικαιοσύνη προκειμένου να αμφισβητήσουν νομοθετήματα, στα οποία αντιτίθενται.

Τέλος, οι ομάδες συμφερόντων κατέστησαν πιο ενεργές μέσω εκστρατειών, προκειμένου να αλλάξουν την κοινή γνώμη. Ανεξάρτητες εταιρείες, όπως η Exxon Mobil έκαναν τεράστιες διαφημιστικές εκστρατείες τόσο για να βελτιώσουν τη γενική εικόνα τους, όσο και για να προβάλουν τις θέσεις τους σε ζητήματα όπως η περιβαλλοντική νομοθεσία. Η AFL-CIO και διάφορα σωματεία προσπάθησαν επίσης να κινητοποιήσουν τα μέλη τους και τις οικογένειές τους, τόσο σε εργατικά ζητήματα, όσο και σε θέματα γενικής πολιτικής. Οι ομάδες συμφερόντων επέδειξαν ιδιαίτερο ζήλο στο να υποστηρίζουν ή να αντιτίθενται στην ανάδειξη συγκρουσιακών και αμφιλεγόμενων προσωπικοτήτων στο Ανώτατο Δικαστήριο, όπως ο Δικαστής Clarence Thomas.

Κατόπιν όλων των ανωτέρω, έχει ξεσπάσει ένας έντονος διάλογος, αναφορικά με το κατά πόσον οι ομάδες συμφερόντων αποτελούν ενισχυτικό ή ανασταλτικό παράγοντα στη λειτουργία της δημοκρατίας.

Οι υποστηρικτές τους θεωρούν ότι είναι ταυτόχρονα κεντρικό στοιχείο της δημοκρατικής πολιτικής και παράγοντας βελτίωσης της διακυβέρνησης. Η σύγκρουση συμφερόντων ανάμεσα στις ομάδες αυτές βοηθούν τους διαμορφωτές της πολιτικής, παρέχοντάς τους περισσότερη και καλύτερη πληροφόρηση.

Εντούτοις, οι ομάδες συμφερόντων προκάλεσαν επίσης σημαντικό προβληματισμό.

Αρχικά, υπάρχει ο φόβος ότι αντί αυτή η σύγκρουση θέσεων και συμφερόντων να βοηθά στην παραγωγή πολιτικής, θα οδηγήσει στην πράξη στην κυριαρχία μιας συγκεκριμένης ομάδας στο πολιτικό σύστημα, σε βάρος του υπολοίπου κοινωνικού συνόλου. Δεύτερον, το σύστημα των ομάδων συμφερόντων μπορεί να οδηγεί σε διαστρέβλωση της δημοκρατίας, καθώς οι πόροι, που απαιτούνται για να είναι αποτελεσματικό κατανέμονται άνισα.: την ώρα που ομάδες προστασίας των

καταναλωτών ή του περιβάλλοντος πρέπει να πασχίσουν για να προσελκύσουν μέλη και χρήμα, οι τεράστιες εταιρείες, στις οποίες αντιτίθενται, μπορούν εύκολα να διοχετεύσουν τους αναγκαίους πόρους, για να δημιουργήσουν ένα γραφείο lobbying στην Washington, να συγκροτήσουν μια PAC ή να προβούν σε χρηματοδοτήσεις σε «μαλακό χρήμα».

Κατά συνέπεια, το δίλημμα που έχει τεθεί από το Madison στα Federalist Papers παραμένει. Οι απόπειρες να χαλιναγωγήσει κανείς τις ομάδες συμφερόντων, περιορίζοντας τη δραστηριότητά τους μπορεί να θεραπεύσει κάποιες εκ των «παρεκβάσεών» τους, αλλά με κόστος την ελευθερία τους. Η λύση, κατά το Madison, ήταν η δημιουργία ενός πλουραλιστικού συστήματος ομάδων συμφερόντων, ενός συστήματος ανοικτού και αντιπροσωπευτικού της αμερικανικής κοινωνίας.

4. Εθνοτικά Λόμπι-Οργανωτική Δομή

Τα εθνοτικά Λόμπι ξεκίνησαν με τα τεράστια μεταναστευτικά ρεύματα του 19^{ου} αιώνα. Οι Ιρλανδοί της Αμερικής υπήρξαν ένα από τα πλέον αποτελεσματικά εθνοτικά Λόμπι. Ωστόσο, το εθνοτικό lobbying έγινε πολύ ισχυρότερο κατά το τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα. Ο όρος «λόμπι που εκπροσωπούν ξένα πρόσωπα (foreign agents) θεσμοθετήθηκε το 1938, με ειδική ρύθμιση (Foreign Agents Registration Act)²⁶. Ο νόμος περί εγγραφής των ατόμων που ενεργούν για τα συμφέροντα κάποιας ξένης αρχής προβλέπει την υποχρεωτική εγγραφή των τελευταίων στο Υπουργείο Δικαιοσύνης των Η.Π.Α.²⁷. Στην έννοια ξένη αρχή περιλαμβάνονται ξένες κυβερνήσεις, ξένα πολιτικά κόμματα, επιχειρήσεις και πολίτες ξένων κρατών, ως «πράκτορας» κάποιας ξένης αρχής χαρακτηρίζεται το άτομο εκείνο το οποίο ενεργεί ως εκπρόσωπος αυτής και που εμπλέκεται σε πολιτική δραστηριότητα για τα συμφέροντα της ξένης αρχής ή που ενεργεί ως σύμβουλος δημοσίων σχέσεων ή ως πολιτικός σύμβουλος για την αρχή αυτή. Ως πολιτική δραστηριότητα χαρακτηρίζεται κάθε ενέργεια που έχει ως σκοπό την άσκηση επιρροής προς την αμερικανική κυβέρνηση και των οργάνων αυτής.

Η ίδια η νομοθετική ρύθμιση αν και δεν παρεμβαίνει στην όλη δραστηριότητα των ξένων πρακτόρων, ωστόσο τους υποχρεώνει να παρέχουν πληροφορίες για αυτήν στο Αμερικανικό Υπουργείο Δικαιοσύνης το οποίο έχει την δυνατότητα να απαγορεύσει την δραστηριότητα τους αν διαπιστώσει κάποια παράβαση ή αν κρίνει ότι δεν παρέχουν επαρκείς πληροφορίες. Παραδοσιακά το Αμερικανικό Υπουργείο Δικαιοσύνης ήταν μάλλον ελαστικό όσον αφορά τον έλεγχο ατόμων ή οργανώσεων που εκπροσωπούν τα συμφέροντα ξένων αρχών ενώ τις περισσότερες φορές οι πληροφορίες που παρέχονταν ήταν μάλλον ελλιπείς²⁸.

Με το Κογκρέσσο να απολαμβάνει αναβαθμισμένη θέση στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής από τη δεκαετία του '70, οι εθνικές ομάδες αναμείχθησαν όλο και περισσότερο στην εξωτερική πολιτική.

Οι εθνικές ομάδες και τα Λόμπι τους εμφανίσθηκαν οργανωμένα και μαζικά κατά τη δεκαετία του '70 και του '80. Ζητήματα ενδιαφέροντος ελληνικού, αρμενικού, τουρκικού, ιρλανδικού, ουγγρικού, ρουμανικού, σερβικού και κροατικού συχνά

²⁶ Ευρυβιάδης, Μάριος, *Το Τουρκικό Λόμπι της Ουάσινγκτον, Μια ιστορική αναδρομή του λόμπινγκ*, στο Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις, 90

²⁷ www.usdoj/crimins/fara, όπου και το πλήρες κείμενο του νομοθετήματος

²⁸ Karambelas, 220

πρωταγωνίστησαν στην πολιτική σκηνή. Σκληρή ρητορική, αντιπαραθέσεις, ακόμη και πραγματικές συγκρούσεις δεν έλειψαν. Οι ηγέτες του Κογκρέssου στέκονταν ανήσυχοι απέναντι στο φαινόμενο αυτό, που θεωρούσαν επικίνδυνο για τα εθνικά συμφέροντα των Η.Π.Α., χωρίς όμως να διαθέτουν ένα διέξοδο. Την ώρα που η εκτελεστική εξουσία αποδεικνύετο καλύτερη στο χειρισμό των εθνικών λόμπι σε σχέση με την νομοθετική, κάποια μέλη του Κογκρέssου άρχιζαν να ανησυχούν για τη συνολική εθνικοποίηση της εξωτερική πολιτικής.

Σε γενικές γραμμές, η ισχύς των εθνοτικών ομάδων δεν αποκτάται από τη στιγμή που φτάνουν σημαντικοί αριθμοί από κάθε εθνότητα στις ΗΠΑ. Πρώτα πρέπει να προσαρμοστούν στην Αμερικανική πολιτική κουλτούρα και τον τρόπο ζωής, να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις όποιες αντιξοότητες βρεθούν μπροστά τους και σε μια ή δύο γενιές να εξοικειωθούν με τον τρόπο που λειτουργεί η Αμερικανική κοινωνία, αν όχι να αφομοιωθούν. Αυτό το έπραξαν σε μεγάλο βαθμό επιτυχώς οι νέες αφίξεις του 20ου αιώνα, σχηματίζοντας πρώτα συνεκτικά εκλογικά σώματα που θα εκμεταλλεύονταν όσοι βρίσκονταν μέσα στις υπάρχουσες πολιτικές δομές και που αργότερα θα συμμετείχαν και τα μέλη των κοινοτήτων στις ίδιες δομές.

Όπως εύστοχα σημειώνουν οι Glazer και Moynihan²⁹, «η μια εθνοτική ομάδα μετά την άλλη εξοικειώνονταν με το Αμερικανικό πολιτικό σύστημα. Η ειδοποιός διαφορά όμως ανάμεσα στους τελευταίους και τους πιο παλιούς μετανάστες αποτελεί το γεγονός ότι ενώ οι Δυτικό-Ευρωπαίοι που πήγαν παλαιότερα σε γενικές γραμμές αφομοιώθηκαν στην ευρύτερη Αμερικανική κουλτούρα, οι Νότιο- και Ανατολικό-Ευρωπαίοι που ήρθαν αργότερα διατήρησαν και συχνά ενίσχυσαν την εθνική τους ταυτότητα αν και σε όλες τις άλλες πτυχές, συμπεριλαμβανομένης και της πολιτικής συμπεριφοράς, έγιναν Αμερικανοί».

Ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό των εθνοτικών ομάδων στις ΗΠΑ είναι ότι μόλις οι ομάδες μεταναστών αποκτούσαν δύναμη και επιρροή στη νέα τους πατρίδα, μόνο τότε ανέπτυσαν μια ιδιαίτερη στοργή για την παλαιά τους πατρίδα, την οποία πιθανότητα δεν ένιωθαν (ή φοβόντουσαν να εξωτερικεύσουν) όταν ακόμα ζούσαν εκεί. Αυτή η νέο-αποκτηθείσα εθνική συνειδητοποίηση έγινε κατά κύριο λόγο εξαιτίας της ελευθερίας που απολάμβαναν οι ομάδες αυτές να διατηρούν ζωντανά τα ήθη και τα έθιμα τους και να μιλούν τις μητρικές τους γλώσσες. Όμως, και οι δυσκολίες της ζωής στις ΗΠΑ ενίσχυαν την εθνική συνειδητοποίηση των εθνοτικών ομάδων: πολλοί από

²⁹ Glazer N. and D. Moynihan. 1975. *Ethnicity: Theory and Experience*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 27

τους μετανάστες ζούσαν σε συνθήκες φτώχειας στα πολυπληθή ghetto, τους εκμεταλλεύονταν οι εργοδότες τους και αντιμετώπιζαν την επιφυλακτικότητα των ντόπιων. Οι λόγοι αυτοί είχαν ως άμεσο αποτέλεσμα την απομόνωση των ομάδων αυτών σε «ειδικές γειτονιές» Επισημαίνεται όμως ότι μπορεί να έχουν παράπλευρες επιδράσεις ή πιο σπάνια να δραστηριοποιούνται άμεσα στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής (“Greektowns”, “Little Italies”, “Little Polands”, “Chinatowns” κλπ), στις οποίες, όπως υποδηλώνουν και τα ονόματα, η πολιτισμική τους ταυτότητα διατηρούνταν ζωντανή και μεταβιβάζονταν ισχυρή και στις νεότερες γενιές.

Η παραδοσιακή θεώρηση των ΗΠΑ ως πολιτισμικό χωνευτήρι (melting pot) που δίνει έμφαση την ενσωμάτωση των μεταναστών στην Προτεσταντική Αγγλοσαξονική κουλτούρα έχει αντικατασταθεί από μια πιο πλουραλιστική θεώρηση που αντιμετωπίζει την εθνότητα ως ένα αναπόσπαστο χαρακτηριστικό της Αμερικανικής ζωής³⁰. *«Έτσι, οι μετανάστες δεν είναι υποχρεωμένοι να απολέσουν την εθνική τους ταυτότητα για να γίνουν Αμερικάνοι. Η διατήρηση και των δύο ταυτοτήτων είναι απολύτως σεβαστή»³¹.*

Δύο είναι τα ιδιαίτερα προβλήματα που ανακύπτουν από τη δραστηριοποίηση των εθνοτικών ομάδων πίεσης³². Από την μια πλευρά, υπάρχει δυσανάλογη επίδραση ομάδων που υπερέχουν αριθμητικά εις βάρος όσων μειονεκτούν σε αριθμό, συνοχή και πόρους. Το σημαντικότερο, όμως, πρόβλημα εντοπίζεται στην αδυναμία διαμόρφωσης μιας συνεκτικής Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής και την απομάκρυνση από το “εθνικό συμφέρον” όταν οι φατρίες του Madison οδηγούν τις ΗΠΑ σε ιδιαίτερους δεσμούς ή έχθρες με άλλες χώρες. Παρόλα αυτά³³, *«ακόμα και αν οι ομάδες ήταν ισορροπημένες, εάν οι Τουρκο-Αμερικανοί ήταν όσοι και οι Ελληνο-Αμερικανοί και οι Αραβο- Αμερικανοί ήταν όσοι και οι Εβραϊκής καταγωγής Αμερικανοί – αυτό δεν θα οδηγούσε απαραιτήτως σε μια συνεκτική εξωτερική πολιτική, αφού το εθνικό συμφέρον δεν αποτελείται απλώς από το άθροισμα των ειδικών συμφερόντων, αν και αποτελούν σημαντική συνιστώσα του»*. Όμως, με δεδομένο ότι αμοιβαία εξισορροπούμενες εθνοτικές ομάδες δεν υπάρχουν στις περιπτώσεις που διερευνούνται σε αυτή τη μελέτη, ο επηρεασμός των πολιτικών είναι κατά κύριο λόγο μονόπλευρος, με τις επιπτώσεις που αυτό έχει στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής.

³⁰ Shain Y. 1995. “Multicultural Foreign Policy”. Foreign Policy. Fall, 72

³¹ “...hypnation is well respected...”

³² Ahrari M. 1987. Ethnic Groups and U.S. Foreign Policy. New York: Greenwood Press, κεφ. 1

³³ Ahrari, κεφ. 1

5. Ελληνικό Λόμπι-Γένεση και Εξέλιξη

Ιστορία

Η ελληνική διασπορά στις Η.Π.Α. δημιουργήθηκε μέσα από δυο μεγάλα μεταναστευτικά κύματα. Το πρώτο και μεγαλύτερο μεταναστευτικό κύμα έλαβε χώρα κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα. Ενώ πριν τον 20^ο αιώνα είχαν μεταναστεύσει συνολικά μόνο 3.000 Έλληνες, στη δεκαετία 1901-1910, μετανάστευσαν 165.517, ενώ έφτασαν τους 184.201 στη δεκαετία 1911-1920. Ένα μικρότερο μεταναστευτικό κύμα ακολούθησε τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο για να επιταχυνθεί μεταξύ 1960 και 1975, με τον αριθμό των Ελλήνων μεταναστών να φθάνει 47.608 στη δεκαετία 1951-1960, τους 85.969 τη δεκαετία 1961-1970 και τους 92.369 τη δεκαετία 1971-1980³⁴. Κατά την απογραφή του 1980, οι δηλωμένοι Ελληνοαμερικανοί ανέρχοντο σε 956.856³⁵, συγκεντρωμένοι σε αστικές περιοχές (New York, Massachusetts, Florida κ.α.).

Βασικό συνεκτικό δέσμο της κοινότητας αποτελούσε η Ορθόδοξη εκκλησία που εκτός των άλλων επεδίωκε να κρατά ζωντανές τις παραδόσεις και τα έθιμα της κοινότητας. Εκτός από την εκκλησία, την εθνική ταυτότητα επιχείρησαν να διαφυλάξουν / ενισχύσουν και οι εφημερίδες της κοινότητας δημοσιευμένες στα ελληνικά.

Σε γενικές γραμμές, αν και η πρώτη γενιά μεταναστών ήταν - κατά κύριο λόγο - ανειδίκευτοι εργάτες³⁶, η δεύτερη και τρίτη μπόρεσαν να εξελιχθούν γρήγορα στην αγορά εργασίας: η Ελληνική κοινότητα έδινε ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση και είχε από τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στην ανώτερη εκπαίδευση σε σχέση με τις άλλες εθνοτικές ομάδες. Οι γενιές αυτές ασχολήθηκαν δυναμικά και με την πολιτική ζωή της χώρας με εξέχουσες περιπτώσεις τον Αντιπρόεδρο Sp. Agnew, τον κυβερνήτη της Μασαχουσέτης και υποψήφιο Πρόεδρο M. Dukakis και τα μέλη του Κογκρέσου J. Brademas, G. Yatron, P. Tsongas, P. Sarbanes και O. Snowe κ.α.

Την πρώτη και βασική Ελληνοαμερικανική οργάνωση στις ΗΠΑ αποτελεί η ΑΗΕΡΑ (American Hellenic Educational Progressive Association) που ιδρύθηκε από

³⁴ Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος, Διασπορά και Εθνική Στρατηγική, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα (2000), 44

³⁵ Παπασωτηρίου, 47

³⁶ Μαρκέτος, Μπάμπης, Οι Ελληνοαμερικανοί-Ιστορία της ελληνικής ομογένειας των Η.Π.Α., Παπαζήση: Αθήνα (2008), 55

το 1922 με κύριο στόχο την κατάργηση των διακρίσεων για τους Ελληνοαμερικανούς και την ομαλή ενσωμάτωση των νέων μεταναστών στην Αμερικανική κοινωνία. Υπήρξε ιδιαίτερα δραστήρια οργάνωση και σε φιλανθρωπικούς τομείς και συχνά έστελνε βοήθεια και στην Ελλάδα ιδρύοντας νοσοκομεία και δημιουργώντας προγράμματα αποκατάστασης προσφύγων. Στη δεκαετία του 1990 η ΑΗΕΡΑ αριθμούσε 20.000 μέλη και οι επικουρικές οργανώσεις της ακόμα τόσα³⁷. Παρόλα αυτά, δεν ήταν λόμπι (τουλάχιστον με τη νομική σημασία της λέξης) και συνεπώς δεν μπορούσε να δραστηριοποιηθεί πολιτικά προς επηρεασμό της πολιτικής ηγεσίας παρά μόνο έμμεσα.

Αυτό το κενό ήρθε να καλύψει το ΑΗΙ (American Hellenic Institute), αμέσως μετά την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974³⁸. Αν και βασική επιδίωξη του ήταν να επηρεάσει την κυβέρνηση Nixon για το Κυπριακό, σταδιακά διεύρυνε τις δραστηριότητές του και σε άλλα θέματα ελληνικού ενδιαφέροντος.

Προκειμένου να εξηγήσει κανείς τη συγκρότηση του ελληνοαμερικανικού εθνοτικού λόμπι, αλλά και να αναλύσει την προσφορά και την εμβέλειά του στην εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α., πρέπει να λάβει υπ' όψιν τέσσερις βασικούς παράγοντες: το ρόλο των εθνικών (ethnic) οργανώσεων στην αμερικανική εξωτερική πολιτική, τα δημογραφικά και πολιτισμικά δεδομένα της ομογένειας, την οργανωτική διάρθρωση της ομογένειας και το ζήτημα των σχέσεων εθνικού κέντρου και ελληνοαμερικανικής κοινότητας³⁹. Κατά συνέπεια, γίνεται αντιληπτό ότι η συγκρότηση του ελληνοαμερικανικού λόμπι τη δεκαετία του 1970 δεν υπήρξε αποτέλεσμα μόνο της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο. Ένα τέτοιο συμπέρασμα, καταδεικνύει ότι δεν πρέπει να θεωρείται πάντοτε δεδομένη η δυνατότητα των Ελληνοαμερικανών να διαδραματίζουν ουσιώδη ρόλο στη διαμόρφωση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, καθώς η δυνατότητα αυτή αποτελεί συνισταμένη πολλών διαφορετικών συνιστωσών, μη ελεγχόμενων από αυτούς.

α) Η αποτίμηση του ρόλου μιας εθνοτικής ομάδας και των οργανώσεών της πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν το γενικότερο κλίμα που επικρατεί στην Washington⁴⁰. Η αποτελεσματικότητα του lobbying οριοθετείται από την ισορροπία δυνάμεων ανάμεσα στην Κυβέρνηση και το Κογκρέσο, τη συγκεκριμένη εκάστοτε στρατηγική των

³⁷ www.ahepa.org

³⁸ www.aheworld.org

³⁹ Κιτροέφ, Αλέξανδρος, Ο Ρόλος του Ελληνο-Αμερικανικού Λόμπι στην Εξωτερική Πολιτική των Η.Π.Α., στο Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική-Μια συνολική Προσέγγιση, Ι. Σιδέρης: Αθήνα (2003), Τόμος Α', 399

⁴⁰ Κιτροέφ, 400

Η.Π.Α. και τη στάση των κυβερνητικών αξιωματούχων, των Γερουσιαστών και των Βουλευτών απέναντι στη λογική της παρέμβασης εθνοτικών οργανώσεων στο χώρο της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Ειδικά κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, κάθε ομάδα πίεσης (συμπεριλαμβανομένων φυσικά των εθνοτικών λόμπι) όφειλαν να προσδιορίζουν τη δράση τους με κεντρικό άξονα την υπερίσχυση των Η.Π.Α. στη μάχη των υπερδυνάμεων. Η ανάδειξη του αμερικανοεβραϊκού και του κουβανοαμερικανικού λόμπι, ως των πλέον αποτελεσματικών εκείνη την περίοδο, δεν είναι άσχετη με την εναρμόνιση των σκοπών τους με τις στρατηγικές επιλογές των Η.Π.Α.

Αντίθετα, η επιτυχία του ελληνοαμερικανικού λόμπι βασίσθηκε σε συγκυριακούς κυρίως παράγοντες. Συγκεκριμένα, η δράση του συνέπεσε με την περίοδο αδυναμίας της αμερικανικής Προεδρίας του Nixon, που στιγματίστηκε από το σκάνδαλο Watergate, και με την εμφάνιση ενός Κογκρέσσου πιο δυναμικού και παρεμβατικού⁴¹. Αντιθέτως, όταν, μετά το Ford, ο Carter ανέλαβε την Προεδρία και επεβλήθη στο Κογκρέσσο, επικαλούμενος τα στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α., τα μέτρα κατά της Τουρκίας ήρθαν.

β) Τα δημογραφικά και, κατ' επέκταση, τα πολιτισμικά δεδομένα της ελληνοαμερικανικής κοινότητας επηρεάζουν την έκταση και το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων της, και συγκεκριμένα στην προσπάθεια ανάμιξής της στη διαμόρφωση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής⁴². Ασφαλώς, η ισχύς μιας εθνοτικής ομάδας δεν είναι ευθέως ανάλογη με το μέγεθός της. Βασικός παράγοντας για κάθε εθνοτική ομάδα είναι ο αριθμός των μεταναστών πρώτης γενιάς, καθώς και το ποσοστό των μελών της που μιλά της γλώσσα της χώρας προέλευσής της. Στην περίπτωση των Ελλήνων των Η.Π.Α., οι μετανάστες πρώτης γενιάς διεδραμάτισαν κεντρικό ρόλο στις κινητοποιήσεις σχετικά με το εμπάργκο όπλων στην Τουρκία⁴³.

Αναφορικά με το ελληνοαμερικανικό λόμπι, πρέπει κανείς να παρατηρήσει ότι η ύπαρξή του, η οργάνωση και η δράση του έγιναν αντικείμενο έντονων διαφωνιών και διαφορετικών ερμηνειών.

Μία μεγάλη μερίδα αναλυτών διαπιστώνει χάσμα ανάμεσα στη θεωρητική δύναμη και την πρακτική αδυναμία του ελληνοαμερικανικού λόμπι. Σύμφωνα με αυτήν

⁴¹ Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος, Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική: 1945-2002, Ποιότητα: Αθήνα (2002), 303

⁴² Κιτρούφ, Αλέξανδρος, Ο Ρόλος του Ελληνο-Αμερικανικού Λόμπι στην Εξωτερική Πολιτική των Η.Π.Α., στο Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική-Μια συνολική Προσέγγιση, Ι. Σιδέρης: Αθήνα (2003), Τόμος Α', 399

⁴³ Alexander Kitroeff, "Diaspora-Homeland Relations and Greek-American Lobbying: The Panhellenic Emergency Committee, 1974-78", *Journal of Modern Hellenism* (No 11, 1994), σελ. 19-40

την προσέγγιση, το ελληνοαμερικανικό λόμπι είναι στην πραγματικότητα αδύναμο και πολυδιασπασμένο, επιδιδόμενο πλέον σήμερα σε ανώφελες δραστηριότητες, σαν αυτοσκοπό⁴⁴. Οι υποστηρικτές μιας τέτοιας άποψης (μεταξύ άλλων, Kitroeff, Κωνσταντινίδης) λαμβάνουν ως κριτήριο τη δυνατότητα ή μη της ομογένειας να πετύχει κάποια σημαντική και ουσιαστική αλλαγή της πολιτικής των Η.Π.Α. στην Ανατολική Μεσόγειο και τα Βαλκάνια⁴⁵. Αντίθετα, οι υποστηρικτές της άποψης περί ισχυρού και αποτελεσματικού ελληνικού λόμπι σήμερα (μεταξύ άλλων, Μανάτος, Ρωσσίδης) θεωρούν αρκετά κάποια πολύ μικρότερα βήματα, όπως την περικοπή χρηματικής βοήθειας προς την Τουρκία το 1995 ή την υποστήριξη του Κογκρέσσου προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο και υπέρ της επαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, προκειμένου να τεκμηριώσουν ένα θετικό απολογισμό του ελληνοαμερικανικού λόμπι⁴⁶.

Οργανωτική Δομή

Από τους σημαντικότερους παράγοντες που συντελούν στην αποδοτικότητα ενός εθνοτικού λόμπι είναι η οργανωτική δομή του. Η δυνατότητα μιας ομάδας να συγκεντρώνει σε σύντομο χρονικό διάστημα πόρους, να επικοινωνεί γρήγορα, να συντονίζει τις δραστηριότητές της και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις υπάρχουσες δομές αποτελούν αποφασιστικό στοιχείο για την επιτυχία της.

Για παράδειγμα, η αντίδραση της Ελληνοαμερικανικής κοινότητας στην Τουρκική εισβολή στην Κύπρο και η υποστήριξη της επιβολής του εμπάργκο χαρακτηρίζεται από έναν επιτυχή συνδυασμό των παραπάνω δυνατοτήτων.

Ο Şuhnaz Yilmaz⁴⁷ διακρίνει τις οργανώσεις που απαρτίζουν το ελληνικό «λόμπι» σε τρεις βασικές κατηγορίες: Η πρώτη αποτελείται από οργανώσεις, οι οποίες αποσκοπούν στη συγκέντρωση της υποστήριξης ευρέων τμημάτων της ελληνοαμερικανικής κοινότητας. Σε αυτή πρωταγωνιστούν η ΑΗΕΡΑ και το ΑΗΡΑΚ. Η δεύτερη απαρτίζεται από οργανώσεις ενός συγκεκριμένου σκοπού (issue-oriented), όπως η ανεπίσημη συμμαχία της UHAC, η PSEKA, η Πανειτηρωτική και η

⁴⁴ Hitchins, Christopher "Dead End; The Decline and Fall of the Greek Lobby in America", *Odyssey* (Nov.-Dec. 1995), σελ. 29-33

⁴⁵ Alexander Kitroeff & Stefanos Constantinides "The Greek-Americans and U.S. Foreign Policy since 1950", *Etudes Helléniques-Hellenic Studies* (Vol. 6 No 1, 1998), σελ. 5-24

⁴⁶ Letters to Odyssey "The Greek Lobby Talks Back", *Odyssey* (Jan.-Feb. 1996), σελ. 8-13

⁴⁷ Yilmaz, Şuhnaz, *Impacto of Lobbies on Turkish-American Relations*, στο *Turkish-American Relations, Past, Present and Future*, Routledge, London and New York (2004), 184

Παμμακεδονική. Τέλος, η τρίτη περιλαμβάνει νέοϊδρυθείσες η μικρότερες οργανώσεις, όπως το αμερικανικό παράρτημα του Σ.Α.Ε., το HANC και το Western Policy Center. Ειδικά όσον αφορά το Σ.Α.Ε., υπάρχει διχογνωμία σχετικά με τη δυνατότητά του να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο, ειδικά εκ μέρους των παλαιότερων οργανωμένων μελών της ελληνοαμερικανικής κοινότητας⁴⁸. Από τις τρεις κατηγορίες οργανώσεων, η πρώτη έχει με διαφορά τη μεγαλύτερη δυνατότητα επιρροής.

Για να γίνει καλύτερα κατανοητή η πολυεπίπεδη οργάνωση και κινητοποίηση του λόμπι, στη μελέτη έχει υιοθετηθεί η διάκριση σε δίκτυα – το κάθε ένα με διαφορετική δραστηριοποίηση, αλλά με ίδιο τελικό στόχο – που εισήγαγαν οι Κουλουμπής και Hicks⁴⁹ στη μελέτη τους για το Ελληνικό λόμπι στις ΗΠΑ. Τα δίκτυα αυτά χωρίζονται σε ανεπίσημα, ημι-επίσημα και επίσημα, με κάθε μια από αυτές τις κατηγορίες να αντανακλά την οργανωτική τους δομή, τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, αλλά και τους περιορισμούς που υπέβαλε η μορφή τους.

Αρχίζοντας από τα **ανεπίσημα δίκτυα**, η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο σε όλη την διαδικασία. Ο Watanabe⁵⁰ υπογραμμίζει την σημασία της θρησκείας για την Ελληνική κοινότητα επισημαίνοντας την σχεδόν ταύτιση του όρου θρησκεία με την εκκλησία στα μάτια των πιστών. Η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία έχει δύο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που την διαφοροποιούν από τους υπόλοιπους τύπους λατρείας των περισσότερων άλλων εθνοτικών ομάδων και την καθιστούν ένα αποδοτικό ανεπίσημο δίκτυο διάδοσης ιδεολογίας και συμφερόντων: αφενός η θρησκεία και η εθνότητα είναι σχεδόν συνώνυμες στα μάτια των Ελλήνων και αφετέρου το γεγονός ότι η εκκλησία στις ΗΠΑ αποτελεί ένα μέσο για την γρήγορη κινητοποίηση της βάσης.

Ένα ακόμα **ανεπίσημο δίκτυο** ήταν οι οργανώσεις των Ελληνο-Αμερικανών και κατά κύριο λόγο η ΑΗΕΡΑ (American Hellenic Educational Progressive Association). Η οργάνωση αυτή ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1922 από επιχειρηματίες που φιλοδοξούσαν να φτιάξουν έναν οργανισμό αναγνωρισμένου κύρους στην Ελληνική κοινότητα. Η ΑΗΕΡΑ είχε ως στόχο να ενισχύσει την Αμερικανική συνείδηση της Ελληνοαμερικανικής κοινότητας χωρίς όμως να αποκόψει

⁴⁸ Κουφουδάκης, Βαγγέλης, *Το ελληνοαμερικανικό λόμπι και οι σχέσεις του με την Ελλάδα*, στο Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο (2000), 54

⁴⁹ Κουλουμπής Θ. και S. Hicks. 1976. *Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική για την Ελλάδα και την Κύπρο*. Αθήνα: Παπαζήσης (1980), 63-96

⁵⁰ Watanabe P. 1984. *Ethnic Groups, Congress, and American Foreign Policy: The Politics of the Turkish Arms Embargo*. Westport, CT: Greenwood Press, (1984), 139-142

την επαφή με τις ρίζες και προσπαθούσε να καταπολεμήσει τις διακρίσεις κατά των Ελλήνων⁵¹. Η ΑΗΕΡΑ αναδείχθηκε σε ισχυρή δύναμη λόγω της ικανότητάς της να αντιδρά εύκολα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και να μπορεί να συντονίζει την υποστήριξη από την βάση (“grassroots support”)⁵².

Ένα **ημι-επίσημο δίκτυο** αποτελούσαν τα Ελληνο-Αμερικανικά μέσα ενημέρωσης. Ο τύπος της Ελληνικής κοινότητας αποδείχθηκε πολύτιμος για την διάδοση πληροφοριών.

Το **επίσημο δίκτυο** προάσπισης των συμφερόντων της κοινότητας αποτελούσε το Ελληνικό λόμπι. Οι κύριοι οργανισμοί που αποτελούσαν το λόμπι αυτό ήταν το ΑΗΙ (American – Hellenic Institute) και το UHAC (United Hellenic American Congress).

⁵¹ Κουλουμπής Θ. και S. Hicks. 1976. *Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική για την Ελλάδα και την Κύπρο*. Αθήνα: Παπαζήσης (1980), 73-76

⁵² Κουλουμπής Θ. και S. Hicks. 73-76

6. Η Επιρροή των Λόμπι στην Εξωτερική Πολιτική των Η.Π.Α.

Η προσπάθεια ξένων κυβερνήσεων να επηρεάσουν την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α χρονολογείται από τα πρώτα βήματα του αμερικανικού κράτους. Η υπόθεση Genet αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας περίπτωσης⁵³. Το 1793 ο Edmund Charles Genet είχε σταλεί από την Γαλλική κυβέρνηση ως πρεσβευτής του νεόκοπου επαναστατικού καθεστώτος στις Η.Π.Α και με αποστολή να βάλει τις Η.Π.Α στον πόλεμο που ήδη είχε ξεσπάσει μεταξύ Γαλλίας και Μεγάλης Βρετανίας, στο μέρος της Γαλλίας. Ο ίδιος χρηματοδότησε Αμερικανούς εθελοντές στις επιθέσεις τους ενάντια στις Βρετανικές και Ισπανικές κτήσεις από αμερικανικό έδαφος, ενώ απευθύνθηκε και μέσω εφημερίδων στον αμερικανικό λαό με μια ρητορική που ερχόταν σε αντίθεση με την πολιτική ουδετερότητας του προέδρου Ουάσιγκτον την εποχή εκείνη. Τελικά η κυβέρνηση Ουάσιγκτον απαίτησε την ανάκληση του Γάλλου διαπιστευμένου αφού πρώτα διακινδυνεύθηκε η ίδια η ουδετερότητα των Η.Π.Α απέναντι στην Μεγάλη Βρετανία.

Η υπόθεση Genet δείχνει ότι από τα πρώτα βήματα της η ανοιχτή κοινωνία η οποία εγκαθιδρυόταν από το Αμερικανικό Σύνταγμα αποτελούσε ένα πρόσφορο έδαφος για την άσκηση επιρροής προς την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α από ξένους παράγοντες. Ακόμη και φιλικές κυβερνήσεις προς τις Η.Π.Α προσπάθησαν να ασκήσουν επιρροή διαμέσου ισχυρών παραγόντων αμερικανικής ή μη υπηκοότητας. Για παράδειγμα οι προσπάθειες της Μεγάλης Βρετανίας προκειμένου οι Η.Π.Α να εισέλθουν στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο με το μέρος των Συμμάχων ή αντίστοιχα οι προσπάθειες της Γερμανίας να κρατήσει την ουδετερότητα των Η.Π.Α.

Όσο οι ΗΠΑ ακολουθούσαν την πολιτική του απομονωτισμού, οι εθνοτικές ομάδες δεν δραστηριοποιούνταν ιδιαίτερα, όμως μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τη μεταστροφή της εξωτερικής πολιτικής άρχισαν οι προσπάθειες επηρεασμού της τελευταίας προς όφελος των χωρών προέλευσής τους.

Ύστερα από τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο η δραστηριότητα των "lobbies" πήρε μια νέα διάσταση. Πέρα από τις προσπάθειες ξένων κυβερνήσεων να ασκήσουν επιρροή στην αμερικανική κυβέρνηση υπήρξαν και προσπάθειες από ομάδες Αμερικανών πολιτών συγκεκριμένων εθνικοτήτων επηρεασμού της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής προς το συμφέρον των χωρών από τις οποίες αυτοί προέρχονταν.

⁵³ Karambelas, G. Nicholas, 221

Το 1948 η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών αναγνώρισε το κράτος του Ισραήλ μετά από την επιτυχή πίεση που άσκησε το Ισραηλινό lobby το οποίο διαμέσου της δύναμης επιρροής που είχε έκανε το θέμα της αναγνώρισης του Ισραήλ από ζήτημα εξωτερικής πολιτικής, ζήτημα εσωτερικής πολιτικής⁵⁴.

Στη μελέτη τους, οι Nathan Glazer και Daniel Moynihan επισημαίνουν ότι η πληθυσμιακή σύσταση των ΗΠΑ αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην χάραξη της εξωτερικής πολιτικής⁵⁵:

«Χωρίς υπερβολή, μπορεί να θεωρηθεί ότι η μετανάστευση είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας στην διαμόρφωση της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Η μετανάστευση ρυθμίζει την εθνοτική σύσταση του Αμερικανικού εκλογικού σώματος και η εξωτερική πολιτική αντιπροσωπεύει αυτή την σύσταση. Αν και αντιδρά και σε άλλους παράγοντες, ο πρωταρχικός είναι αυτός της εθνότητας.... Άμεσο αποτέλεσμα είναι ο επηρεασμός της εξωτερικής πολιτικής με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους».

Αν και η άποψη αυτή έχει αμφισβητηθεί από ερευνητές⁵⁶, περιέχει αληθή στοιχεία. Σε αυτό το σημείο όμως πρέπει να γίνει μια διπλή διάκριση. Αφ' ενός, διαφορετικές έννοιες αποτελούν η εθνότητα με τις εθνοτικές ομάδες πίεσης, ενώ αφ' ετέρου διαφορετική είναι και η ισχύς των Αμερικανικών και των ξένων λόμπι. Συγκεκριμένα, πιέσεις του προέρχονται από το εξωτερικό μπορεί να επηρεάζουν σε ένα βαθμό τις απόψεις των διαμορφωτών πολιτικής, όμως σε καμία περίπτωση δεν αντισταθμίζουν την δράση των εγχωρίων ομάδων πίεσης που σε πολλές περιπτώσεις μπορούν να έχουν άμεση επίδραση στην εκλογή, ή επανεκλογή, κάποιου νομοθέτη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της διαδικασίας αποτελεί η αναγνώριση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας από τις ΗΠΑ. Παρά τις έντονες προσπάθειες του Ταϊβανέζικου λόμπι να μην μεταφέρουν οι ΗΠΑ την αναγνώριση από την Δημοκρατία της Κίνας στην Ταϊβάν στην Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, απέτυχαν εν μέρει εξαιτίας της έλλειψης στήριξης από την Κινεζο-Αμερικανική Κοινότητα.

Η ελληνική κοινότητα στην Αμερική με τη σειρά της μετά από την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο τον Ιούλιο του 1974 προσπάθησε να επηρεάσει την αμερικανική πολιτική απέναντι στην Ελλάδα, Τουρκία και Κύπρο κυρίως διαμέσου του Κογκρέσου. Η κουβανική κοινότητα επίσης ασκεί αποφασιστική επιρροή στην διατήρηση του αμερικανικού εμπάργκο απέναντι στην Κούβα του Φιντέλ Κάστρο. Έχοντας μεγάλη

⁵⁴ Karambelas, G. Nicholas, 221

⁵⁵ Glazer N. and D. Moynihan. 1975. *Ethnicity: Theory and Experience*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1-29

⁵⁶ Ambrosio T. 2002. *Ethnic Identity Groups and U.S. Foreign Policy*. Westport, CT: Praeger

δύναμη στην πολιτεία της Φλόριντα η κουβανική κοινότητα μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στις προεδρικές εκλογές δεδομένου ότι 25 από τους 270 εκλέκτορες εκλέγονται στην πολιτεία αυτή, συνεπώς είναι μάλλον δύσκολο για κάποιο από τα δύο μεγάλα κόμματα να ακολουθήσει μια πολιτική προς την Κούβα που θα ήταν αντίθετη με τις πεποιθήσεις των Κουβανών της Φλόριντα.

Η αποτελεσματικότητα των εθνοτικών ομάδων πίεσης σε τελική ανάλυση κρίνεται από την δυνατότητά τους (ή όχι) να πείσουν την πολιτική εξουσία να αναλάβει δράση που υποστηρίζει τις θέσεις τους. Για την επίτευξη των στόχων τους υπάρχει μια πληθώρα παραγόντων που μπορούν να επηρεάσουν την αποδοτικότητα των ομάδων.

Αρχικά, πρέπει να γίνει αναφορά στα βασικά χαρακτηριστικά των εθνοτικών ομάδων πίεσης και πιο συγκεκριμένα στα διαφορετικά επίπεδα δραστηριοποίησής τους, τους στόχους τους και τις μεθόδους που χρησιμοποιούν για να τους επιτύχουν. Ο A. Pross⁵⁷ διαχωρίζει τις ομάδες με καθιερωμένες δομές (“institutionalized”) από αυτές που συστήνονται μόνο για ένα συγκεκριμένο σκοπό (“issue-oriented”). Θεωρεί ότι οι ομάδες με θέσεις για μια πληθώρα θεμάτων που τις απασχολούν και που στοχεύουν να δημιουργήσουν σταθερούς και μακροχρόνιους δεσμούς με τους διαμορφωτές πολιτικής δρουν τελείως διαφορετικά από όσες ενδιαφέρονται μόνο για ένα ζήτημα και συνήθως είναι πιο αποτελεσματικές στην επίτευξη των επιδιώξεών τους.

Επιπρόσθετα, τα οργανωτικά χαρακτηριστικά των εθνοτικών ομάδων πίεσης αποτελούν πολλές φορές καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχημένη πορεία τους. Συγκεκριμένα, ο βαθμός ανάπτυξης της κάθε ομάδας, οι διαθέσιμοι πόροι, ο τρόπος που είναι δομημένες, το μέγεθος, η συμμετοχή και ο βαθμός συνοχής αποτελούν στοιχεία τα οποία μπορούν να τις ενδυναμώσουν σημαντικά⁵⁸. Ένας από τους λόγους που το Ελληνικό λόμπι υπήρξε τόσο επιτυχημένο στην επίτευξη του εμπάργκο όπλων στην Τουρκία το 1974 αποτελεί η μεγάλη συμμετοχή στις δραστηριότητές του, ο βαθμός συνοχής του και οι σωστά συντονισμένες προσπάθειές του.

Η δομή του πολιτικού συστήματος των ΗΠΑ, που είναι ανοιχτό στις επιδράσεις από ομάδες πίεσης, ευνοεί την απόκτηση μεγαλύτερης ισχύος από τις ομάδες που είναι καλύτερα οργανωμένες, καθώς «λόγω συνταγματικών επιταγών και της πολιτικής κουλτούρας, το Αμερικανικό πολιτικό σύστημα απαγορεύει στην κυβέρνηση να αγνοεί τις συχνά αντικρουόμενες επιδιώξεις και προτεινόμενες πολιτικές διαφορετικών ομάδων. Η

⁵⁷ Pross P. 1975. *Pressure Group Behavior*. Toronto: McGraw-Hill, 10-22

⁵⁸ Goldberg D. 1990. *Foreign Policy and Ethnic Interest Groups: American and Canadian Jews Lobby for Israel*. New York: Greenwood Press, 8

ισορροπία ανάμεσα στις εξουσίες, η αποκεντρωμένη εξουσία του Κογκρέσου, οι αποφάσεις που λαμβάνονται στις επιτροπές και υπο-επιτροπές και η συνεχής προετοιμασία για εκλογές διαμορφώνει ένα πολιτικό περιβάλλον που αφήνει τις ομάδες οργανωμένων συμφερόντων να δράσουν ελεύθερες»⁵⁹.

Σε αυτό λοιπόν το περιβάλλον, δίνονται πολλές ευκαιρίες στις ομάδες πίεσης που ενδιαφέρονται για την εξωτερική πολιτική να επηρεάσουν τους διαμορφωτές της.

Όπως προαναφέρθηκε, ακόμα ένας παράγοντας που μπορεί να ενισχύσει την δραστηριοποίηση των εθνοτικών ομάδων πίεσης είναι η απουσία άλλων ομάδων που να αντισταθμίσουν την ισχύ των πρώτων επιδιώκοντας τα αντίθετα αποτελέσματα..

Το πολιτικό κλίμα στο εσωτερικό των ΗΠΑ είναι ένας τομέας που προσπαθούν να διαμορφώσουν προς το συμφέρον τους οι εθνοτικές ομάδες και σε περίπτωση που καταφέρουν να το ελέγξουν δίνει νέα ώθηση στην δραστηριοποίησή τους. Για παράδειγμα, καθόσον αφορά το ισραηλινό λόμπι των Η.Π.Α.⁶⁰, χαρακτηριστικές είναι οι προσπάθειες ελέγχου των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, των δεξαμενών σκέψης και των πανεπιστημίων. Τα MME είναι από τους τομείς που μπορεί εύκολα να κατευθύνει το Ισραηλινό λόμπι, με έγκυρες εφημερίδες όπως το Wall Street Journal, οι Washington Times και οι New York Times να εκδίδουν συχνά άρθρα στρατευμένα και χωρίς καμία κριτική για τις κινήσεις του Ισραήλ. Η δυνατότητα επηρεασμού των MME βοήθησε ιδιαίτερα και το ελληνικό λόμπι να επιτύχει τους στόχους του το 1974. Οι δεξαμενές σκέψης στην πλειοψηφία τους, επίσης δεν είναι τελείως ανεξάρτητες. Παρόλα αυτά, ο χώρος των πανεπιστημίων είναι πιο δύσκολο να επηρεαστεί παρά τις κατά περιόδους προσπάθειες που γίνονται από το λόμπι.

Εξάλλου, είναι προφανές ότι η κοινή αντίληψη ανάμεσα στην κυβέρνηση και την κάθε εθνοτική ομάδα για την ύπαρξη μιας κρίσης που αφορά την περιοχή ενδιαφέροντος της τελευταίας μπορεί να αποδειχθεί πολύ σημαντική για τον επιτυχή επηρεασμό της πολιτικής: «οι εθνοτικές ομάδες δεν θεωρούν όλα τα θέματα εξωτερικής πολιτικής εξίσου σημαντικά και υπάρχει μια διαβάθμιση αυτών των θεμάτων: από σοβαρές κρίσεις (περιπτώσεις στις οποίες θίγονται άμεσα τα συμφέροντα της κάθε ομάδας) μέχρι χρόνια ζητήματα (που είναι θέματα ρουτίνας για την ομάδα)⁶¹». Όπως

⁵⁹ Dahl R. 1956. *A Preface to Democratic Theory*. Chicago: University of Chicago Press, 46

⁶⁰ Mearsheimer J. and S. Walt. 2006. "The Israel Lobby and US Foreign Policy". J.F. Kennedy School of Government Working Paper Series. (http://isgnotes1.harvard.edu/research/paper.nsf/rwp/RWP06-011/SFHe/rwp_06_011_walt.pdf) [12.10.2006]

⁶¹ Goldberg, 10

είναι εύκολα κατανοητό, όσο σημαντικότερο ένα ζήτημα για κάθε εθνοτική ομάδα, τόσο περισσότερο δραστηριοποιείται. Βέβαια, οι κυβερνήσεις πρέπει να θεωρούν την απειλή για τα συμφέροντα του πληθυσμού που κάθε λόμπι υποστηρίζει ως σημαντική και να αναγνωρίζουν έναν υπαρκτό κίνδυνο για τον πληθυσμό αυτό. Ακόμα και το κατά τα άλλα πολύ ισχυρό Εβραϊκό λόμπι, σε περιπτώσεις που ο κίνδυνος για το Ισραήλ δεν θεωρούνταν από τις ΗΠΑ ως τόσο σημαντικός, είχε μειωμένη επιρροή.

Ο συνηθέστερος τρόπος δράσης των εθνοτικών ομάδων πίεσης είναι ο επηρεασμός των αντιλήψεων των διαμορφωτών πολιτικής. Για να γίνει αυτό, οι ομάδες θα πρέπει να προσεγγίσουν τα ζητήματα που τους απασχολούν από την οπτική γωνία των διαμορφωτών πολιτικής και οι τελευταίοι πρέπει να θεωρούν ότι τα αιτήματα των ομάδων αυτών είναι δίκαια, λογικά και σχετιζόμενα με την πολιτική πραγματικότητα⁶².

Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας για τον επηρεασμό των αντιλήψεων είναι η επιτυχία των ομάδων πίεσης να πείσουν ότι εκφράζουν το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Αυτός ο παράγοντας ωθεί τις ομάδες να προσπαθούν συστηματικά να επηρεάζουν την κοινή γνώμη διαθέτοντας σημαντικούς πόρους σε αυτή την διαδικασία. Όμως, πολλές φορές, και ειδικά όταν δεν εμπλέκονται ζητήματα για τα οποία οι ΗΠΑ έχουν άμεσο εθνικό συμφέρον, η έλλειψη πληροφόρησης της κοινής γνώμης μπορεί να λειτουργήσει θετικά: οι εθνοτικές ομάδες πίεσης συχνά επωφελούνται από την άγνοια της κοινής γνώμης για ζητήματα εξωτερικής πολιτικής⁶³. Τα περισσότερα θέματα που απασχολούν τις εθνοτικές ομάδες πίεσης είναι θέματα που ο μέσος Αμερικανός είτε δεν γνωρίζει επαρκώς για να διαμορφώσει μία άποψη είτε δεν ενδιαφέρεται, καθιστώντας το θέμα χωρίς πολιτική σημασία για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Σε αυτή την περίπτωση είναι πολύ πιο εύκολο στους διαμορφωτές πολιτικής να ικανοποιήσουν τις εθνοτικές ομάδες από την στιγμή που μια τέτοια απόφαση δεν θα έχει άμεσο αντίκτυπο στην κοινή γνώμη. Με αυτόν τον τρόπο, ικανοποιούν και τους ενδιαφερόμενους ψηφοφόρους που βρίσκονται πίσω από τη κάθε ομάδα, χωρίς να αποξενώνουν την υπόλοιπη εκλογική βάση.

Τέλος, η γεωγραφική τοποθεσία των εθνοτικών ομάδων και η συμμετοχή τους στις εκλογές διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως προς την επιρροή τους⁶⁴. Για παράδειγμα, οι περισσότερες εθνοτικές ομάδες που εμπλέκονται στη διαδικασία διαμόρφωσης της εξωτερικής πολιτικής βρίσκονται συγκεντρωμένες σε περιοχές με πολλές εκλογικές

⁶² Watanabe P. 1984. *Ethnic Groups, Congress, and American Foreign Policy: The Politics of the Turkish Arms Embargo*. Westport, CT: Greenwood Press, 49-50

⁶³ Ambrosio T. 2002. *Ethnic Identity Groups and U.S. Foreign Policy*. Westport, CT: Praeger, 11-12

⁶⁴ Ambrosio, 10-11

περιφέρειες για το Κογκρέσο και πολλές ψήφους στο Κολέγιο των Εκλεκτόρων, όπως η Νέα Υόρκη, η Καλιφόρνια, η Φλόριντα και το Ιλινόις. Αν και μπορεί ως ποσοστό σε μια περιφέρεια, πολιτεία ή και ολόκληρες τις ΗΠΑ μια εθνοτική ομάδα μπορεί να μην είναι αριθμητικά μεγάλη, εάν ψηφίζει ομαδικά μπορεί να επηρεάζει τις πολιτικές με τρόπο αντιστρόφως ανάλογο με το μέγεθός της.

7. Εθνικά Λόμπι: Εξουγιαντική Δύναμη ή Τροχοπέδη;

Οι ειδικοί επί της εξωτερικής πολιτικής έχουν σταθεί επικριτικά απέναντι στο ρόλο και την επιρροή των εσωτερικών παραγόντων, όπως είναι τα εθνικά Λόμπι, στη διαμόρφωση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Οι Υπουργοί Εξωτερικών δεν απολάμβαναν καθόλου την ανάληψη του δύσκολου εγχειρήματος να ασκούν την εξωτερική πολιτική σε τρίτα κράτη, την ώρα που διαπραγματεύοντο επ' αυτής με το Κογκρέσσο και, ακόμη περισσότερο με ομάδες συμφερόντων και τα Λόμπι τους. Ο Dean Acheson παρατηρούσε ότι οι περιορισμοί που του επιβάλλοντο από τις δημοκρατικές πρακτικές, όπως το lobbying, καθιστούσαν πολύ δύσκολο το χειρισμό των εξωτερικών ζητημάτων σύμφωνα με το θεωρούμενο σαν εθνικό συμφέρον, και ο Henry Kissinger, μαζί με άλλους, διαμαρτυρόταν για το σχεδόν αδύνατο της διεξαγωγής εξωτερικής πολιτικής σε μια ανοικτή κοινωνία. Γενικά, είναι αναπόφευκτο για τους εκφραστές της διπλωματίας, οι οποίοι φέρουν την ευθύνη της διεκπεραίωσης του δύσκολου έργου να συμβιβάζουν τα εθνικά συμφέροντα των Η.Π.Α., όπως αυτά καθορίζονται από τον Πρόεδρο, με τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των άλλων εθνών, να βλέπουν με αγωνία και φόβο την ανάδειξη σε δημόσια θέα, από ομάδες συμφερόντων και τα λόμπι τους, γεγονότων και ζητημάτων, τα οποία μπορούν να προκαλέσουν αμηχανία και να δυσχεράνουν τι διπλωματικές σχέσεις. Οι Αμερικανοί διαπραγματευτές, συγκρίνοντας την παραπάνω κατάσταση με την αυτονομία, που απολαμβάνουν οι ξένοι ομόλογοί τους, αισθάνονται συχνά ευνουχισμένοι, από τις παρεμβάσεις των ομάδων συμφερόντων και των λόμπι.

Τα λόμπι, όχι μόνο δημιουργούν εμπόδια στους διαμορφωτές πολιτικής και τους διαπραγματευτές, αλλά επιπλέον διαμορφώνουν ένα ευρύτερο κλίμα δραστηριοποίησης έξω από παραδοσιακούς κανόνες και ρόλους. Τα δώρα και οι παροχές από την πλευρά των λόμπι και των ομάδων συμφερόντων προς μέλη του Κογκρέσσου και παράγοντες της εκτελεστικής εξουσίας, θρέφουν τους φόβους για διαφθορά στη διαδικασία του lobbying⁶⁵. Ομάδες «ενός ζητήματος» ("single-issue") συχνά προκαλούν την αίσθηση μιας στενά εγωιστικής πρακτικής, σε βάρος του γενικότερου καλού.

Από την άλλη πλευρά, οι δραστηριότητες των λόμπι σχετικά με ποικίλες πτυχές της εξωτερικής πολιτικής κατά το τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα, έκαναν την

⁶⁵ Ευρυβιάδης, Μάριος, *Το Τουρκικό Λόμπι της Ουάσινγκτον, Μια ιστορική αναδρομή του λόμπιινγκ, στο Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις*, 89

πολιτική διαδικασία μακράν πιο διαφανή από ποτέ. Η ανάγκη να προστατευθεί η αμερικανική εθνική πληροφόρηση, η οποία βρίσκεται στο επίκεντρο της εξωτερικής πολιτικής, γέννησε ένα μηχανισμό ασφαλείας, αλλά ταυτόχρονα προκάλεσε και το αντίθετό του, μια αυξανούσα πίεση της κοινής γνώμης για ελευθερία της πληροφόρησης και «κυβέρνηση στο φως του ήλιου».

Σε τελική ανάλυση, τα λόμπι, συμπεριλαμβανομένων των single-issue ομάδων, δεν κάνουν τίποτε άλλο από το να αποτελούν την απαραίτητη έκφραση μιας αφοσίωσης στη δημοκρατική διαδικασία⁶⁶. Έγιναν ένα ακόμη είδος ασφαλιστικών δικλείδων (checks and balances) για τη λειτουργία της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, πέραν των προβλεπομένων από το Σύνταγμα. Τα λόμπι και η Κυβέρνηση ανακαλύπτουν διάφορους τρόπους, διαμέσου των οποίων οι κυβερνώντες και οι κυβερνώμενοι μπορούν να αλληλεπιδρούν δημιουργικά. Η κοινή γνώμη, καλώς ή κακώς, άρχισε να ενδιαφέρεται και να επικεντρώνει τη σκέψη και το λόγο της στην εξωτερική πολιτική. Πολλοί Αμερικανοί, οι οποίοι αυτοπροσδιορίζονται με βάση οικονομικούς, ιδεολογικούς και εθνικούς όρους και συμφέροντα, παρά με βάση τις παραδοσιακές κομματικές προτιμήσεις και γεωγραφικές διαιρέσεις, εντάχθηκαν σε τέτοιες ομάδες, οι οποίες τους επέτρεψαν να ενημερώσουν, με τρόπο πιο αποτελεσματικό, αιρετούς και διορισμένους αξιωματούχους για τις ειδικότερες απόψεις τους επί ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής.

Σε μια θετική αποτίμηση, τα λόμπι έχουν συνεισφέρει στην ανάδυση πιο διαχρονικών πολιτικών, στηριζόμενων στα συμφέροντα και την ανάμιξη ευρύτερης γκάμας ανθρώπων, παρά σε ένα στενό κύκλο πανίσχυρων πολιτικών παραγόντων. Προβάλλεται μάλιστα το επιχείρημα ότι οι Αμερικανοί αξιωματούχοι της εξωτερικής πολιτικής οδηγήθηκαν σε αδιέξοδα πολύ πιο συχνά, όταν ενήργησαν κρυφίως, παρά όταν προσεταιρίστηκαν ομάδες συμφερόντων και ανέπτυξαν κλίμα ευρύτερης συναίνεσης, που οδήγησε σε πολιτικές με πολύ περισσότερες πιθανότητες να κερδίσουν κατανόηση και υποστήριξη. Τουλάχιστον, τα λόμπι παρέχουν πληροφόρηση και προβάλλουν ζητήματα, κατά έναν τρόπο, που δεν μπορεί η εκτελεστική εξουσία, εξαιτίας παραδοσιακών ανασχετικών πολιτικών παραγόντων και ενός κελύφους μυστικοπάθειας, χάριν της εθνικής ασφάλειας. Επιπλέον, αντανακλούν τα συμφέροντα μιας ολοένα και καλύτερα ενημερωμένης αμερικανικής κοινής γνώμης, η οποία ενδιαφέρεται περισσότερο για τις ηθικές και ανθρωπιστικές πτυχές της εξωτερικής

⁶⁶ Kegley Ch. & Wittkopf E., *American foreign policy, pattern and process*, st Martn's Press: New York (1991), κεφ. 8 & 9

πολιτικής, παρά τους στρατηγικούς συσχετισμούς της παραδοσιακής διπλωματίας, οι περισσότεροι εκ των οποίων αναθεωρήθηκαν μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Ακόμη, οι ξένες δυνάμεις έμαθαν να ζουν με τις ιδιαιτερότητες της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, ως επηρεαζόμενη και καθοριζόμενη από συχνές εκλογές, ευαισθησίες εθνικών ομάδων και ένα ανεξάρτητο νομοθετικό σώμα.

Ενδεχομένως η ισορροπία των λόμπι και της Κυβέρνησης, όση αναστάτωση και αν επιφέρει κάποιες στιγμές, να είναι το καλύτερο σημάδι μιας ζωντανής δημοκρατίας, η οποία αντιμετωπίζει καταστάσεις και δεδομένα, τα οποία αποκλείεται να είχαν κατά νου οι Πατέρες του αμερικανικού έθνους. Ασφαλώς, πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος μία από τις δύο πλευρές να αποκτήσει απόλυτο πλεονέκτημα. Η Κυβέρνηση, τόσο η εκτελεστική εξουσία όσο και το Κογκρέσσο, μαθαίνει να συμβιώνει και, ίσως και να εκμεταλλεύεται τα διαρκώς πολλαπλασιαζόμενα λόμπι και ομάδες συμφερόντων. Οπωσδήποτε, ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι ο αποκλεισμός του ανοικτού δημοσίου διαλόγου επί της εξωτερικής πολιτικής, στο όνομα του στενά οριζόμενου εθνικού συμφέροντος και της εθνικής ασφάλειας. Η πρόκληση για την Κυβέρνηση είναι να χρησιμοποιήσει την πληροφόρηση και τους πόρους, που αφειδώς παρέχονται από τα χιλιάδες λόμπι⁶⁷ στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, προκειμένου να καταστήσει πλήρη το μηχανισμό λήψης αποφάσεων.

⁶⁷ Patterson, Bradley, *The ring of power*, Basic Books: New York (1988), σύμφωνα με τον οποίο, οι δηλωμένες οργανωμένες ομάδες πίεσης ανέρχονται σε πέραν του ενός εκατομμυρίου, εκ των οποίων περί τις 20.000 αναπτύσσουν δραστηριότητες σε παναμερικανικό επίπεδο, ενώ περί τις 12.000 έχουν γραφείο στην Washington.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΩΝ Η.Π.Α.

1. Γενικά

Η Α.Η.Ε.Ρ.Α. και το Α.Η.Ι. διεδραμάτισαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια εξασφάλισης μιας νομοθετικής τροποποίησης, δυνάμει της οποίας η νομοθεσία περί ξένης βοήθειας συμπεριέλαβε πρόβλεψη διακοπής της αποστολής βοήθειας, στην περίπτωση χωρών, που χρησιμοποιούσαν τα όπλα για σκοπούς πέραν της άμυνάς τους. Σε αντίδραση προς την επιβολή εμπάργκο όπλων σε βάρος της από το Κογκρέσσο, μια κίνηση στην οποία ήταν κάθετα αντίθετη όχι μόνο η ηγεσία του Λευκού Οίκου (Ford), αλλά και η ίδια η ηγεσία του Κογκρέσσου, η Τουρκία ζήτησε το κλείσιμο των αμερικανικών στρατιωτικών εγκαταστάσεων στο έδαφός της.

Μία νέα, πιο επαγγελματική οργάνωση lobbying, η American Hellenic Institute Public Affairs Committee (AHIPAC), εμφανίσθηκε στη δεκαετία του '70.

Η ελληνοαμερικανική Κοινότητα δεν ήταν πολύ μεγάλη με αριθμητικούς όρους, ως εκ τούτου η αποτελεσματικότητα των λόμπι της δεν πηγάζε από τον αριθμό των Γερουσιαστών και των Βουλευτών, που αυτή αριθμούσε ή που μπορούσε να επηρεάσει, αλλά από την ικανότητά της να επηρεάζει αυτά τα λίγα μέλη του Κογκρέσσου, τα οποία μπορούσαν να επιδράσουν ουσιωδώς στη διαμόρφωση των ισορροπιών εντός του Σώματος. Ασφαλώς, η αναδιάταξη δυνάμεων εντός του Κογκρέσσου τη δεκαετία του '70 συνεισέφερε πολλά στη δυνητική αποτελεσματικότητα των λόμπι γενικά, άρα και στον λόμπι που προωθούσαν τις ελληνικές θέσεις.

Εξάλλου, τα ελληνικά λόμπι αύξησαν την επιρροή τους μέσα από τη συνεργασία με άλλα εθνικά λόμπι, όπως το αρμενικό και το ισραηλινό. Κατά τα τέλη της δεκαετίας του '70, το AIPAC⁶⁸ υποστήριξε τις προσπάθειες του ελληνικού λόμπι να διατηρηθεί το εμπάργκο όπλων κατά της Τουρκίας, την ώρα που το AHIPAC υποστήριζε την προσπάθεια των Ισραηλινών να αποτρέψουν την πώληση αμερικανικών αεροσκαφών στη Σαουδική Αραβία. Η τουρκική Κυβέρνηση απάντησε

⁶⁸ Lind, Michael, *The Israel Lobby*, New America Foundation, April 1, 2002, 2

με διακοπή των σχέσεών της με το Ισραήλ, ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των ακουσίων και απρόσμενων συνεπειών για την αμερικανική εξωτερική πολιτική, που μπορούν να έχουν αυτές οι συμμαχίες ανάμεσα σε εθνικές ομάδες και λόμπι εντός της. Την ίδια ώρα, μια συμμαχία ομάδων, απαρτιζόμενη κυρίως από οργανώσεις Αμερικανών βετεράνων, η οποία ανησυχούσε για την αμερικανική ασφάλεια και ισχύ, εμφανιζόταν στο προσκήνιο στο πλευρό της Κυβέρνησης στη μετέπειτα επιτυχημένη, προσπάθειά της να άρει το εμπάργκο κατά της Τουρκίας.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70, το ζήτημα της Κύπρου δεν υποδαύλισε μόνο την εμφάνιση των εθνικών λόμπι, αλλά επίσης απετέλεσε ένα από τα πρώτα παραδείγματα ευθέως, αμέσου lobbying από ξένες Κυβερνήσεις προς το Κογκρέσο. Όταν, το 1978, το Κογκρέσο επρόκειτο να συζητήσει νομοθεσία, η οποία στόχευε στην άρση του εμπάργκο πωλήσεων όπλων προς την Τουρκία, οι ηγέτες όλων των ενδιαφερομένων Κυβερνήσεων, ο Έλληνας Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο Τούρκος Πρωθυπουργός Bulent Ecevit και ο Κύπριος Πρόεδρος Σπύρος Κυπριανού, συναντήθηκαν με μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων. Εξάλλου, ο Έλληνας Πρέσβης στις Η.Π.Α., συναντήθηκε αρκετές φορές με το προσωπικό της Βουλής των Αντιπροσώπων, το οποίο προετοιμάζε την νομοθεσία, και φαίνεται πως κατάφερε να αμβλύνει κάπως τη διατύπωση, που ήρε το εμπάργκο.

2. Διακρίσεις

Στην περίπτωση της ελληνοαμερικανικής Διασποράς, οφείλει κανείς ασφαλώς να ξεκινήσει την ανάλυσή του από τη διαπίστωση άτυπων ομάδων πίεσης (συμφερόντων), με κριτήριο την κοινή καταγωγή. Οι ομάδες αυτές των αρχών του 20^{ου} αιώνα δε είχαν την οργάνωση και τη δημοκρατική δομή ενός σωματείου και ασφαλώς είχαν περιορισμένη, ή και ανύπαρκτη δυνατότητα παρέμβασης. Ωστόσο, με το πέρασμα των δεκαετιών, οι Ελληνοαμερικανοί επιδιώκουν και κατορθώνουν να προσδώσουν στις ομάδες τους και σωματειακή οργάνωση. Ισχυρό κίνητρο απόκτησης τέτοιου τύπου οργάνωσης αποτελούν συνήθως οι δυσμενείς διακρίσεις κάθε λογής σε βάρος μιας ομάδας ή και η απειλή εξαφάνισής της (δε βρίσκει εφαρμογή φυσικά στην περίπτωση των Ελλήνων της Αμερικής), π.χ. με την εξάλειψη της ιδιαίτερης γλώσσας της. Αντιθέτως, η εκάστοτε κυρίαρχη και προνομιούχα ομάδα (πλειοψηφία και μη) δεν έχει ανάλογο κίνητρο, παρά μόνον όταν αισθανθεί ότι απειλείται άμεσα (π.χ. οι προτεστάντες στη Β. Ιρλανδία).

Ως νεότευκτο έθνος, ως κοινωνία μεταναστών, αλλά και εξαιτίας της δουλείας, οι Η.Π.Α. ήταν εύλογο να χρησιμεύσουν ως το κατεξοχήν σύγχρονο εργαστήριο και πρότυπο για τη σωματειακή οργάνωση και δράση τέτοιων ομάδων. Οι Έλληνες μετανάστες από πολύ νωρίς συγκρότησαν πλήθος σωματείων, που καθιερώθηκαν ως μόνιμος και σημαντικός παράγοντας της αμερικανικής πολιτικής ζωής. Η πρόθεσή τους να μην αρκестθούν στην ισότιμη ενσωμάτωσή⁶⁹ τους στην αμερικανική κοινωνία, αλλά επιπλέον να επηρεάσουν και την εξωτερική της πολιτική, οδήγησε στην εμφάνιση του ελληνοαμερικανικού «λόμπι», όπως περιγράφεται στην παρούσα εργασία.

Ασφαλώς, η συνύπαρξη των ατύπων ομάδων πίεσης με τις σωματειακού τύπου ομάδες, κάθε άλλο παρά αδύνατη είναι. Ωστόσο, πέραν των πολλών πλεονεκτημάτων που συγκεντρώνει η απόκτηση σωματειακής οργάνωσης από μια άτυπη εθνική ομάδα, σαν την ελληνοαμερικανική, δεν πρέπει κανείς να παραβλέπει ότι οι σωματειακές ομάδες πίεσης αντιμετωπίζουν δυσεπίλυτα προβλήματα, τα οποία βίωσε και βιώνει ίσως μέχρι σήμερα η ομογένεια. Συνοπτικά, θα έλεγε κανείς ότι οι

⁶⁹ Μαρκέτος, 131

άτυπες (όπως και οι θεσμικές) ομάδες πίεσης έχουν πολύ μικρότερο κόστος, από κάθε άποψη.

Η δημιουργία σωματειακών ελληνοαμερικανικών ομάδων και ειδικά η μαζική και εντυπωσιακή εμφάνισή τους στο προσκήνιο, με αφορμή την εισβολή της Τουρκία στην Κύπρο, κατέδειξε το σημαντικό πολιτικό μέγεθος και τη σεβαστή δυνατότητα παρέμβασης που διέθεταν οι Ελληνοαμερικανοί εκείνη την περίοδο, ωστόσο σήμαινε την είσοδο σε μια νέα φάση. Για τις σωματειακές ομάδες, η ίδια η αντιπροσωπευτικότητά τους αποτελεί μείζον και διαρκές πρόβλημα, με δύο κυρίως πτυχές: την ποσοτική και την ποιοτική.

Για τη μέτρηση της πρώτης, προσφέρεται η έννοια της «οργανωτικής πυκνότητας»⁷⁰, που σημαίνει απλά το ποσοστό μελών της σωματειακής ομάδας στο σύνολο όσων υποτίθεται ότι εκπροσωπεί, στο σύνολο δηλαδή των δυνητικών της μελών. Αν συνυπάρχει με άτυπη ή θεσμική ομάδα, όπως στην περίπτωση της ελληνικής ομογένειας, όπου το στοιχείο της κοινής καταγωγής συγκροτούσε μια ευρύτερη άτυπη ομάδα (Ομογένεια) ενώ δεν απουσίαζε και η θεσμική ομάδα (Εκκλησία), οργανωτική της πυκνότητα είναι το ποσοστό μελών της άτυπης ή θεσμικής ομάδας που είναι και δικά της μέλη (μέλη δηλαδή του σωματείου). Κατά γενικό κανόνα, μια σωματειακή ομάδα πίεσης δε θα προσεγγίσει ποτέ το μυθικό ποσοστό 100%, παρ' όλες τις προσπάθειες. Ειδικά στην περίπτωση των Ελληνοαμερικανών, όπου οι ομάδες ήταν πολλές και διαφορετικών ιδεολογικών χαρακτηριστικών και στόχων, η αναζήτηση της εκπλήρωσης του ποσοτικού κριτηρίου οδήγησε σε αναπόφευκτο ανταγωνισμό μεταξύ των οργανώσεων, όπως καταδεικνύεται και παρακάτω, με ό,τι αυτό συνεπήγετο για τα ομογενειακά συμφέροντα. Και βεβαίως, οι ομάδες αυτές ήταν καταδικασμένες, αφού μόνο αυτές είχαν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της συλλογικής δράσης, που αναλύθηκε παραπάνω, να είναι πάντα λιγότερο αντιπροσωπευτικές από την αντίστοιχη άτυπη ή θεσμική ομάδα.

Εξάλλου, το ζήτημα της αντιπροσωπευτικότητας, που τόσο εμφανές υπήρξε και παραμένει στην περίπτωση της ελληνοαμερικανικής ομογένειας, δεν ήταν μόνο ποσοτικό. Τόσο οι άτυπες όσο και οι θεσμικές ομάδες πίεσης έχουν μια δική τους εμπεδωμένη εσωτερική ιεραρχία (π.χ. Εκκλησία-Ιάκωβος), που είναι καταρχήν ριζικά ασυμβίβαστη με τη δημοκρατική δομή και λειτουργία ενός σωματείου. Αν μάλιστα η

⁷⁰ Μαυρογορδάτος, 67

σωματειακή οργάνωση αγνοήσει ή παραβιάσει αυτήν την προϋπάρχουσα ιεραρχία, δημιουργείται ένα έλλειμμα αντιπροσωπευτικότητας που δεν καλύπτεται με εγγραφές μελών. Αν για παράδειγμα αποκλεισθούν από μια οργάνωση οι ισχυρότεροι οικονομικοί ή πολιτικοί παράγοντες της ομογένειας, γίνεται αμέσως φανερό ότι η εμβέλεια και η αποτελεσματικότητα της σωματειακής ομάδας θα παραμείνει περιορισμένη. Όλα αυτά οδηγούν αναπόφευκτα σε καταστάσεις οξέος ανταγωνισμού και διαφοροποιήσεων εντός της ομογένειας, οι οποίες περιγράφονται στην παρούσα ανάλυση

3. Πεδία Δράσης

3.1. Εξουσία-Κοινή Γνώμη

Αναζητώντας τα πεδία δράσης των ομάδων πίεσης (συμφερόντων), οφείλει κανείς να ξεκινήσει από τη διερεύνηση των υφισταμένων την πίεση αυτή. Δύο είναι τα είδη της ασκούμενης πίεσης. Η άμεση πίεση, η οποία ασκείται απευθείας στην ίδια την εξουσία και η έμμεση πίεση, η οποία ασκείται στην κοινή γνώμη προκειμένου αυτή με τη σειρά της να επηρεάσει την εξουσία.

Όσον αφορά την εξουσία, πρέπει και εντός της έννοιας αυτής να γίνουν κάποιες περαιτέρω διακρίσεις, οι οποίες κατέστησαν εμφανείς στην περίπτωση των ελληνοαμερικανικών ομάδων συμφερόντων, του ελληνοαμερικανικού λόμπι. Από το κλασικό τρίπτυχο των εξουσιών, η νομοθετική υπήρξε ανέκαθεν η πιο προσπελάσιμη από τις ομάδες πίεσης, και η πιο ενδοτική στις πιέσεις τους, άμεσες και έμμεσες. Πράγματι, το αμερικανικό Κογκρέσσο απετέλεσε το λαμπρό πεδίο δόξης των Ελληνοαμερικανών, προκειμένου να προωθήσουν τις θέσεις τους κυρίως στο Κυπριακό.

Ως αντιπροσωπευτικό όργανο, το Κογκρέσσο δε θα μπορούσε, ειδικά κατά τη δεκαετία του '70, την περίοδο δηλαδή των σκανδάλων της εκτελεστικής εξουσίας και των αδυνάμων Προέδρων (όπως διεξοδικά περιγράφεται παρακάτω) να παραμείνει κλειστό στις πιέσεις πολιτών και ομάδων συμφερόντων. Ιδιαίτερα δε στην περίπτωση το αμερικανικού πολιτικού συστήματος, συνέτρεχαν και επιπλέον λόγοι, που διευκόλυναν τη διείσδυση του ελληνοαμερικανικού λόμπι στο Κογκρέσο:

- α. Ο αυστηρός διαχωρισμός των εξουσιών
- β. Η μη υπαγωγή του Κογκρέσσου σε κομματική πειθαρχία
- γ. Η εκλογή των μελών του Κογκρέσσου μέσω μονοεδρικών περιφερειών, γεγονός που καθιστούσε την εκλογή τους πρωτίστως ατομική υπόθεση.

Εξάλλου, το Κογκρέσσο δεν προσέφερε στους Ελληνοαμερικανούς μόνο τη δυνατότητα lobbying με την κυριολεκτική έννοια, δηλαδή τη δράση στον προθάλαμο (lobby) των συνεδριάσεων, όπου μπορούσαν να συναντήσουν και να ασκήσουν πίεση στα μέλη του, αλλά και τυπικούς θεσμικούς διαύλους, όπως οι παραδοσιακές «αναφορές» πολιτών ενώπιον του Σώματος, αλλά και ο πολύ πιο αποτελεσματικός

και σύγχρονος θεσμός των ακροάσεων (hearings)⁷¹, που επινοήθηκε από το 1900, και που τόσο χρησιμοποιήθηκε από τους τέσσερις πρωταγωνιστές πολιτικούς παράγοντες στην προσπάθεια για επιβολή εμπάργκο όπλων στην Τουρκία.

Αντιθέτως, η εκτελεστική εξουσία παρέμεινε πολύ δυσκολότερο πεδίο δράσης για το ελληνοαμερικανικό λόμπι. Ωστόσο, και εδώ, δύο παράγοντες έπαιξαν ρόλο στην άμβλυνση της άτεγκτης στάσης της εκάστοτε αμερικανικής Κυβέρνησης. Καταρχήν, το γεγονός πως κάθε Πρόεδρος ήθελε να αποφύγει το εκλογικό κόστος, έστω και αν οι Ελληνοαμερικανοί ήταν αριθμητικά αμελητέα ποσότητα. Η γεωγραφική τους συγκέντρωση σε συγκεκριμένα αστικά κέντρα και κυρίως η εμφάνισή τους, τουλάχιστον κατά την περίοδο 1974-1978 σαν μιας συμπαγούς πανίσχυρης ομάδας, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας (ψευδούς ίσως) αντίληψης στην αμερικανική Προεδρία περί της ισχύος του ελληνοαμερικανικού παράγοντα οδήγησε συχνά την Προεδρεία σε μια κατευναστική προσπάθεια, με χαρακτηριστική την πρόσκληση Ιακώβου στο Λευκό Οίκο.

Επιπλέον, και η ίδια η γραφειοκρατία της εκτελεστικής εξουσίας αναζητεί από την πλευρά της συνομιλητές και συμμάχους, επιδιώκοντας κατά κανόνα να εγκαθιδρύσει προνομιακές σχέσεις με εκείνες τις ομάδες πίεσης, που φαίνονται καταρχήν χρήσιμες και «συνεργάσιμες». Τη «χρησιμότητά» τους αυτή επιχείρησαν και σε ένα βαθμό προέβαλαν οι Ελληνοαμερικανοί εμφανιζόμενοι σαν ένα συμπαγές εκλογικό σώμα, έτοιμο να στηρίξει την Κυβέρνηση που θα ικανοποιούσε τις βλέψεις και τα αιτήματά του.

3.2. Πληροφόρηση

Πέραν της πίεσης αυτής, όπλο των ομάδων πίεσης είναι και η πληροφόρηση. Η ίδια η άσκηση της εξουσίας προϋποθέτει πληροφόρηση. Κάθε εξουσία έχει απόλυτη ανάγκη πληροφοριών και οι ομάδες πίεσης προσφέρονται να καλύψουν το έλλειμμα αυτό, όχι βέβαια ανιδιοτελώς. Ειδικά μάλιστα στην περίπτωση των νομοθετικών σωμάτων, τα οποία δε διαθέτουν τα μέσα συλλογής πληροφοριών που διαθέτει η εκτελεστική εξουσία, και που σε κάθε περίπτωση αναζητούν και ανεξάρτητες πηγές πληροφόρησης, προκειμένου να μην καταστούν εξαρτώμενα της εκτελεστικής εξουσίας, το πεδίο δράσης των ομάδων πίεσης είναι πολύ ευρύτερο.

⁷¹ Kitroeff, Alexander, *Diaspora-Homeland Relations and Greek-American Lobbying: The Panhellenic Emergency Committee, 1974-1978*, Journal of Modern Hellenism, No 11. 1994, 33

Το ελληνοαμερικανικό λόμπι «έπαιξε» σε μεγάλο βαθμό το «χαρτί» του Τύπου, όχι μόνο μέσω των ομογενειακών εφημερίδων⁷², αλλά κυρίως με παρεμβάσεις σε Μ.Μ.Ε. εθνικής κυκλοφορίας⁷³, όπως καταγράφεται στη συνέχεια. Ασφαλώς, για να έχει αποτέλεσμα, η πληροφόρηση που παρέχει στην νομοθετική εξουσία μια ομάδα πίεσης, πρέπει ιδίως να είναι «ανταγωνιστική», να έχει δηλαδή εγκυρότητα και αξιοπιστία τουλάχιστον εφάμιλλη, αν όχι μεγαλύτερη, εκείνης που διαθέτει η αντίστοιχη πληροφόρηση της εκτελεστικής εξουσίας ή άλλων, ανταγωνιστικών ομάδων (τουρκικό λόμπι). Στην προσπάθεια αυτή, ο ρόλος κάποιων επιφανών πολιτικών παραγόντων, που καταγράφεται στην παρούσα εργασία, υπήρξε καταλυτικός.

3.3. Οικονομική Ισχύς

Προκειμένου να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικότερα το όπλο της πληροφόρησης, οι ομάδες πίεσης χρειάζεται βέβαια να διαθέτουν τους ανάλογους οικονομικούς πόρους⁷⁴. Αλλά το χρήμα έχει πάντοτε ευρύτερη εμβέλεια, σαν αυτοτελές όπλο. Ειδικά σε περιπτώσεις, όπως οι Η.Π.Α., όπου οι ηγετικές θέσεις της πολιτικής και της οικονομικής ζωής αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία, από την άποψη της επαγγελματικής εξέλιξης, επιτρέποντας τη μεταπήδηση από τον ένα χώρο στον άλλον και τούμπαιν, η αξία της οικονομικής ισχύος είναι πολλαπλάσια. Στην περίπτωση του ελληνοαμερικανικού λόμπι, ιδιαίτερο κεφάλαιο αποτέλεσε το ζήτημα της χρηματοδότησης πολιτικών και κομμάτων, καλύπτοντας ένα ακόμη έλλειμμα, όπως και στην περίπτωση της πληροφόρησης.

3.4. Εκβιασμός

Τόσο η πληροφόρηση, όσο και η χρηματοδότηση μπορούν να μετατραπούν σε ένα ακόμη δραστικότερο όπλο των ομάδων πίεσης, τον εκβιασμό. Στο μέτρο που οι ομάδες αυτές καλύπτουν δύο μόνιμα ελλείμματα των φορέων της νομοθετικής (κυρίως) εξουσίας, η απειλή διακοπής είτε της μιας είτε της άλλης αρκεί κάποτε για να εξαναγκασθεί η εξουσία σε υποχωρήσεις.

⁷² Kitroeff, 29

⁷³ Μαρκέτος, 236

⁷⁴ Μαρκέτος, 233

Το ελληνοαμερικανικό λόμπι, την περίοδο των σημαντικών επιτυχιών του, χρησιμοποίησε με έξυπνο, αλλά και υπερβολικό κάποτε τρόπο τα μέσα που διέθετε, προκειμένου να πάρει αυτά που επεδίωκε. Η δράση του λόμπι σε κρίσιμες πολιτικές συγκυρίες και κυρίως σε εκλογικές περιόδους, όπως περιγράφεται στη συνέχεια, υπήρξε τέτοιο δείγμα του θεμιτού εκβιασμού. Παράλληλα, οι Ελληνοαμερικανοί δεν αρκέσθηκαν φυσικά στην αξιολόγηση, περιμένοντας τις εκλογές. Εκμεταλλεύθηκαν επίσης ένα παλαιό μέσο, την αποστολή επιστολών προς το Βουλευτή και το Γερουσιαστή της εκλογικής τους περιφέρειας. Οι ίδιοι οι πολιτικοί περιγράφουν με θαυμασμό (και σε μερικές περιπτώσεις με τρόμο) τον κατακλυσμό επιστολών από Ελληνοαμερικανούς σε συγκεκριμένες, προσεκτικά επιλεγμένες περιόδους. Ασφαλώς, ο τρόπος με τον οποίο διεκδίκησαν οι Ελληνοαμερικανοί την επίτευξη των στόχων τους και οι μέθοδοι των οποίων μετέλθαν οδήγησε κάποια στιγμή τον George Stefanopoulos να δηλώσει ότι, όποιος δηλώνει υποστηρικτής των ελληνοαμερικανικών θέσεων, αντιμετωπίζεται σαν ένα κυνικό άτομο, που εκκινεί από ταπεινά ελατήρια, θέλοντας να περιγράψει την απώλεια του ηθικού ερείσματος του ελληνοαμερικανικού λόμπι στην περίπτωση του Μακεδονικού.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΤΟ ΕΜΠΑΡΓΚΟ ΟΠΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

1. Οργανώσεις, Θεσμοί, Παράγοντες της Ελληνοαμερικανικής Κοινότητας

Η αντίδραση της ελληνοαμερικανικής κοινότητας στην κρίση της Κύπρου, συνοδεύθηκε από μια εντυπωσιακή κινητοποίηση των οργανώσεων. Οργανώσεις κατά κύριο λόγο θρησκευτικές και φιλανθρωπικές, ανταποκρίθηκαν άμεσα στο αίτημα του πολιτικού ακτιβισμού, και επέδειξαν τα χαρακτηριστικά, που απαιτούντο για την εξυπηρέτηση πολιτικών στόχων και τη διεκπεραίωση πολιτικών δράσεων.

Η αφοσίωση και η ολόψυχη συμμετοχή των Ελληνοαμερικανών στο στόχο της επιβολής του εμπάργκο όπλων στην Τουρκία, υπήρξε αξιοθαύμαστη και σε κάποιο βαθμό μη αναμενόμενη. Οι σχέσεις της ελληνοαμερικανικής κοινότητας με την Ελλάδα, κατά την περίοδο της δικτατορίας, δεν αποτελούσαν το ιδανικό υπόβαθρο για την οικοδόμηση της ενότητας μεταξύ των Ελληνοαμερικανών. Εντούτοις, η αντίδραση στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο ήταν μια στάση εξαιρετικής ομοψυχίας, στον άξονα του περιορισμού της καταστροφής και της τραγωδίας, την οποία υφίστατο το νησί, εξαιτίας αυτού, που οι ομογενείς θεωρούσαν καταστροφικές πολιτικές επιλογές της ελληνικής Κυβέρνησης. Ήταν αυτή η ομοψυχία, η εσωτερική συνοχή της ελληνοαμερικανικής κοινότητας, που απετέλεσε το βασικό συστατικό της επιτυχίας εκείνης, μια επιτυχία, η οποία θα ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθεί σε αντίθετη περίπτωση.

Ακολουθεί αναφορά στις βασικές οργανώσεις του ελληνοαμερικανικού λόμπι. Ασφαλώς, κανείς δεν παραβλέπει και άλλες οργανώσεις, με σημαντική συμβολή στην προσπάθεια επιβολής εμπάργκο κατά της Τουρκίας, όπως οι αδελφότητες, και συγκεκριμένα οι ομοσπονδίες⁷⁵ Πανειτηρωτική και Παμμακεδονική.

⁷⁵ Kitroeff, Alexander, *Ο Ρόλος του Ελληνο-Αμερικανικού Λόμπι την Εξωτερική Πολιτική των Η.Π.Α., Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική-Μια Συνολική Αποτίμηση*, Τόμος Α' (2003), 413

1.1. Η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία

Σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο Ευάγγελο Βλάχο, η ελληνική ορθόδοξη Εκκλησία «συγκαταλέγεται ανάμεσα στους κύριους ενοποιητικούς θεσμούς της κοινότητας και το κεντρικό σημείο αναφοράς για την ελληνική ομογένεια. Κρατά τους Ελληνοαμερικανούς ψυχικά ενωμένους, καθώς ενσωματώνει τα ήθη και τα ιδανικά, στα οποία πιστεύουν, και επίσης τους φέρνει θεσμικά κοντά, μέσω των ισχυρών λειτουργιών της, θρησκευτικών και κοινωνικών»⁷⁶.

Ο δεσμός ανάμεσα στην ελληνική Κοινότητα και την Εκκλησία, της προσέδωσε ένα σημαντικό ρόλο τόσο στα θρησκευτικά, όσο και στα κοσμικά ζητήματα. Η βαθιά συνείδηση της εθνικής ταυτότητας, προαπαιτούμενο για την ανάληψη πολιτικής δράσης, καθορίστηκε και καλλιεργήθηκε για τους Ελληνοαμερικανούς μέσω της στενής σχέσης με τη θρησκεία τους, όσο και μέσω του τόπου της ιδιαίτερης καταγωγής τους⁷⁷. Κατά τη διάρκεια της κρίσης της Κύπρου, τα μέλη της Εκκλησίας, κληρικοί και λαϊκοί, δραστηριοποιήθηκαν έντονα, πρωτίστως προκειμένου να προσφέρουν βοήθεια και ανακούφιση στον ταλανιζόμενο κυπριακό λαό, και ακολούθως στην προσπάθεια καταρχήν να επιβληθεί και στη συνέχεια να διατηρηθεί το εμπάργκο όπλων.

Το οργανωτικό δίκτυο της Εκκλησίας διευκόλυνε σε μεγάλο βαθμό την επικοινωνία ανάμεσα στα μέλη της ελληνοαμερικανικής κοινότητας. Περισσότερες από 500 ενορίες οργανώθηκαν σε οκτώ περιφέρειες⁷⁸. Οι Πολιτείες, όπου οργανώθηκαν οι περισσότερες ενορίες ήταν η Νέα Υόρκη, η Μασσαχουσέτη, το Ιλινόις, η Πεννσυλβάνια, η Καλιφόρνια, το Οχάιο, το Νιού Τζέρσεϋ, η Φλόριντα και το Μίτσιγκαν⁷⁹.

Η εκκλησία αναδείχθηκε σε κινητήρια δύναμη πίσω από το εμπάργκο, τόσο με κληρικούς, όσο και πιστούς να αφιερώνουν χρόνο και δυνάμεις για να πείθουν, κυρίως, μέλη του Κογκρέσου να εγκρίνουν ανθρωπιστική βοήθεια στην Κύπρο και να διατηρήσουν το εμπάργκο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της σημασίας της εκκλησίας στην επιβολή του εμπάργκο αποτελεί η πρόσκληση στον Λευκό Οίκο του τότε

⁷⁶ Watanabe. Paul Y. *Ethnic Groups, Congress, and American Foreign Policy, The Politics of the Turkish Arms Embargo*. Westport: Greenwood Press. 1984, 139

⁷⁷ Psomiades S. Harry, "Ethnic Politics in America: Greek-Americans", *Mediterranean Quarterly*, (Washington, 1994) 5 no. 1, 62

⁷⁸ Hicks M. Sallie and Couloumbis A. Theodore, "The Greek Lobby: Illusion or Reality", *Ethnicity and U.S. Foreign Policy revised edition*, ed Abdul Aziz Said, (New York: Praeger Publishers, 1981), 68

⁷⁹ Watanabe, 140

Αρχιεπισκόπου Ιακώβου για μια συνάντηση με τον Πρόεδρο και τον Υπουργό Εξωτερικών. Σε αυτή τη συνάντηση, είχε προσπαθήσει ο Kissinger – ανεπιτυχώς - να πείσει τον Ιάκωβο για την ύπαρξη ενδείξεων ότι τόσο ο Έλληνας πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλής, όσο και ο Υπουργός Εξωτερικών, Γ. Μαύρος, είχαν ενημερώσει για την πρόθεση τους να αποδεχθούν την άρση του εμπάργκο, γεγονός που διαψεύσθηκε από την Αθήνα μόλις διέρρευσε.

Υπό την ηγεσία του Αρχιεπισκόπου Ιακώβου, η ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία, μετά την εισβολή, συγκρότησε επιτροπές σε κάθε Πολιτεία, προκειμένου να ενημερώσει και να πληροφορήσει για το κυπριακό ζήτημα, να ενθαρρύνει τις επαφές μεταξύ των Ελληνοαμερικανών και των διαμορφωτών της αμερικανικής πολιτικής, και να βοηθήσει στη συγκέντρωση χρημάτων και προμηθειών για τους Ελληνοκυπρίους πρόσφυγες. Αυτή η προσπάθεια για ανακούφιση του κυπριακού λαού απέδωσε μεγάλες προσφορές αίματος, φαρμάκων, κρεβατιών, κουβερτών, ρουχισμού και τροφής. Εξάλλου, μέσα σε διάστημα μικρότερο από ένα χρόνο, η Αρχιεπισκοπή Βορείου και Νοτίου Αμερικής, συγκέντρωσε από χορηγίες περίπου ένα εκατομμύριο δολάρια μετρητά, για τον παραπάνω σκοπό⁸⁰.

Επιπλέον, οι θρησκευτικοί ηγέτες της ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας αφιέρωσαν αξιοσημείωτο χρόνο και ενέργεια, ασκώντας πίεση σε πολιτικούς παράγοντες, προκειμένου η Κυβέρνηση των Η.Π.Α. να εγκρίνει μεγάλα κονδύλια για ανθρωπιστική βοήθεια στην Κύπρο. Παράγοντες της Εκκλησίας, μάλιστα, ανέπτυξαν στενή σχέση με το Γερουσιαστή Edward Kennedy, τότε Πρόεδρο της Υποεπιτροπής για τη Διερεύνηση Προβλημάτων Σχετικά με Πρόσφυγες και Δραπέτες, καθώς και με το επιτελείο του⁸¹.

Το ζήτημα του εμπάργκο όπλων ήταν μόνιμο θέμα συζήτησης στους κόλπους της Εκκλησίας και στις κοινωνικές της λειτουργίες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο ρόλος των εκκλησιαστικών παραγόντων υπήρξε ακόμη πιο ενεργός. Ο πατήρ Κωνσταντινίδης (Constantinides), γεννημένος στην Κύπρο, προήρχετο από την εκλογική περιφέρεια του Δημοκρατικού Βουλευτή της Ιντιάνα, Ray J. Madden, τότε Προέδρου της πανίσχυρης House Rules Committee. Η σχέση με το Madden απεδείχθη καίριας σημασίας, ιδιαίτερα στην απόκρουση προσπαθειών, το 1975, να αρθεί το εμπάργκο⁸². Ο Madden απλά κράτησε για τον εαυτό του το νομοθέτημα, που

⁸⁰ Watanabe, 140

⁸¹ Bahcheli Tozun, *Greek-Turkish Relations Since 1955*, (Boulder: Westview Press Inc, 1990), 104

⁸² Scourby Alice, *The Greek Americans*, (Boston: Twayne Publishers, 1984), 107

προέβλεπε την άρση, εμποδίζοντας τη γνωστοποίησή του στο σώμα. Μολονότι τελικά καταψηφίστηκε από την Επιτροπή του, η καθυστέρηση αυτή βοήθησε, προκειμένου να εξασφαλισθεί το ότι δε θα ελαμβάνετο απόφαση, προτού η Βουλή των Αντιπροσώπων διέκοπτε για το καλοκαίρι⁸³. Εξηγώντας τη συμπεριφορά του αυτή, ο Madden, με τον πατέρα Κωνσταντινίδη στην πρώτη σειρά των θεατών, αναφέρθηκε ευθέως, στη Βουλή, στις έντονες προσπάθειες των Ελλήνων παραγόντων, οι οποίες τον είχαν πείσει να μπλοκάρει το ζήτημα⁸⁴.

Η επιρροή της Εκκλησίας και ο ρόλος της στην κινητοποίηση των Ελληνοαμερικανών δεν ήταν άγνωστα στο Λευκό Οίκο. Αξιοσημείωτη είναι μια περίπτωση, όπου ο Αρχιεπίσκοπος Ιάκωβος προσεκλήθη στο Λευκό Οίκο για μια συνάντηση με τον Πρόεδρο, Gerald Ford και τον Υπουργό Εξωτερικών, Henry Kissinger. Σκοπός ήταν να πεισθεί ο Αρχιεπίσκοπος ότι η εξακολούθηση της αποστολής όπλων στην Τουρκία δε θα επηρέαζε αντιστρόφως την Ελλάδα⁸⁵. Απεναντίας, ο Υπουργός Εξωτερικών ισχυρίστηκε ότι η ελληνική Κυβέρνηση είχε επιδείξει την πρόθεση να ανεχθεί την αποστολή όπλων⁸⁶. Ο Αρχιεπίσκοπος άκουσε με προσοχή, αλλά αρνήθηκε να δεχθεί τα επιχειρήματα της αμερικανικής Κυβέρνησης και τον τρόπο, με τον οποίο αυτή ερμήνευε τη στάση της ελληνικής Κυβέρνησης⁸⁷.

Ο Ιάκωβος απηύθυνε έκκληση να ληφθούν σοβαρά υπ' όψη οι ηθικές και νομικές παράμετροι στον καθορισμό της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής εν γένει, και συγκεκριμένα όσον αφορά το ζήτημα της μαρτυρικής Κύπρου. Ακόμη, εμφανίστηκε ενώπιον της Υποεπιτροπής της Γερουσίας για τους Πρόσφυγες, ενώ συνέταξε και απέστειλε προσωπικές επιστολές στα μέλη της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων, δημοσιοποιώντας μάλιστα το μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων⁸⁸.

Τέλος, η ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία, πρωτίστως μέσω των διασυνδέσεών της με παράγοντες στην Ελλάδα και την Κύπρο, υπήρξε πολύτιμη πηγή ενημέρωσης και πληροφοριών για τις δράσεις δύο αυτές χώρες. Το επιτελείο του Γερουσιαστή

⁸³ Franck M. Thomas and Weisband Edward, *Foreign Policy by Congress*, (New York: Oxford University Press, 1979), 192

⁸⁴ Franck M. Thomas and Weisband Edward, 194

⁸⁵ Botsas Eleftherios N. , "The Arnerican Hellenes", *America's Ethnic Politics*. eds. Joseph S. Roucek and Bernard Eisenburg. (Westport: Greenwood Press. 1987). 36.

⁸⁶ Watanabe, 141

⁸⁷ Ανδρεόπουλος Τ. Γιώργος, *Η Κρίση και η Κατάχρηση του Αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα: Η περίπτωση του Μνημονίου Φορντ-Κίσσινγκερ*, Πολύτυπο: Αθήνα (1994)

⁸⁸ Botsas, 36

Kennedy στην Υποεπιτροπή για τους Πρόσφυγες σε πολλές περιπτώσεις απευθύνθηκε στον Αρχιεπίσκοπο Ιάκωβο και τους συνεργάτες του για πληροφορίες και πρόσβαση σε σημαντικά στελέχη⁸⁹.

1.2. The American Hellenic Educational Progressive Association (AHEPA)

Η Αμερικανο-Ελληνική Εκπαιδευτική Προοδευτική Ένωση είναι γνωστή σαν «η επικεφαλής δύναμη και η δύναμη με το μεγαλύτερο κύρος ανάμεσα στους Ελληνοαμερικανούς» και «η lay οργάνωση με τη μεγαλύτερη παρεμβατικότητα»⁹⁰.

Οι εκτεταμένοι πόροι και το δίκτυο grassroots της AHEPA κινητοποιήθηκαν στο σύνολό τους μετά την εισβολή στην Κύπρο, και απέτελεσαν σημαντικά όπλα στις προσπάθειες επιβολής ενός εμπάργκο, που ακολούθησαν. Αποτελούμενη από σχεδόν 50.000 μέλη, προσανυξανομένων αυτών κατά 20.000 μέλη βοηθητικών οργανώσεων γυναικών και νέων, και διαιρεμένη σε περίπου 450 τοπικά παραρτήματα σε όλη την έκταση των Η.Π.Α., η AHEPA είχε δυνατότητα παρέμβασης και διασυνδέσεις στην ελληνοαμερικανική κοινότητα, εκτεινόμενες πολύ πέραν των επισήμων μελών της⁹¹.

Το γεγονός ότι τα εθνικά κεντρικά γραφεία της AHEPA ευρίσκοντο στην Ουάσινγκτον, διευκόλυνε την πρόσβαση σε ζωτικής σημασίας πληροφόρηση και την καλλιέργεια πολύτιμων επαφών. Το προσωπικό και οι πόροι της AHEPA ήταν άμεσα διαθέσιμη για διοχέτευση στα σημεία που η ομογενειακή υπόθεση καθιστούσε αναγκαία⁹².

Η οργάνωση αυτή είχε ιδρύσει την «Επιτροπή Δικαιοσύνης για την Κύπρο» (Justice for Cyprus Committee) από παλαιότερα, η οποία όμως μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου είχε σταματήσει να λειτουργεί. Το 1974 άρχισε να επαναλειτουργεί με κύριο στόχο τον συντονισμό των δραστηριοτήτων του AHEPA, που εκείνη την εποχή αριθμούσε 50.000 μέλη, για το ζήτημα αυτό. Το 1975, η Επιτροπή αυτή συναντήθηκε τέσσερις φορές με τον Kissinger και πολλές περισσότερες με μέλη του Κογκρέσου προσπαθώντας να τους πείσει για τη διατήρηση εμπάργκο. Παράλληλα, αντιπρόσωποι της επιτροπής κλήθηκαν να καταθέσουν ενώπιον της Υποεπιτροπής

⁸⁹ Botsas, 36

⁹⁰ Halley Lawrence, *Ancient Affections, Ethnic Groups and Foreign Policy*, (New York, 1985), 43

⁹¹ Borowiec Andrew, *The Mediterranean Feud*, (New York: Praeger Publishers, 1983), 132

⁹² Franck, 192

της Γερουσίας για θέματα προσφύγων το 1974 και της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων το 1975.

Οι σύνεδροι στη Διάσκεψη της ΑΗΕΡΑ το 1974 ανέθεσαν στην Επιτροπή για Δικαιοσύνη στην Κύπρο την πρωταρχική ευθύνη για την οργάνωση των δραστηριοτήτων της ΑΗΕΡΑ, σχετικά με το κυπριακό ζήτημα⁹³. Η Επιτροπή είχε αρχικά συγκροτηθεί το 1955, προκειμένου να παρακινήσει την Κυβέρνηση των Η.Π.Α. να υποστηρίξει τον αγώνα του κυπριακού λαού για αυτοδιάθεση. Μετά την ανεξαρτητοποίηση της Κύπρου το 1960, η δράση της Επιτροπής ατόνησε, ωστόσο επανεπισχύθηκε με τα γεγονότα του 1974.

Η Επιτροπή για Δικαιοσύνη στην Κύπρο παρακολουθούσε τις δραστηριότητες του Κογκρέσσου, που αφορούσαν τα συμφέροντα της ελληνοαμερικανικής κοινότητας, και διεδραμάτιζε ενεργό ρόλο στην επικοινωνία, προς το Κογκρέσσο και την κοινή γνώμη, πληροφοριών για το κυπριακό ζήτημα. Κατά το έτος, που ακολούθησε την τουρκική εισβολή, απεσταλμένοι της Επιτροπής συνάντησαν τον Kissinger τέσσερις φορές⁹⁴. Εκπρόσωποι της Επιτροπής για Δικαιοσύνη στην Κύπρο, και η ηγεσία της ΑΗΕΡΑ κατέθεσαν επισήμως ενώπιον της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων το 1974 και το 1975⁹⁵.

1.3. American Hellenic Institute (AHI)

Το Ελληνο-Αμερικανικό Ινστιτούτο (American-Hellenic Institute-AHI) ιδρύθηκε τον Αύγουστο του 1974, μετά την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο, και είχε ως κύριο στόχο την «ενδυνάμωση του εμπορίου μεταξύ των ΗΠΑ και της Ελλάδας και της Κύπρου, αλλά και μέσα στα πλαίσια της ελληνικής κοινότητας στις ΗΠΑ»⁹⁶. Σε αντίθεση με την ΑΗΕΡΑ, το ΑΗΙ δεν φιλοδοξούσε ποτέ να γίνει μια πολυπληθής οργάνωση που θα μπορούσε να κινητοποιεί τη βάση της ελληνικής κοινότητας στις ΗΠΑ. Όταν ιδρύθηκε αριθμούσε περίπου 200 μέλη που ήταν κατά κύριο λόγο δικηγόροι, επιχειρηματίες και ακαδημαϊκοί⁹⁷. Αν και ιδρύθηκε ως οργανισμός εμπορίου, το ΑΗΙ έθεσε ως κύριο άξονα δράσης του την κατάσταση στην Κύπρο και

⁹³ Watanabe, 144

⁹⁴ Moskos C. Charles, Greek Americans, Struggle and Success, (Englewood Cliffs: Prentice-Hall Inc., 1980), 121

⁹⁵ Hicks, 75

⁹⁶ <http://www.ahiworl.com>

⁹⁷ Watanabe, 145

επιδίωξε να επηρεάσει την Αμερικανική εξωτερική πολιτική μέσω του ΑΗΙ-PAC (Public Affairs Committee).

Το ΑΗΙ-PAC ήταν το μόνο καταχωρημένο Ελληνο-αμερικανικό λόμπι και σύμφωνα με τον ιδρυτή του και σημερινό Πρόεδρο, Eugene Rossides, ιδρύθηκε σύμφωνα με το πρότυπο του Ισραηλινού AIPAC. Το προσωπικό του ΑΗΙ-PAC είχε αναλάβει το δύσκολο έργο του να παρακολουθεί όλες τις συνεδριάσεις του Κογκρέσου και τις ενέργειες της εκτελεστικής εξουσίας που σχετίζονταν με την Κύπρο, ενώ κατεύθυνε την Ελληνική κοινότητα να επικοινωνεί με τους εκλεγμένους αντιπροσώπους της και να στέλνει επιστολές για το ζήτημα αυτό.

Με τους ισχυρούς δεσμούς που είχε στο Κογκρέσο και συγκεκριμένα με τους Αντιπροσώπους J. Brademas και P. Sarbanes, που είχαν ηγηθεί της προσπάθειας επιβολής του εμπάργκο, αλλά και χρησιμοποιώντας Ελληνο-Αμερικανούς με μεγάλη επιρροή σε πολλά μέλη του Κογκρέσου προσπαθούσε να πείσει για την ορθότητα διατήρησης του εμπάργκο. Το ΑΗΙ-PAC υπήρξε ιδιαίτερα αποτελεσματικό στο να συντονίζει τις δραστηριότητες και τους πόρους του με την κινητοποίηση της βάσης από το ΑΗΕΡΑ και οι ηγέτες του θεωρούσαν ότι καμία άλλη οργάνωση δεν μπορούσε να παραλληλιστεί με τις συντονισμένες δυνάμεις του ΑΗΙ-PAC, της ΑΗΕΡΑ και της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Το ΑΗΙ και η επιτροπή του επί των δημοσίων σχέσεων (ΑΗΙ-PAC), μαζί με την ΑΗΕΡΑ, υπήρξαν οι κυρίαρχες μη-κυβερνητικές ομάδες, οι οποίες διεδραμάτισαν ενεργό ρόλο στο ζήτημα του εμπάργκο όπλων στην Τουρκία⁹⁸. Ωστόσο, σε αντίθεση με την ΑΗΕΡΑ, το ΑΗΙ δεν είχε ιδρυθεί επισήμως, μέχρι την τουρκική εισβολή στην Κύπρο.

Ο ιδρυτής του ΑΗΙ, Eugene Rossides, έπαιξε παράγοντας-κλειδί, κατά τη διάρκεια του αγώνα για την επιβολή του εμπάργκο. ήταν συνεργάτης του πρώην Υπουργού Εξωτερικών και Γενικού Εισαγγελέα, William Rogers και είχε επίσης υπηρετήσει για κάποιο διάστημα πριν την ίδρυση του ΑΗΙ, ως Υφυπουργός Οικονομικών, αρμόδιος για ζητήματα δασμών⁹⁹. Ο Rossides είχε πάντα πρόσβαση σε πολύτιμη ενημέρωση σχετικά με τις διεργασίες στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, και διατηρούσε στενούς δεσμούς με πολλά μέλη της διοίκησης Nixon και του Κογκρέσου¹⁰⁰.

⁹⁸ Scourby, 104

⁹⁹ Watanabe, 145

¹⁰⁰ Moskos, 121

Ο ίδιος ο Rossides, γράφει στις 26 Αυγούστου του 1974, «επικοινωνήσα με το γραφείο του Βουλευτή Τζων Μπραδέμα και του ανέφερα ότι θεωρούμε πως η συνέχιση της παροχής βοήθειας προς την Τουρκία ήταν παράνομη, πως έπρεπε να σταματήσει αμέσως και πως το αν θα σταματήσει ή όχι δεν πρέπει να μένει στην διακριτική διάθεση της Εκτελεστικής Εξουσίας»¹⁰¹. Ο John Brademas ζήτησε τότε από τον κ. Rossides να του στείλει ένα υπόμνημα με τα σχετικά επιχειρήματα. Το υπόμνημα εκείνο, που υποβλήθηκε δύο ημέρες αργότερα, αποτέλεσε τη βάση επιστολής που έστειλαν αμέσως μετά οι δημοκρατικοί Βουλευτές John Brademas, Πήτερ Κύρος, Paul Sarbanes και Κώστας Ιατρού στο Στέιτ Ντηπάρτμαντ και στον Λευκό Οίκο. Με την επιστολή των τεσσάρων νομοθετών ξεκίνησε επίσημα στη Βουλή η προσπάθεια «για την πλήρη τήρηση του Νόμου των Ηνωμένων Πολιτειών και την επιβολή απαγόρευσης στις πωλήσεις Αμερικανικών όπλων προς την Τουρκία».

Κατά τον κ. Rossides, ο Thomas Eagleton όταν πληροφορήθηκε από την Ελληνοαμερικανική κοινότητα τα καθέκαστα υπέβαλε στις 19 Σεπτεμβρίου 1974 ένα μη δεσμευτικό ψήφισμα που εξέφρασε την θέση της Γερουσίας ότι «οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να διακόψουν αμέσως την χορήγηση στρατιωτικής βοήθειας και τις πωλήσεις όπλων στην Τουρκία»¹⁰². Το ψήφισμα που κηδεμόνευσε ο Eagleton εγκρίθηκε με ψήφους 64 υπέρ έναντι 27 κατά.

Ο Eugene Rossides επισημαίνει: «Η απόφαση που τελικά λήφθηκε για την τήρηση του Νόμου ήτανε ένα από τις πιο λαμπρά ορόσημα στην ιστορία του Αμερικανικού Κογκρέσου. Το νομοσχέδιο για την επιβολή του εμπάργκο όπλων κατά της Τουρκίας εγκρίθηκε στις 17 Δεκεμβρίου 1974 και τέθηκε σε ισχύ 45 μέρες αργότερα, δηλαδή στις 5 Φεβρουαρίου 1975. Ήτανε μία ιστορική επιτυχία για την επίτευξη της οποίας απαραίτητος ήταν ο ρόλος που διαδραμάτισε ο γερουσιαστής Thomas Eagleton».¹⁰³

Το ΑΗΙ, το οποίο ιδρύθηκε δέκα μόλις ημέρες μετά την εισβολή στην Κύπρο, ήταν περισσότερο ένας οργανισμός, που προωθούσε το εμπόριο μεταξύ Ελλάδος και Η.Π.Α., ενώ η επιτροπή δημοσίων σχέσεων (ΑΗΙ-PAC) ήταν το κύριο όχημα προώθησης των πολιτικών δραστηριοτήτων του Rossides και των εταίρων του, ως η μόνη καταχωρημένη ελληνοαμερικανική οργάνωση lobbying.

¹⁰¹ www.voanews.com, «Ο Ευγένιος Ρωσίδης θυμάται τον Τόμας Ίγκλετον», 20/03/2007

¹⁰² www.voanews.com,

¹⁰³ www.voanews.com

Η ΑΗΙ-PAC σχετιζόταν ενεργά με τις άλλες ελληνοαμερικανικές οργανώσεις, ομάδες συμφερόντων και ιδιώτες, ως μια οργάνωση συλλογής πληροφοριών¹⁰⁴. Το επαγγελματικό προσωπικό της ΑΗΙ-PAC ήταν εξαιρετικά ικανό να διαδραματίζει τον πολύτιμο ρόλο του παρατηρητή, αφιερώνοντας «εξαιρετική προσοχή στις δραστηριότητες του Κογκρέssου και της εκτελεστικής εξουσίας¹⁰⁵. Παρακολουθούσε τα μείζονα ζητήματα και την νομοθετική παραγωγή του Κογκρέssου, που επηρέαζαν την ελληνοαμερικανική κοινότητα, και υποστήριζε «τη συμμετοχή και τον ξεχωριστό ρόλο του Κογκρέssου στην εξωτερική πολιτική»¹⁰⁶.

Η ΑΗΙ-PAC κατείχε πολύτιμη πληροφόρηση αναφορικά με το προσωπικό και πολιτικό υπόβαθρο των μελών του Κογκρέssου, ενώ διατηρούσε αρχείο καταγραφής ψήφων σε ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων. Όποτε επρόκειτο για σημαντικές ψήφους-κλειδιά, η επιτροπή κατέφευγε στο αρχείο της, προκειμένου να καθορίσει αποτελεσματικές στρατηγικές. Εφοδιασμένη με τέτοιες πληροφορίες, ανέθετε σε τουλάχιστον δύο, προσεκτικά προεπιλεγμένους και με δυνατότητα επιρροής, Ελληνοαμερικανούς να επικοινωνήσουν, ακόμη και προσωπικά ει δυνατόν, με κάθε μέλος του Κογκρέssου¹⁰⁷.

Η εν λόγω επιτροπή του ΑΗΙ φάνηκε εξαιρετικά αποτελεσματική στο να συνδυάζει τους δικούς της μοναδικούς πόρους, πληροφορίες και ηγετικές ικανότητες, με το ευρεία κλίμακας παραδοσιακό δίκτυο κινητοποίησης της ΑΗΕΡΑ. Χρησιμοποιώντας τους διαύλους της ΑΗΕΡΑ προς και από την ελληνοαμερικανική κοινότητα στο σύνολό της, η ΑΗΙ-PAC μπορούσε να παραμένει μικρή σε δομή, επαγγελματική και καλά συντονισμένη, αλλά όχι απομονωμένη¹⁰⁸. Οι ηγέτες της, σοφά σκεπτόμενοι, αναγνώρισαν ότι καμμία άλλη οργάνωση δεν μπορούσε να επιτύχει τη δυνατότητα της ΑΗΕΡΑ και της Εκκλησίας να «παράγουν» χιονοστιβάδες επιστολών, τηλεγραφημάτων, τηλεφωνημάτων και προσωπικών επισκέψεων, που να παρακινούν τα μέλη του Κογκρέssου να δώσουν την υποστήριξή τους για συγκεκριμένα μέτρα, σε κρίσιμες στιγμές¹⁰⁹. Μέσα από την αλληλοσυμπλήρωση, και

¹⁰⁴ Watanabe Y. Paul, "Ethnicity and Foreign Policy: Greek-American Activism and the Turkish Arms Ban", *Diasporas in World Politics*, eds Dimitri Conostas and Athanasios Platias, (London: MacMillan Press Ltd, 1993), 38

¹⁰⁵ Watanabe, 38

¹⁰⁶ Watanabe, 38

¹⁰⁷ Watanabe Y. Paul, *Ethnic Groups, Congress and American Foreign Policy*, 146

¹⁰⁸ Watanabe, 146

¹⁰⁹ Halley. Lawrence. *Ancient Affections, Ethnic Groups and Foreign policy* New York: Praeger Publishers . 1985.

όχι τον ανταγωνισμό, οι μεγάλες ελληνοαμερικανικές οργανώσεις μεγιστοποίησαν τη συνεισφορά τους.

Ο Rossides δε δίστασε να παραδεχθεί ότι το μοντέλο για την AHI-PAC ήταν η ισχυρότερη οργάνωση lobbying στην Washington, η αμερικανοϊσραηλινή Επιτροπή Δημοσίων Σχέσεων (American Israel Public Affairs Committee-AIPAC). Αλλά και αντιστρόφως, σε επιστολή στους New York Times το 1977, που υπερασπιζόταν την πίεση, που ασκούσαν οι Εβραίοι στον Carter για την πολιτική του στη Μέση Ανατολή, αναφερόταν: «Εμείς (οι Αμερικανοί Εβραίοι) απλώς ενεργούσαμε σύμφωνα με την αμερικανική παράδοση, ακριβώς όπως οι Αμερικανοί Έλληνες επετέθησαν στην αμερικανική εξωτερική πολιτική σχετικά με το θέμα της Κύπρου»¹¹⁰. Μια τέτοια δήλωση καθιστούσε εμφανή την είσοδο των Ελληνοαμερικανών στο πολιτικό σύστημα.

1.4. Ο Ελληνοαμερικανικός Τύπος

Η ικανότητα να επικοινωνεί κανείς ιδέες και πληροφόρηση αποτελεί απαραίτητο συστατικό της διαδικασίας συγκεντρώσεως πολιτικής υποστήριξης. Για πολλές εθνικές μειονότητες των Η.Π.Α., ο εθνικός τύπος παρέχει ένα, ζωτικής σημασίας, δίαυλο ανταλλαγής πληροφοριών εντός και μεταξύ των οργανώσεων, καθώς και εργαλείο προσέλκυσης και οργάνωσης μελών¹¹¹.

Από τον Ιούλιο του 1974 και τουλάχιστον για τον επόμενο 1,5 χρόνο σχεδόν όλα τα πρωτοσέλιδα των Ελληνο-Αμερικανικών εφημερίδων ήταν αφιερωμένα στην Αμερικανική πολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο και κυρίως στη διατήρηση του εμπάργκο όπλων¹¹². Ο διευθυντής της εφημερίδας Hellenic Chronicle, εβδομαδιαίας εφημερίδας της Βοστώνης με κυκλοφορία μεγαλύτερης από 30.000 φύλλα προσκλήθηκε και αυτός στον Λευκό Οίκο για μια συνάντηση με τον Πρόεδρο και τον Υπουργό Εξωτερικών σε μια προσπάθεια των τελευταίων να μεταστρέψουν την μονίμως κριτική άποψη της εφημερίδας για τους χειρισμούς της κυβέρνησης στο Κυπριακό. Όμως, όπως επισημαίνει ο Watanabe, και ο Αμερικανικός τύπος δεν άφηνε αδιάφορους τους Ελληνοαμερικανούς. Γνωρίζοντας την σημασία που έχει η

¹¹⁰ Moskos, 122

¹¹¹ Watanabe, 150

¹¹² Couloumbis and Hicks, 73-76

θετική κάλυψη των σκοπών τους στα ΜΜΕ, οι Ελληνο- Αμερικανοί επεδίωκαν να κρατούν καλές σχέσεις με τους Αμερικανούς δημοσιογράφους και να προσπαθούν να τους πείσουν για την αναγκαιότητα του εμπάργκο. Ο επηρεασμός της κοινής γνώμης από τα ΜΜΕ προς όφελος των συμφερόντων μιας ομάδας μπορούσε να δώσει στην τελευταία μεγάλο προβάδισμα στις συναντήσεις της με τους διαμορφωτές πολιτικής.

Την εποχή της κρίσης στην Κύπρο, υπήρχαν 22 ελληνικές εφημερίδες και περιοδικά, τα περισσότερα εκ των οποίων εκδιδόμενα σε Νέα Υόρκη, Illinois, Massachusetts, Michigan και Pennsylvania¹¹³. Η κυκλοφορία των ελληνόγλωσσων και των διγλωσσικών εκδόσεων, σύμφωνα με στοιχεία του 1972, ανήρχετο σε περίπου 120.000¹¹⁴. Ο αντίστοιχος αριθμός για τις αγγλόφωνες εκδόσεις άγγιζε τις 64.000¹¹⁵.

Καθ' όλη τη διάρκεια της κρίσης στην Κύπρο, εστίασε το ενδιαφέρον του και παρακολούθησε στενά τα τεκταινόμενα στην Ανατολική Μεσόγειο, τις δράσεις της Διοίκησης και τις δραστηριότητες του Κογκρέσσου αναφορικά με την νομοθεσία αναφορικά με την αποστολή όπλων στην Τουρκία.

Αισθητή υπήρξε και η μεταστροφή του αμερικανικού τύπου, αναφορικά με το κυπριακό ζήτημα. Οι μεγάλες εφημερίδες, των οποίων η στάση κατά τα γεγονότα του 1963-64 ήταν περισσότερο ή λιγότερο φιλοτουρκική, δημοσίευαν τώρα δριμύτατα άρθρα εναντίον της Τουρκίας, και του ίδιου του Kissinger, τον οποίον χαρακτήριζαν (έστω, εμμέσως) υπεύθυνο για την τραγωδία της Κύπρου¹¹⁶.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ελληνοαμερικανικού εντύπου, η Hellenic Chronicle, η οποία εξεδίδετο εβδομαδιαίως στη Βοστώνη, ως «η μεγαλύτερη εφημερίδα της Αμερικής, για Ελληνοαμερικανούς» (κυκλοφορία το 1972: 32.717) και «αφιερωμένη στα αμερικανικά, ελληνικά και ορθόδοξα ιδεώδη», προσέφερε πλήρη κάλυψη του θέματος των τουρκικών όπλων και των εξελίξεων στην Κύπρο¹¹⁷. Σχεδόν κάθε τεύχος της Hellenic Chronicle, από τον Ιούλιο του 1974 μέχρι το Φθινόπωρο

¹¹³ Hackett. Clifford P. "Ethnic Politics in Congress: The Turkish Embargo Experience", *Ethnicity and U.S. Foreign Policy* revised edition. ed. Abdul Aziz Said. New York: Praeger Publishers. 1981 .

¹¹⁴ Hackett, 46

¹¹⁵ Hackett, 46

¹¹⁶ Μαρκέτος, Μπάμπης, Οι Ελληνοαμερικανοί-Ιστορία της ελληνικής ομογένειας των Η.Π.Α., Παπαζήση: Αθήνα (2008), 236

¹¹⁷ Watanabe Y. Paul, "Ethnicity and Foreign Policy: Greek-American Activism and the Turkish Armas Ban, 41

του 1975, αφιέρωνε το μεγαλύτερο μέρος του εξωφύλλου του στην Κύπρο και την πολιτική των Η.Π.Α.¹¹⁸.

Αναγνωρίζοντας τη μεγάλη επιρροή, που ασκούσε γενικά ο ελληνοαμερικανικός τύπος, και ειδικά η *Hellenic Chronicle*, ο Πρόεδρος Ford και ο Υπουργός Εξωτερικών Kissinger, συνάντησαν τον Peter Agis, εκδότη της *Hellenic Chronicle*, σε μια απόπειρα να εξασφαλίσουν ευνοϊκότερη δημοσιογραφική κάλυψη των θέσεων της Διοίκησης¹¹⁹. Παρά τις προσπάθειες αυτές, οι θέσεις, τόσο της *Hellenic Chronicle*, όσο και της μεγάλης πλειοψηφίας των ελληνοαμερικανικών εφημερίδων, παρέμεναν διαρκώς επικριτικές απέναντι στη Διοίκηση. Πολιτικά σκίτσα περιγράφοντα τον Kissinger σαν Τούρκο, σαν καταπιεστή της ελεύθερης έκφρασης και σαν έναν «Αττίλα για όλες τις εποχές» εμφανίζονταν στον τύπο της Ελλάδας και ανατυπώνονταν σε ελληνόγλωσσες και αμερικανικές εφημερίδες¹²⁰.

Διάφορες ελληνοαμερικανικές οργανώσεις εξέδιδαν περιοδικά και άλλο υλικό, τα οποία ήταν μερικώς ή εξ ολοκλήρου αφιερωμένα σε πολιτικά θέματα. Τέτοιο ήταν το διμηνιαίο AHEPAN, με αντικείμενο την ενημέρωση των αναγνωστών περί των δραστηριοτήτων της AHEPA και την παροχή πληροφόρησης σε θέματα ειδικού ενδιαφέροντος για την ελληνοαμερικανική κοινότητα, το οποίο τόσο το 1974, όσο και το 1975, ασχολήθηκε ολοκληρωτικά με την κάλυψη του κυπριακού ζητήματος¹²¹. Η *Washington Report* ήταν το κύριο μέσο του AHI-PAC, προκειμένου αυτό να προβάλλει το θέμα της Κύπρου. Σκοπός της έκδοσης αυτής, όπως περιεγράφετο ευρέως, ήταν «να διατηρεί τα μέλη της ενήμερα, σχετικά με τις δραστηριότητες του αμερικανικού Κογκρέσσου και της εκτελεστικής εξουσίας, οι οποίες επηρέαζαν την ελληνοαμερικανική κοινότητα¹²²». Μολονότι απεστέλλετο μόνο σε μια επιλεγμένη ομάδα ατόμων, συμπεριλαμβανομένων μελών του Κογκρέσσου και σημαντικών πολιτικών παραγόντων, η *Washington Report* ήταν πολύτιμη πηγή πληροφοριών για ακτιβιστές, και εργαλείο αποτελεσματικής οργάνωσης λόμπι¹²³.

¹¹⁸ Watanabe, 41

¹¹⁹ Botsas, 36

¹²⁰ New York Times, December 29, 1974

¹²¹ Watanabe, 151

¹²² Watanabe, 151

¹²³ Watanabe Y. Paul "Ethnicity and Foreign Policy: Greek - American Activism and the Turkish Arms Ban", *Diasporas in World Politics*, eds. Dimitri Conostas and Athanasios G. Platias. London: MacMillan Press Ltd. 1993, 42

Οι Ελληνοαμερικανοί ακτιβιστές δεν αγνόησαν τον συνήθη, μη μειονοτικό Τύπο. Γνώριζαν πολύ καλά την ώθηση, την οποία θα μπορούσε να προσδώσει στις επιδιώξεις τους η φιλική κάλυψη από τα ΜΜΕ. Ήταν βέβαιοι πως η υπόθεση, για την οποία μάχοντο, θα διεκδικούσε με καλύτερους όρους την υποστήριξη διαφόρων κοινωνικών ομάδων, εφόσον αποκαλύπτοντο πληροφορίες για την κατάσταση στην Κύπρο, τις πράξεις της Τουρκίας και τη συνενοχή της Διοίκησης στην κρίση στην Ανατολική Μεσόγειο¹²⁴. Δημοσιογράφοι με μεγάλη επιρροή, όπως ο Laurence Stern της Washington Post και ο Stanley Karnow της New Republic, ήταν δεκτικοί στα αιτήματα των υποστηρικτών του εμπάργκο και, κατά συνέπεια, Ελληνοαμερικανοί παράγοντες έκαναν ό,τι μπορούσαν, προκειμένου να διατηρήσουν αυτές τις εγκάρδιες σχέσεις¹²⁵.

Από τις 16 Ιουλίου, όταν η κρίση αναφέρθηκε για πρώτη φορά, μέχρι τις 20 Αυγούστου, όταν ο πόλεμος τελείωσε, οι New York Times δημοσίευσαν 21 σχετικά εκδοτικά σημειώματα (editorials), δηλαδή κατά μέσο όρο ένα κάθε δύο ημέρες. Οι New York Times, οι οποίοι για πρώτη φορά κατονόμασαν την τουρκική πλευρά ως επεμβαίνουσα δύναμη στις 28 Ιουλίου, ξεκίνησαν να αμφισβητούν την ορθότητα της πολιτικής του Kissinger απέναντι στην Τουρκία στις 3 Αυγούστου, όταν ένα εκδοτικό σημείωμα διερωτάτο, γιατί δεν υπήρχε εμφανής αποτελεσματική διαμαρτυρία των Η.Π.Α. για τις επαναλαμβανόμενες τουρκικές παραβιάσεις της ανακωχής της 30 Ιουλίου¹²⁶.

1.5. Ο Εκλογικός Παράγοντας

Από τη στιγμή, που ο βασικός στόχος της συντριπτικής πλειοψηφίας των Ελληνοαμερικανών ακτιβιστών ήταν να επηρεάσουν το Κογκρέσσο, πολλοί από αυτούς κατέστησαν σαφές ότι ο τρόπος, κατά τον οποίο κατανέμοντο οι ψήφοι στη Γερουσία και τη Βουλή των Αντιπροσώπων θα καθόριζε σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο

¹²⁴ Marudas. Peter N. "Greek American Involvement in Contemporary Politics", *The Greek American Community in Transition*, eds. Harry J. Psomiades and Alice Scourby New York: Pella Publishing Co.. Inc.. 1982.

¹²⁵ Karnow Stanley, "Foul-Up in the Mediterranean", *New Republic* (September 7/1974), 6-7, and Stern Lawrence "Bitter Lessons: How We Failed in Cyprus" *Foreign Policy* 19 (Summer, 1975), 34-78

¹²⁶ Halley. Lawrence. *Ancient Affections, Ethnic Groups and Foreign policy* New York: Praeger Publishers . 1985, 29

με τον οποίο θα ψήφιζαν στις εκλογές. Και είναι ερευνητέος ο τρόπος, με τον οποίο προσελάμβαναν αυτά τα μηνύματα τα μέλη του Κογκρέσσου.

Ο Θεόδωρος Κουλουμπής και ο Sallie Hicks ερεύνησαν τη σχέση ανάμεσα στο ποσοστό των Ελληνοαμερικανών σε κάθε Πολιτεία και σε επιλεγμένες περιφέρειες του Κογκρέσσου, και στις ψήφους των αντίστοιχων μελών της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων σχετικά με μια δέσμη μέτρων, που αφορούσαν των απαγόρευση αποστολής όπλων στην Τουρκία¹²⁷. Οι δύο συγγραφείς κατέληξαν στα κάτωθι συμπεράσματα:

«Σε καμμία από τις ψηφοφορίες, ο τρόπος κατά τον οποίο ψήφισαν οι Γερουσιαστές στο τουρκικό ζήτημα, δεν υπήρξε ανάλογος με τον αριθμό ή το ποσοστό των Ελληνοαμερικανών. Κοιτάζοντας το σύνολο, φαίνεται πως ακόμη και στη Βουλή των Αντιπροσώπων, οι Ελληνοαμερικανοί είχαν μικρή ή καμμία επιρροή σε μια ψηφοφορία του Κογκρέσσου¹²⁸».

Κατά συνέπεια, ο αριθμός των Αμερικανών ελληνικής καταγωγής δεν είναι αρκετά μεγάλος (3.000.000 το ανώτατο) ή αρκετά συγκεντρωμένος, προκειμένου να συγκροτήσουν ένα λόμπι επαρκούς ισχύος για να επηρεάσουν μακροπρόθεσμα ένα σημαντικό αριθμό Αντιπροσώπων ή Γερουσιαστών, ειδικά σε περιπτώσεις όπου διακυβεύονται αμερικανικά εθνικά συμφέροντα.

Το μέσο ποσοστό ελληνικού πληθυσμού στις 435 περιφέρειες είναι περίπου 0,08%¹²⁹. Μόνο σε δέκα περιφέρειες το ποσοστό της ελληνικής ψήφου ξεπερνά το 1%¹³⁰. Ο Ελληνοαμερικανός Αντιπρόσωπος John Brademas είχε μόλις 450 Ελληνοαμερικανούς ψηφοφόρους από ένα σύνολο 475.000¹³¹.

Τα παραπάνω στοιχεία ενισχύουν τους φόβους για την αδυναμία των Ελληνοαμερικανών να υποχρεώσουν πολιτικούς παράγοντες σε συμμόρφωση προς τις επιθυμίες τους. Εντούτοις, τα συμπεράσματα αυτά καθ' αυτά δεν αποδεικνύουν το ισχυρισμό ότι οι Ελληνοαμερικανοί είχαν μικρή ή καμμία επιρροή στην ψήφο μελών του Κογκρέσσου. Το απόλυτο μέγεθος μιας συγκεκριμένης ποσόστωσης

¹²⁷ Hicks. Sallie M. and Theodore A. Coulombis. "The 'Greek Lobby: Illusion or Reality", *Ethnicity and U.S. Foreign Policy* revised edition, ed. Abdul Aziz Said. New York: Praeger Publishers, 1981, 63-98

¹²⁸ Company. Richard C. *Turkey and the U.S. The Arms Embargo Period*. New York: Praeger Publishers, 1986, 77

¹²⁹ Stavrou. Nikolaos A. "The Hellenic - American Community in Foreign Policy Considerations of the Motherland." *Diasporas in World Politics*, eds. Dimitri Conostas and Athanasios G. Platias. London: The MacMillan Press Ltd. 1993, 81

¹³⁰ Staurou, 81

¹³¹ "New Lobby in Town: The Greeks, *Time* (Toronto, July 14/1975), 19

Ελληνοαμερικανών σε μια Πολιτεία ή μια περιφέρεια, μπορεί να μην είναι τόσο καθοριστικής σημασίας στον καθορισμό της εκλογικής επιρροής, όσο οι δραστηριότητες, τις οποίες αναλαμβάνουν οι ενεργοποιημένοι Ελληνοαμερικανοί, ασχέτως του αριθμού τους¹³².

Ένα μέλος της Βουλής των Αντιπροσώπων, στον οποίο είχε ασκηθεί έντονη και διαρκής πίεση, δήλωνε : «Μπορεί να μην έχανα τη θέση μου, αλλά ποιος θέλει την αναταραχή;»¹³³ Επιπροσθέτως, οι πλέον ζωτικοί παράγοντες εκλογικής επιρροής είναι οι αντιλήψεις των μελών του Κογκρέσσου για την εκλογική δύναμη των Ελληνοαμερικανών, επίσης δυσανάλογη της αριθμητικής τους δύναμης.

Σύμφωνα με τον Clifford Hackett, ο οποίος μελέτησε σε βάθος τη συμπεριφορά των μελών του Κογκρέσσου κατά τις ψηφοφορίες, μια ανάλυση επί της εκλογικής επιρροής των Ελληνοαμερικανών το 1974 και το 1975, «πρέπει να λάβει υπ' όψιν το γεγονός ότι οι Ελληνοαμερικανοί ήταν μια ενεργή ομάδα» και «πρέπει να λάβει υπ' όψιν αντιλήψεις»¹³⁴. «Ρωτήστε ένα μέλος του Κογκρέσσου από το Delaware "Είναι σημαντικοί οι Έλληνες;" Και η απάντηση θα είναι "Α, ναι, θα είναι πολύ, πάρα πολύ οργισμένοι, αν ψηφίσω λάθος σε αυτό". Αυτό θα σας πει, στηριζόμενος σε μεγάλο βαθμό σε αντιλήψεις, παρά σε πραγματικά νούμερα»¹³⁵.

Η πολιτική υπερδραστηριότητα των Ελληνοαμερικανών υπήρξε ένα από τα πιο πολυσυζητημένα χαρακτηριστικά στις συζητήσεις και τις ψηφοφορίες σχετικά με το εμπάργκο. «Η ελληνοαμερικανική κοινότητα διατήρησε πολύ υψηλή ορατότητα, όσον αφορά το ζήτημα των τουρκικών όπλων», παρατήρησε ο Michael Van Dusen, της Υποεπιτροπής για την Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή, της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων¹³⁶. Ο Βουλευτής Madden, σχολιάζοντας την πρόταση για μερική άρση του εμπάργκο, είπε: «Για κανένα ζήτημα δεν έλαβα περισσότερα τηλεφωνήματα και επιστολές»¹³⁷. Ο William Vaugh, βοηθός του μέλους του Κογκρέσσου Charles Vanik ήταν εντυπωσιασμένος από « τον diligent ακτιβισμό,

¹³² "The Reverse Influence Phenomenon: The Impact of the Greek -American Lobby on Foreign Policy of Greece." *Diasporas in World Politics*. eds. Dimitri Conostas and Athanassios G. Platias. London: The MacMillan Press Ltd. 1993, 56

¹³³ Howe, Russell Warren and Sarah Hays Trott. *The Power Peddlers, How Lobbyists Mold America's Foreign Policy*. Garden City, New York: Doubleday . 1977, 444

¹³⁴ Watanabe, Y. Paul, *Ethnicity and Foreign Policy: Greek-American Activism and the Turkish Arms Ban*, 43

¹³⁵ Watanabe, 43

¹³⁶ Watanabe, Y. Paul, *Ethnic Groups, Congress. and American Foreign Policy, The Politics of the Turkish Arms Embargo*. Westport: Greenwood Press. 1984, 153

¹³⁷ Watanabe, 153

την ενότητα, την οργάνωση, τη συνολική αποτελεσματικότητα και τη σταθερή αφοσίωση των Ελληνοαμερικανών¹³⁸.

Οι προσπάθειες της ελληνοαμερικανικής κοινότητας διεξήχθησαν με τόσο καλό συντονισμό, ώστε το περιοδικό Time το 1975 έγραψε ότι «ένα από τα πιο αποτελεσματικά λόμπι στην Washington είναι αυτό των Ελληνοαμερικανών»¹³⁹. Οι αναφορές σε «ελληνικό Λόμπι» ήταν διαρκείς έκτοτε. Ο Charles Moskos δήλωσε ότι «η επιτυχία, έστω μερική και προσωρινή, του αποκαλούμενου “ελληνικού Λόμπι” έναντι της αντίθεσης της Διοίκησης και μεγάλης μερίδας του εθνικού Τύπου, υπήρξε ένα εκπληκτικό επίτευγμα για μια κοινότητα ανοργάνωτη μέχρι τότε, όσον αφορά την πολιτική δράση»¹⁴⁰.

Πολλά μέλη του Κογκρέσσου ξεχωρίζουν μια συγκεκριμένη περίοδο, το Σαββατοκύριακο της Memorial day του 1975, σαν μια από τις πιο έντονες και μαζικές εκδηλώσεις λόμπι όχι μόνο από Ελληνοαμερικανούς, αλλά από οποιαδήποτε εθνική ομάδα κατά τα πρόσφατα χρόνια¹⁴¹. Σύμφωνα με το Van Dusen: «Οι Ελληνοαμερικανοί πραγματικά όρθωσαν ανάστημα εκείνη την περίοδο»¹⁴². Τα περισσότερα μέλη του Κογκρέσσου, τα οποία επέστρεψαν στις εκλογικές τους περιφέρειες, βρήκαν Ελληνοαμερικανούς σε δράση να τους περιμένουν. Πορείες και πικ-νικ, που έλαβαν χώρα εκείνο το Σαββατοκύριακο, με τη Γερουσία μόλις να έχει περάσει μια ρύθμιση, δυνάμει της οποίας το εμπάργκο όπλων θα ήρετο εν μέρει, έγιναν το επίκεντρο των προσπαθειών, προκειμένου να πεισθούν τα μέλη του Κογκρέσσου και να καταστεί σαφές το έντονο και ειλικρινές ενδιαφέρον εντός της Κοινότητας σχετικά με το μέλλον της διακοπής αποστολής όπλων. Το μέλος του Κογκρέσσου, Madden, για παράδειγμα, επέστρεψε στην περιφέρειά του της Indiana και παρακολούθησε ένα πικ νικ με συμμετοχή 6.000 Ελληνοαμερικανών¹⁴³.

Μολονότι οι Ελληνοαμερικανοί μάχοντο να αυξήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο την εκλογική τους δύναμη, γνώριζαν ότι οι απειλές εκλογικής καταψήφισης των αντιπάλων ήταν σε ένα βαθμό αντιπαραγωγικές, αφού τα επιχειρήματα, που βασίζοντο στην εφαρμογή του νόμου, τη σημασία του

¹³⁸ Watanabe, 153

¹³⁹ “New Lobby in Town: The Greeks”, 17

¹⁴⁰ Botsas, Eleftherios N. "The American Hellenes", *American Ethnic Politics*. eds. Joseph S. Roucek and Bernard Eisenburg. Westport: Greenwood Press. 1982, 38

¹⁴¹ Watanabe, Y. Paul, *Ethnicity and Foreign Policy: Greek-American Activism and the Turkish Arms Ban*, 44

¹⁴² Watanabe, 44

¹⁴³ Botsas, 36

ανθρωπισμού και τους κινδύνους της αυθαίρετης εκτελεστικής εξουσίας συγκέντρωναν μεγάλη υποστήριξη στο Κογκρέσσο¹⁴⁴. Χωρίς την επίκληση τέτοιων επιχειρημάτων, οι Ελληνοαμερικανοί θα είχαν μικρή επιρροή στις αποφάσεις του Κογκρέσσου. Σύμφωνα με τον John Brademas:

«Αν δεν είχαμε καταφέρει να προβάλουμε το ζήτημα με όρους νομιμότητας, πολιτικής και ηθικής, δε θα ήμασταν αποτελεσματικοί. Όμως...χωρίς το είδος της υποστήριξης, το οποίο λάβαμε από την ελληνοαμερικανική Κοινότητα, τα επιχειρήματά μας ίσως να μην ήταν αρκετά για να επικρατήσουν τελικά¹⁴⁵».

Της εκστρατείας υπέρ του εμπάργκο εντός του Κογκρέσσου ηγείτο μια ομάδα Φιλελεύθερων Δημοκρατικών με μεγάλη επιρροή. Στη Βουλή των Αντιπροσώπων, οι πρωταγωνιστές ήταν ο John Brademas από την Indiana και ο Benjamin Rosenthal από την Νέα Υόρκη. Στη Γερουσία, την προσπάθεια κατηύθυναν ο Thomas Eagleton από το Missouri, ο Paul Sarbanes από το Maryland και ο Edward Kennedy από τη Massachusetts. Από τα πέντε αυτά μέλη της νομοθετικής εξουσίας, μόνο ο Brademas και ο Sarbanes ήταν ελληνικής εθνικής καταγωγής¹⁴⁶. Ωστόσο, και οι πέντε μοιράζονταν μια σταθερή φιλελεύθερη δράση στις ψηφοφορίες¹⁴⁷.

Προέβαλαν την άποψη ότι τα αμερικανικά όπλα είχαν χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο παράνομο από την Τουρκία στην εισβολή στην Κύπρο, και υποστήριζαν ένα εμπάργκο όπλων ενάντια στην Τουρκία, μέχρις ότου εξελίσσετο μια διαδικασία δίκαιης λύσης του ζητήματος. Ο μεγαλύτερος σύμμαχός τους ήταν η Πράξη Ξένης Βοήθειας του 1961 και η Πράξη Στρατιωτικών Πωλήσεων του 1968, αμφότερες εκ των οποίων όριζαν ότι στρατιωτικό υλικό και υπηρεσίες παρείχοντο σε ξένα κράτη μόνο για αυτοάμυνα¹⁴⁸. Αυτοί οι νόμοι προέβλεπαν επίσης τη διακοπή των πωλήσεων και της βοήθειας προς κάθε κράτος, το οποίο «ουσιαστικά παραβιάζει» τις προϋποθέσεις, και πάνω σε αυτήν τη δικαιολογητική βάση ζητείτο η διακοπή των στρατιωτικών πωλήσεων και της βοήθειας προς την Τουρκία¹⁴⁹. Αυτό το οποίο αποκαλείτο από δημοσιογράφους «ελληνικό Λόμπι», ήταν στην πραγματικότητα ένα «αμερικανικό Λόμπι», ένα λόμπι με στόχο την τήρηση του νόμου από την

¹⁴⁴ Watanabe, 44

¹⁴⁵ Scourby, 104

¹⁴⁶ Υπήρχαν μόλις τρεις άλλοι Ελληνοαμερικανοί στο Κογκρέσσο: Οι Βουλευτές Louis “Skip” Bafalis της Florida, Paul Tsongas της Massachusetts, Gus Yatron της Pennsylvania

¹⁴⁷ Coulombis A. Theodore, *The United States, Greece and Turkey: The Troubled Triangle*, (New York: Praeger Publishers, 1983), 104

¹⁴⁸ Bahcheli, Tozun, 104

¹⁴⁹ Botsas, 36

Κυβέρνηση¹⁵⁰. Ο Γερουσιαστής Sarbanes δήλωνε: «απλώς επιδιώξαμε να ενισχύσουμε μια διάταξη του ήδη υπάρχοντος νόμου. Δεν αισθανόμαστε ότι οι Η.Π.Α. πρέπει να επικυρώσουν την επίθεση¹⁵¹».

Ο Γερουσιαστής Eagleton δήλωσε ότι «ο Υπουργός Εξωτερικών Kissinger φάνηκε πρόθυμος να αγνοήσει τις συμβουλές της νομικής υπηρεσίας του Υπουργείου και, κατά συνέπεια, αγνόησε τις επιταγές του νόμου»¹⁵². Ο Γερουσιαστής Alan Cranston από την California συμπλήρωνε: «Νομίζω πως είναι εξωφρενικό, ότι ο νόμος, για μια ακόμη φορά, αγνοείται από την Εκτελεστική εξουσία, η οποία ξοδεύει χρήματα των Αμερικανών φορολογουμένων σε ξένα εδάφη¹⁵³».

Ο συνδυασμός ισχυρών επιχειρημάτων, αξιόπιστης πληροφόρησης, οργανωτικής αρτιότητας και έντονου ακτιβισμού αποτελεί μια σημαντική βάση για την άσκηση επιρροής σε ζητήματα διαμόρφωσης εξωτερικής πολιτικής από μια εθνική ομάδα. Γενικά, όσο τα προβαλλόμενα ζητήματα ποικίλουν και ξεφεύγουν από τα στενά οριζόμενα εθνικά συμφέροντα, αυξάνεται η επιτυχία των εθνικών ομάδων στην προσπάθειά τους να αυξήσουν την επιρροή τους. Εφοδιασμένοι με αυτά τα απαραίτητα στοιχεία, οι Ελληνοαμερικανοί κατέδειξαν ότι οι ανησυχίες και οι στόχοι τους ήταν καίριας σημασίας για αυτούς, ωστόσο τους έθεταν σε βάσεις πέρα από έναν εθνικό ωφελιμισμό.

Παρότι η ένταση και η αποτελεσματικότητα των προσπαθειών της ελληνοαμερικανικής Κοινότητας έγιναν δεκτές με ενθουσιασμό από τους υποστηρικτές τους, πολλοί ήταν αυτοί που αντιτίθεντο στον ελληνοαμερικανικό ακτιβισμό στην εξωτερική πολιτική, χαρακτηρίζοντάς τον ανεύθυνο και δυνητικά επικίνδυνο. Αυτές οι αντιδράσεις έπρεπε να αντιμετωπισθούν από τους Ελληνοαμερικανούς και τους υποστηρικτές τους, προκειμένου να καταφέρουν να αυξήσουν και να διατηρήσουν την επιρροή τους.

¹⁵⁰ Halley, 71

¹⁵¹ "New Lobby in Town": The Greeks, 18

¹⁵² Ο Kissinger, όταν ρωτήθηκε περί της νομιμότητας της χρήσης αυτού του εξοπλισμού από την Τουρκία, δήλωσε: «Θα πρέπει να λάβω μια νομική γνώμη επί του ζητήματος, το οποίο δεν έχω κάνει». Ένα μήνα αργότερα, όταν δέχθηκε την ίδια ερώτηση από το Γερουσιαστή Eagleton, ο Kissinger απάντησε ότι «η επικρατούσα ερμηνεία εντός του νομικού μου τμήματος» συμφωνούσε με την άποψη του Eagleton, ότι περαιτέρω βοήθεια προς την Τουρκία ήταν παράνομη, από τη στιγμή που η εισβολή της στην Κύπρο χρησιμοποίησε όπλα αμερικανική προέλευσης. Ωστόσο, ο Kissinger αρνήθηκε να υιοθετήσει μια κατάργηση της ξένης βοήθειας προς την Τουρκία.

Hackett, P. Clifford, *Ethnic Politics in Congress: The Turkish Embargo Experience*, 40

¹⁵³ Botsas, 37

1.6. Ακτιβισμός

Η εθνικότητα, τιθέμενη στο επίκεντρο της ακτιβιστικής δράσης, τείνει να θεωρείται ύποπτη, εξαιτίας των δεσμών της, εγείρουσα ερωτήματα για διπλή αφοσίωση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αναφορικά με το ζήτημα της Κύπρου, η κατηγορία ήταν ότι το Κογκρέσσο είχε δράσει ανεύθυνα, υποκύπτοντας στην πίεση μια εθνικής ομάδας¹⁵⁴.

Προφανώς, η διαμόρφωση των συσχετισμών ισχύος στους θεσμούς της νομοθετικής εξουσίας και η τύχη των ψηφοφοριών αποτελεί έκφραση ποικίλων μεταβλητών, οι οποίες αλληλεπιδρούν, ωστόσο στην περίπτωση των Ελληνοαμερικανών, το ενδιαφέρον και ιδιαίτερο είναι το γεγονός ότι είδαν εαυτούς ως διαμορφωτές και διεκδικητές της δικής τους ευημερίας και επιτυχίας. Η τάση τους αυτή προς μια πιο επιθετική και διεκδικητική στάση είναι που έθρεψε την κριτική, ότι η πολιτική εθνικών μειονοτήτων, σαν της ελληνικής, λειτουργούν διχαστικά για την ευρύτερη αμερικανική κοινωνία.

Ο Πρόεδρος Ford και ο Υπουργός Εξωτερικών Kissinger αντιτίθεντο προς ένα εμπάργκο, θεωρώντας ότι διεδραμάτιζε στρατηγικής σημασίας ρόλο, στο στρατιωτικό επίπεδο, για την εθνική ασφάλεια των Η.Π.Α. Ο Kissinger πίστευε ότι τα μέλη της νομοθετικής εξουσίας, που υποστήριζαν τον ελληνικό σκοπό «δεν έκαναν τίποτα άλλο από το να παίζουν απλώς παιχνίδι εθνικής πολιτικής» και γι' αυτό ρίσκαραν να «ξηλώσουν ολόκληρο τον ιστό της εξωτερικής πολιτικής (των Η.Π.Α.)¹⁵⁵».

Κάποια μέλη του Κογκρέσσου συμμερίζοντο τις απόψεις του Kissinger. Καχύποπτος περί της ανάμιξης εθνικών πολιτικών, ένα μέλος του Κογκρέσσου ανησυχούσε : «Είναι ώρα να σταματήσουμε να ψηφίζουμε πάνω στη βάση της εθνικής καταγωγής ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων¹⁵⁶». Ο Βουλευτής της

¹⁵⁴ Deconde, Alexander, *Ethnicity, Race and American Foreign Policy*, (Boston: Northeastern University Press, 1992), 173

¹⁵⁵ Εντούτοις, οι δυνάμεις υπέρ του εμπάργκο εντός του Κογκρέσсу κατευθύνοντο από ανθρώπους, οι οποίοι είχαν ενεργά αντιταχθεί στην ελληνική δικτατορία την περίοδο 1967-1974. Έτσι, θα ήταν δύσκολο να τους αποκαλέσει κανείς απλώς ethnic politicians. Επίσης, η ειρωνεία ήταν ότι η Διοίκηση καταδίκασε τώρα τις εθνοτικές πολιτικές, τόσο απόλυτα, ενώ κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, η υπάκουη και υποστηρικτική συμπεριφορά της ελληνοαμερικανικής κοινότητας απέναντι στη δικτατορία γινόταν αντικείμενο επίκλησης από το Υπουργείο Εξωτερικών, προκειμένου να αποκρούσει την κριτική του Κογκρέσсу.

Arvanitopoulos, P. Constantine, "The Politics of U.S. Aid to Greece and Turkey", *Mediterranean Quarterly*, (Washington, Spring 1996) 7 no. 2, 133

¹⁵⁶ Botsas, 39

California Burt L. Talcott συμπλήρωνε: «κάναμε λάθος με το να επιτρέψουμε στους εαυτούς μας να υφίστανται lobbying από ειδικές εθνικές ομάδες¹⁵⁷».

Τα σκληρά ερωτήματα σχετικά με την ανάμιξη των Ελληνοαμερικανών στην εθνική πολιτικής των Η.Π.Α. δεν προέρχονταν μόνο από τους πολιτικούς, αλλά και από τους δημοσιογραφικούς κύκλους. Δημοσιογράφοι όπως ο Charles Barlett της Washington Star News, ο Russell Warren Howe και η Sarah Hays Trott της Baltimore Sun, οι Rowland Evans, Robert Novak και Joseph C. Harsch της Christian Science Monitor αδιάκοπα καταδίκάζαν αυτό, που θεωρούσαν σαν την απειλή της ανάμιξης των Ελληνοαμερικανών και το φάσμα της έλλειψης αφοσίωσης¹⁵⁸. Η Wall Street Journal επανειλημμένως δημοσίευε εκδοτικά σημειώματα ενάντια στη δραστηριότητα του «ελληνικού Λόμπι», και υποδεχόταν ευμενώς κάθε δημοσίευση υπέρ της αποστολής βοήθειας στην Τουρκία. Σύμφωνα με τη Journal, «Εν μέρει, (το εμπάργκο) αντανάκλυνε αποτελεσματικό lobbying από τις ομάδες των Ελληνοαμερικανών...», ενώ ένας από τους αρθρογράφους της υποστήριζε ότι το «ελληνικό Λόμπι» εφηύρε το επιχείρημα ότι τα όπλα, τα οποία δίδοντο υπό το καθεστώς της βοήθειας, έπρεπε να χρησιμοποιηθούν μόνο για αμυντικούς σκοπούς¹⁵⁹. Ένας άλλος αρθρογράφος έφθασε να υποστηρίζει ότι η παρέμβαση του Κογκρέσσου στη διαχείριση των διεθνών σχέσεων αποτελούσε μια «αταξία», μια «διασάλευση της τάξης». «Αυτή η διασάλευση της τάξης στο Καπιτώλιο κατέστησε εφικτό για τις εθνικές ομάδες να εξασκήσουν την επιρροή τους, ανεξάρτητα από τα αριθμητικά δεδομένα¹⁶⁰». Εξάλλου, ένας άλλος ομόλογός του θεωρούσε την ανάμιξη εθνικών ομάδων στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής, η οποία κατά τον ίδιο κορυφώθηκε με την απόφαση της απαγόρευσης αποστολής όπλων προς την Τουρκία, σαν μια «εγειρόμενη απειλή», αντίστοιχη με τον κομμουνισμό, ως προς τη δυνατότητα αποσταθεροποίησης της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α.¹⁶¹.

Οι επιθέσεις αυτές έτυχαν απαντήσεων από πολλούς Ελληνοαμερικανούς. Υποστήριζαν ότι ήταν η Διοίκηση και οι υποστηρικτές της που ανεύθυνα παρουσίαζαν τη φωνή των επικριτών της αποστολής όπλων στην Τουρκία ήταν ασύμβατη προς την «αμερικανική θέση». Για παράδειγμα, ο Elias Vlantou σημείωνε: «Απλώς επειδή ο Πρόεδρος υποστηρίζει μια συγκεκριμένη θέση, αυτή είναι και η

¹⁵⁷ Watanabe, Y. Paul, Ethnicity and Foreign Policy: Greek-American Activism and the Turkish Arms Ban, 45

¹⁵⁸ Scourby, 105

¹⁵⁹ Botsas, 40

¹⁶⁰ Botsas, 40

¹⁶¹ Hicks, 66

αληθινή αμερικανική θέση; Η θέση του Κογκρέσσου δεν είναι η αμερικανική θέση; Ποιος αποφασίζει ότι η εκτελεστική εξουσία είναι τη μόνη εξουσία που καθορίζει, ποια θα έπρεπε να είναι η αμερικανική θέση;»¹⁶²

Οι νέοι πλουραλιστές επέμεναν ότι είχαν βοηθήσει να διατηρηθεί η εξωτερική πολιτική ανοικτή στη δημοκρατική πίεση. Όπως τόνιζε ένας αμερικανός ακτιβιστής, «έχουμε δικαίωμα και υποχρέωση ως εθνικές ομάδες να ασκήσουμε lobbying¹⁶³». Χωρίς μια τέτοια πολιτική δράση, η διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής θα ήταν ένα ζήτημα πολύ πιο κλειστό απ' όσο υπήρξε.

1.7. Ανεξάρτητοι Παράγοντες

Η κινητοποίηση της ελληνοαμερικανικής Κοινότητας υπήρξε από μόνη της εντυπωσιακή, εντούτοις οι επιτυχίες της οφείλοντο σε μεγάλο βαθμό σε παράγοντες ανεξάρτητους από εθνικές πολιτικές. Η αντίδραση των Ελληνοαμερικανών στη στρατιωτική βοήθεια στην Τουρκία συνέπεσε με το νέο πνεύμα στο Κογκρέσσο, προς έναν επαναπροσδιορισμό του ρόλου του στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής.

Μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ, το Κογκρέσσο επεχείρησε να αλλάξει το ρόλο, που διεδραμάτιζε στην εξωτερική πολιτική, υιοθετώντας μέτρα, όπως η Πράξη Εξουσιών Πολέμου, του 1973¹⁶⁴. Η Πράξη αυτή μαζί με διάφορες άλλες κινήσεις, ήταν οι πρώτες μετά από πάνω από μια δεκαετία κυριαρχίας της εκτελεστικής εξουσίας και υποταγής του Κογκρέσσου, αναφορικά με την εξωτερική πολιτική¹⁶⁵. Το Κογκρέσσο επιχειρούσε να επαναπροσδιορίσει το ρόλο του, και το ρόλο του νόμου στη διεξαγωγή της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α., σε τέτοιο βαθμό, ώστε κάθε απόπειρα της εκτελεστικής εξουσίας να παρέμβει στο Κογκρέσσο αποτελούσε στόχο ισχυρής αντίδρασης. Η προσπάθεια του Kissinger να ξεπεράσει τις νομικές πτυχές στην περίπτωση των τουρκικών όπλων, και να πείσει το Κογκρέσσο ότι η Διοίκηση ήταν απολύτως ικανή να εκτιμήσουν τα εθνικά συμφέροντα των Η.Π.Α. στην

¹⁶² Watanabe, 156

¹⁶³ Deconde, Alexander, 192

¹⁶⁴ Arvanitopoulos. Constantine P. "The Politics of U.S. Aid to Greece and Turkey" *Mediterranean Quarterly*. (Washington: Duke University Press) 7 no. 2. Spring 1996. 123 - 141.

¹⁶⁵ Βλ. Schlesinger, M. Arthur Jr., *The Imperial Presidency*, Boston: Houghton Mifflin, 1989

συγκεκριμένη περίπτωση συγκέντρωσε τα πυρά¹⁶⁶. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του πρώην Γερουσιαστή του Texas Lloyd Bentsen, ο οποίος το 1975 περιέγραφε την πολιτική του Kissinger σαν «επικίνδυνα δομημένη και περίπλοκη, με μια...έμφαση στη μυστική διπλωματία, τις προσωπικές διαπραγματεύσεις και έναν αυταρχισμό του ενός ανδρός»¹⁶⁷.

Ο Kissinger έκανε μια σοβαρά λανθασμένη εκτίμηση της διάθεσης του Κογκρέssου στο ζήτημα της Κύπρου. Αναζήτησε τη συνεννόηση μέσα από τους παραδοσιακούς διαύλους συγκέντρωσης υποστήριξης¹⁶⁸. Εντούτοις, το 94^ο Κογκρέssο, το οποίο συνήλθε τον Ιανουάριο του 1975, συμπεριελάμβανε μια ομάδα 75 πρωτοεκλεγέντων, ένα σημαντικό αριθμό ανθρώπων που είχε ωριμάσει πολιτικά στις αντιπολεμικές συγκεντρώσεις του '60¹⁶⁹. Επιπλέον, υπήρξαν αλλαγές στην ηγεσία του Κογκρέssου, μέσω μεταρρυθμίσεων που σκοπό είχαν να σπάσουν τις παλιές συμμαχίες, οι οποίες είχαν για καιρό κυβερνήσει στο Καπιτώλιο¹⁷⁰. Ο Λευκός Οίκος και ο Kissinger άργησαν να συνειδητοποιήσουν την νέα πραγματικότητα.

Πέραν αυτών, ξεκίνησε μέσα στους κόλπους του Κογκρέssου ένας χορός κριτικής για την πολιτική ύφεσης και για τη συμφωνία πώλησης σιτηρών, ύψους 1.1 δις \$, την οποία μια ομάδα αμερικανών εμπόρων σίτου είχαν κρυφά διαπραγματευθεί με τη Σοβιετική Ένωση, εν γνώσει και με την αποδοχή του Προέδρου Nixon, και του Υπουργού του επί των Εξωτερικών¹⁷¹. Αμφότερες οι πώληση των σιτηρών και ο τετραπλασιασμός των τιμών του πετρελαίου από τις χώρες του OPEC, κατά τους μήνες μετά τον Πόλεμο του Οκτωβρίου, συνδέθηκαν στη συνείδηση του κοινού με τη ραγδαία άνοδο των τιμών στα οπωροπωλεία και στα πρατήρια υγρών καυσίμων¹⁷². Η αμερικανική οικονομία βίωνε ύφεση και πληθωρισμό.

Επιπλέον, κατά το καλοκαίρι του 1974, το Σκάνδαλο Watergate βρισκόταν στο αποκορύφωμά του, με το φάσμα της παραίτησης ενός Αμερικανού Προέδρου, μετά από ένα χρόνο σύγκρουσης με το Κογκρέssο και τα δικαστήρια, να έχουν αφήσει τη χώρα βαθιά διαιρεμένη¹⁷³.

¹⁶⁶ Campany, 78

¹⁶⁷ Small, Melvin. *Democracy and Diplomacy, The Impact of Domestic Politics on U .S. Foreign Policy 1789 - 1994*. Baltimore: The John Hopkins University Press, 1996, 135

¹⁶⁸ Stern, Lawrence. *The Wrong Horse The Politics of Intervention and the Failure of American Diplomacy*. New York: The New York Times Book Co., Inc., 1977, 142

¹⁶⁹ Stern, 142

¹⁷⁰ Stern, 142

¹⁷¹ Bahcheli, 104

¹⁷² Stern, 138

¹⁷³ Campany, 78

Κατόπιν των ανωτέρω, το Κογκρέσσο ήταν φυσικό να μπει στη διαδικασία των παιχνιδιών εξουσίας και ειδικά στον τομέα των διεθνών σχέσεων. Η απροθυμία του Κογκρέσσου να αποδεχθεί οποιαδήποτε κατεύθυνση από την εκτελεστική εξουσία, το καλοκαίρι του 1974, κατέδειξε την προβληματική της θέσης του Kissinger στο Κυπριακό ζήτημα¹⁷⁴. Πράγματι, σχεδόν κάθε πράξη της Διοίκησης γινόταν δεκτή με καχυποψία από το Κογκρέσσο, με τις μνήμες της αποκάλυψης πολλών προσφάτων ψευδών και παραπλανητικών δηλώσεων από τη Διοίκηση προς το Κογκρέσσο, προκειμένου να δικαιολογήσει ποικίλα ζητήματα εξωτερικής και εσωτερικής πολιτικής, να είναι ακόμη νωπές στη μνήμη¹⁷⁵.

Η αμερικανική παρέμβαση στην πτώση της Κυβέρνησης Allende στη Χιλή και ο μυστικός βομβαρδισμός στην Καμπότζη, ήταν κάποια από αυτά τα ζητήματα.

¹⁷⁴ Campany, 78

¹⁷⁵ Campany, 78

2. Το Ιστορικό του Εμπόργκο

2.1. Ψήγματα Οργάνωσης

Όταν η ελληνική δικτατορία κατέρρευσε, εκδηλώθηκε μια ενθουσιώδης υποστήριξη εντός των κόλπων του Κογκρέσσου, προς επανόρθωση της ελληνικής δημοκρατίας. Η ευφορία αυτή διεκόπη από τη δεύτερη εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο, με την οποία επέκτεινε τα κατεχόμενα εδάφη και οδήγησε μεγάλες μάζες Ελληνοκυπρίων προς τον Νότο, στα εναπομείναντα 2/3 του νησιού, καθιστώντας τούς πρόσφυγες μέσα στην ίδια τους τη χώρα. Τα μέλη του Κογκρέσσου και η μεγάλη πλειοψηφία της ελληνικής ομογένειας των Η.Π.Α., που είχαν αγνοήσει τη χούντα, μπορούσαν τώρα να υποστηρίξουν τη δημοκρατική Κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Η Κύπρος είχε πάρει πλέον τη θέση της Ελλάδος, ως το πρόβλημα-κλειδί της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής.

Στο άκουσμα της είδησης της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο, τα τηλεφωνικά κέντρα των αμερικανικών εφημερίδων δέχθηκαν χιλιάδες τηλεφωνήματα διαμαρτυρούμενων Ελληνοαμερικανών. Ανάλογο αριθμό τηλεφωνημάτων δέχθηκε και το Γενικό Προξενείο της Ελλάδος στην Νέα Υόρκη. Το ίδιο βράδυ του Σαββάτου, πραγματοποιήθηκε το πρώτο συλλαλητήριο διαμαρτυρίας, οργανωμένο μέσω τηλεφώνων, από την Κυπριακή Ομοσπονδία Αμερικής¹⁷⁶.

Ο Αρχιεπίσκοπος Ιάκωβος απηύθυνε τηλεγραφήματα διαμαρτυρίας και εκκλήσεως για μεσολάβηση, προς τον Πρόεδρο Nixon, τον Υπουργό Εξωτερικών Kissinger και το Γενικό Γραμματέα του Ο.Η.Ε. Kurt Waldheim, ενώ ανάλογα τηλεγραφήματα απέστειλε προς τον Πάπα Παύλο VI, το Γενικό Γραμματέα του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών Phillip Potter, και ολλούς άλλους θρησκευτικούς ηγέτες¹⁷⁷.

Το πρωί της Δευτέρας 22 Ιουλίου, έλαβε χώρα συγκέντρωση διαμαρτυρίας μπροστά στην έδρα του Ο.Η.Ε., την ώρα που το Συμβούλιο Ασφαλείας ετοιμαζόταν να συζητήσει την προσφυγή της Κύπρου κατά της Τουρκίας, περί παραβίασης του διεθνούς δικαίου¹⁷⁸.

¹⁷⁶ Μαρκέτος, Μπάμπης, *Οι Ελληνοαμερικανοί-Ιστορία της ελληνικής ομογένειας των Η.Π.Α.*, Παπαζήση: Αθήνα (2008), 229

¹⁷⁷ Μαρκέτος, 230

¹⁷⁸ Μαρκέτος, 230

Παράλληλα, με πρωτοβουλία της Κυπριακής Ομοσπονδίας, άρχισε στο Κυπριακό Σπίτι στην Αστόρια, αιμοδοσία για την Κύπρο. Την ίδια ώρα, ο Σύλλογος Κρητών «Η Ομόνοια» εξέδιδε πατριωτικό ψήφισμα, καλώντας όλες τις οργανώσεις σε συνεργασία, προς επίτευξη του συντονισμού της προσπάθειας. Άλλοι ομογενείς ίδρυσαν το Τάγμα Ελλήνων Εθελοντών Αμερικής, ενώ συστήνεται ταμείο (Emergency Greek Fund) με λογαριασμό στην Atlantic Bank, με σκοπό την ενίσχυση των αμυντικών αναγκών της Ελλάδος¹⁷⁹.

Από το Σικάγο, ο Πρόεδρος της Πανειτηρωτικής, Βασίλης Φώτος, δημοσίευσε στον Εθνικό Κήρυκα πρόσκληση προς τους ηγέτες όλων των Οργανώσεων, για ευρεία σύσκεψη στο ξενοδοχείο Ουόλντωρφ Αστόρια της Νέας Υόρκης. Ανάλογη πρόσκληση απηύθυνε και ο Πρόεδρος της ΑΗΕΡΑ, Βασίλης Τσαφάρας, για συνάντηση στο ξενοδοχείο Statler, στην Washington. Αμφότερες οι συσκέψεις έλαβαν χώρα την Τετάρτη. Πρώτη, αυτή της Washington, με συμμετοχή της ηγεσίας της ΑΗΕΡΑ, της GAPA, της Παγκρητικής, της Πανεπειρωτικής, της Παναρκαδικής, της Παμμεσηνιακής και άλλων οργανώσεων, ενώ ακολούθησε το βράδυ της ίδιας ημέρας η σύσκεψη της Νέας Υόρκης¹⁸⁰. Αποτέλεσμα των συσκέψεων αυτών ήταν η συγκρότηση Συντονιστικής Επιτροπής¹⁸¹, ενώ συνελέγησαν αμέσως περίπου 12.000 \$, για τις πρώτες ανάγκες.¹⁸² Η Επιτροπή είχε τριπλό στοχο¹⁸³: α) να ενημερώσει και να κινητοποιήσει την κοινότητα, β) να εισαγάγει τους Ελληνοαμερικανούς στη διαδικασία αποτελεσματικού lobbying και γ) να διασφαλίσει την ενότητα και ομοψυχία των ιδρυμάτων κι των οργανώσεων των Ελληνοαμερικανών, προκειμένου να επιτευχθεί ο κοινός στόχος.

Εντούτοις, παρά το άμεσο έντονο τηλεγράφημα που έστειλε η Συντονιστική προς τον Πρόεδρο Nixon, και τη διαδήλωση διαμαρτυρίας την επομένη στο Σικάγο, με συμμετοχή 5.000 Ελληνοαμερικανών, το πρόβλημα του συντονισμού ήταν εμφανές, καθώς δεν υπήρχε ένα ισχυρό κατευθυντήριο όργανο¹⁸⁴.

Στις 30 Ιουλίου, κατόπιν νέας, ευρείας σύσκεψης στο ξενοδοχείο Saint Moritz της Νέας Υόρκης, προέκυψε νέα Συντονιστική Επιτροπή, με πρόεδρο το δικηγόρο W. Charles, και μέλη το Βασίλη Τσαφάρα, τον Νικόλαο Φάκαρη, πρόεδρο της GAPA,

¹⁷⁹ Μαρκέτος, 231

¹⁸⁰ Kitroeff, Alexander, *Diaspora-Homeland Relations and Greek-American Lobbying: The Panhellenic Emergency Committee, 1974-1978*, Journal of Modern Hellenism, No 11. 1994, 25

¹⁸¹ National Herald, July 28, 1974

¹⁸² Μαρκέτος, 231

¹⁸³ Kitroeff, 29

¹⁸⁴ Μαρκέτος, 232

και τους Πρόδρομο Κουρίδη και Κίμωνα Δούκα, εκπροσώπους του Αρχιεπισκοπικού Συμβουλίου¹⁸⁵.

Στις 4 Αυγούστου, οι πέντε ελληνικής καταγωγής Βουλευτές, Brademas, Kyros, Yatron, Sarbanes και Bafales, πέτυχαν την κατάθεση σχεδίου ψηφίσματος στη Βουλή των Αντιπροσώπων, υπογεγραμμένου από 83 Βουλευτές, με το οποίο ζητείτο «να αποσυρθούν από την Κύπρο όλες οι ξένες στρατιωτικές δυνάμεις». Αυτή υπήρξε η πρώτη συγκεκριμένη ενέργεια προς την κατεύθυνση του Κογκρέσσου.

Στις 8 Αυγούστου, τετραμελής αντιπροσωπεία της Συντονιστικής Επιτροπής (της προκύψασας την 24 Ιουλίου) επεσκέφθη το Υπουργείο Εξωτερικών, διαμαρτυρούμενη για τη χρήση αμερικανικών όπλων από τους Τούρκους εισβολείς. Η αντιπροσωπεία συνομίλησε με τον Υφυπουργό Sisco, ωστόσο από τη συνάντηση αυτή δεν προέκυψε κάτι σημαντικό, πλην του υπαινιγμού του Υφυπουργού, ότι η Ελλάδα θα μπορούσε, βάσει των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου, να στείλει και αυτή στρατεύματα στην Κύπρο, καθώς και της υπόσχεσής του για έγκριση σημαντικής στρατιωτικής βοήθειας προς την κυπριακή Κυβέρνηση¹⁸⁶.

Μέχρι τις 12 Αυγούστου, οι ειδικοί λογαριασμοί στην Atlantic Bank (πλην του προαναφερθέντος Greek Emergency Fund): Greek Emergency Shipping Contribution, The Archdiocese Cyprus Relief Fund και Fund for Greek Motherland. Ταυτόχρονα, από την ΑΗΕΡΑ και άλλες οργανώσεις διεξήγοντο έρανοι, ενώ ο κατακλυσμός τηλεγραφημάτων προς το Λευκό Οίκο, το Υπουργείο Εξωτερικών και το Κογκρέσσο, συνεχιζόταν¹⁸⁷.

2.2. New Lobby In Town

Στις 16 Αυγούστου, η Παναμερικανική Επιτροπή οργάνωσε συγκέντρωση στην Washington¹⁸⁸, με συμμετοχή της Free Cyprus Coalition και του Rossides. Σύμφωνα με την Washington Post¹⁸⁹, 20.000 Ελληνοαμερικανοί διεδήλωσαν εκείνη την ημέρα στην Πρωτεύουσα. Ωστόσο, η απουσία των υπολοίπων μεγάλων

¹⁸⁵Μαρκέτος, 232

¹⁸⁶ Kitroeff, Alexander, *Diaspora-Homeland Relations and Greek-American Lobbying: The Panhellenic Emergency Committee, 1974-1978*, Journal of Modern Hellenism, No 11. 1994, 29

¹⁸⁷ Μαρκέτος, 223

¹⁸⁸Kitroeff, 31

¹⁸⁹ Krause, A. Charles, "Cyprus War Protested by 20.000 Here", Washington Post, August 19, 1974; National Herald, August 19, 20, 1974

οργανώσεων, έδειχνε ότι η ομοψυχία και η συντονισμένη δράση των Ελληνοαμερικανών, δεν ήταν καθόλου αυτονόητα.

Στις 18 Αυγούστου, ομάδα ομογενών της Νέας Υόρκης, μελών της Πανελληνίου Επιτροπής Εκτάκτου Ανάγκης (Π. Σγουρομύτη, Σ. Χαρτοφίλη, Άρη Σημάδη, Θ. Χατζημιχάλογλου, Αθανασίας Γρηγοριάδου, Έφης Μπουζίνου), οργανώθηκε, μέσω τηλεφωνημάτων, εντυπωσιακή διαδήλωση στο μεγάλο πάρκο, στην νότια πρόσοψη του Λευκού Οίκου. «Εκείνη την ημέρα ρίχθηκε ο σπόρος γι' αυτό που αργότερα εχθροί και άσπονδοι φίλοι θα αποκαλούσαν το Greek Lobby», γράφει χαρακτηριστικά ο Μπάμπης Μαρκέτος.

Μια ημέρα αργότερα, νέα διαδήλωση, με συμμετοχή 10.000 Ελληνοαμερικανών λάμβανε χώρα στο Chicago, την ώρα που η πόλη υποδεχόταν τον νέο Πρόεδρο Ford, σε επίσημη επίσκεψη. Ανάλογες διαδηλώσεις έλαβαν χώρα στο Miami, το San Francisco, τη Philadelphia και το Seattle¹⁹⁰.

Ενώ η μαζική και παθιασμένη κινητοποίηση των οργανώσεων προκαλούσε αίσθηση, άρχιζε η συντονισμένη δράση συγκεκριμένων προσώπων, η οποία έμελλε να μετουσιώσει τις επιθυμίες και τις αγωνίες των Ελληνοαμερικανών, σε απτό αποτέλεσμα: Άρχιζε να εκτυλίσσεται η δραστηριότητα στο πολιτικό επίπεδο.

Ο Γερουσιαστής Henry Jackson έστειλε επιστολή στον Πρόεδρο Ford, στην οποία έγραφε: «Θεωρώ ότι επιβάλλεται επειγόντως να χρησιμοποιήσει η Κυβέρνησής μας τα εις την διάθεσίν της πολιτικά και διπλωματικά μέσα, για να ωθήσει τους Τούρκους να συμμορφωθούν με τις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών¹⁹¹.

Ο Βουλευτής Sarbanes, μιλώντας στο 52^ο Συνέδριο της ΑΗΕΡΑ στη Βοστώνη, επέκρινε δριμύτατα τον Kissinger, διότι «παρά την έγκαιρο προειδοποίησι του ιδίου και των άλλων τεσσάρων Βουλευτών ελληνικής καταγωγής, περί των εχθρικών σχεδίων της Τουρκίας, ουδέν έπραξε προς αναχαίτησιν της εισβολής, όπως είχε πράξει ο Πρόεδρος Johnson το 1964»¹⁹².

Στις 22 Αυγούστου, οι Γερουσιαστές Abraham Ribicof και Edward Kennedy υπέβαλαν στη Γερουσία σχέδιο ψηφίσματος, που θα επέβαλε τη διακοπή της στρατιωτικής βοήθειας προς την Τουρκία, ενώ στις 23 Αυγούστου, σε συνάντηση με εκπροσώπους της ΑΗΕΡΑ στο Υπουργείο Εξωτερικών, ο Kissinger δήλωσε ότι αντιτίθετο στη διχοτόμηση της νήσου, ενώ ανακοίνωσε την έγκριση από την

¹⁹⁰ Μαρκέτος, 235

¹⁹¹ Μαρκέτος, 236

¹⁹² Μαρκέτος, 236

αμερικανική Κυβέρνηση παροχής βοήθειας προς την Κύπρο, ύψους 1,5 εκατομμυρίων \$¹⁹³.

Αλλά και η συλλογική δράση, μέσα από την οργάνωση συγκεντρώσεων, δεν είχε φθάσει ακόμη στο αποκορύφωμά της. Στις 8 Σεπτεμβρίου, οργανώθηκε τεραστίων διαστάσεων (για τα δεδομένα της Washington) διαδήλωση στο πάρκο της νότιας πλευράς του Λευκού Οίκου, με συμμετοχή 60.000 Ελληνοαμερικανών¹⁹⁴. Επικεφαλής της οργάνωσής της, η Παναμερικανική και η Free Cyprus Coalition.

Στις 15 Σεπτεμβρίου, η Justice for Cyprus Committee δημοσίευσε στους New York Times και στον Εθνικό Κήρυκα ολοσέλιδη έκκληση προς τον Πρόεδρο Ford, φέρουσα την υπογραφή 492 διακεκριμένων Αμερικανών και Ελληνοαμερικανών. Τέσσερις ημέρες αργότερα (19/9), η Ομοσπονδία Οργανώσεων Νέας Υόρκης και η Κυπριακή Ομοσπονδία οργάνωσαν νέα συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από την έδρα των Ηνωμένων Εθνών, ενώ ο Πρόεδρος Ford μιλούσε ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης¹⁹⁵.

Στις 22 Σεπτεμβρίου, στην προσπάθεια προβολής του Κυπριακού, πρωταγωνίστησαν επαγγελματικά σωματεία, καθώς, τόσο ο Σύνδεσμος Ελληνοαμερικανικών Ταξιδιωτικών Σωματείων στην Νέα Υόρκη, όσο και οι δερματέμποροι, αλλά και (για περιορισμένο χρονικό διάστημα) οι ιδιοκτήτες εστιατορίων και άλλων καταστημάτων στο Manhattan, την Astoria, το Bronx και το Brooklyn δε λειτούργησαν τις επιχειρήσεις τους, ενώ νέα συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από την έδρα του Ο.Η.Ε. έλαβε χώρα¹⁹⁶.

2.3. Αγώνας Μέχρις Εσχάτων στο Κογκρέσο-Το Λόμπι Κερδίζει τη «Μάχη»

Το εμπάργκο όπλων, το οποίο επεβλήθη στην Τουρκία, υπήρξε κυρίως επίτευγμα που κατακτήθηκε μέσα στους διαδρόμους του Κογκρέσσου. Ο αγώνας υπήρξε εξαιρετικά σκληρός¹⁹⁷.

¹⁹³ Μαρκέτος, 236

¹⁹⁴ Kitroeff, 32

¹⁹⁵ Μαρκέτος, 239

¹⁹⁶ Μαρκέτος, 239

¹⁹⁷ Τα στοιχεία περί των αλληπάλληλων μαχών στο πεδίο των δύο νομοθετικών σωμάτων, αντλούνται από το βιβλίο του Μπάμπη Μαρκέτου, Οι Ελληνοαμερικανοί-Ιστορία της ελληνικής ομογένειας των Η.Π.Α., Παπαζήση: Αθήνα (2008), 239-252

Στις 24 Σεπτεμβρίου, οι Βουλευτές Rosenthal και Dupont εισήγαγαν τροπολογία στο νομοσχέδιο στρατιωτικής βοήθειας, η οποία προέβλεπε την εξαίρεση της Τουρκίας από τα συνεχιζόμενα προγράμματα, με το αιτιολογικό ότι είχε παραβιάσει την αμερικανική νομοθεσία, με τη χρήση των όπλων για επιθετικούς σκοπούς.

Η τροπολογία Rosenthal ενεκρίθη από την Ολομέλεια της Βουλής, με ψήφους 307 έναντι 90.

Ανάλογη τροπολογία, και μάλιστα αυστηρότερη, κατέθεσε στις 30 Σεπτεμβρίου στη Γερουσία ο Eagleton, η οποία επίσης ενεκρίθη με ψήφους 57 έναντι 20.

Η απόφαση αυτές σηματοδοτούσαν μια σαφή μετακίνηση από πρακτικές του παρελθόντος. Όπως τονίζει ο Hackett, «οι διατάξεις της νομοθεσίας περί αποστολής βοήθειας, οι οποίες απαγόρευαν την επιθετική χρήση του αμερικανικού στρατιωτικού εξοπλισμού δεν είχαν πραγματικό παρελθόν εφαρμογής, παρ' ότι είχαν τεθεί σε ισχύ ήδη πριν από σχεδόν είκοσι χρόνια». Η απόφαση του Κογκρέσσου διευθετούσε μια διαφωνία με την εκτελεστική εξουσία, η οποία, διαμέσου του Υπουργού Εξωτερικών Henry Kissinger, υποστήριζε ότι, παρά την προφανώς παράνομη χρήση των αμερικανικών όπλων, η βοήθεια προς την Τουρκία δεν έπρεπε να διακοπεί.

Η αλήθεια είναι ότι η νίκη αυτή είχε κερδηθεί χωρίς πολύ μεγάλη ανάμιξη της ελληνοαμερικανικής Κοινότητας, η οποία παρ' όλα αυτά υποστήριξε έντονα την κίνηση και έφθασε να αναδείξει τους Rosenthal και Eagleton σε εθνικούς ήρωες.

Καταρχήν, το Κογκρέσσο δεν έδρασε, το 1974, κατά τον τρόπο που το έκανε σε ανάλογες περιπτώσεις στο παρελθόν, και άφησε τον Πρόεδρο να ερμηνεύσει την πιστή εφαρμογή του νόμου, σχετικά με τη μη αμυντική χρήση του αμερικανικού οπλισμού, για διάφορους λόγους¹⁹⁸.

Ο πρώτος λόγος είχε να κάνει με τη φύση της τουρκικής επιχείρησης το 1974. Δεν πρέπει να αγνοείται το γεγονός ότι δεν υπήρξε ουσιαστική αντίδραση του Κογκρέσσου και κίνηση διακοπής της βοήθειας προς την Τουρκία, κατά την πρώτη τουρκική εισβολή του Ιουλίου του 1974.

Η αντίδραση αυτή υπήρξε μόνο μετά τη δεύτερη και μαζική τουρκική πολεμική επιχείρηση, στα μέσα Αυγούστου. Οι υποστηρικτές του εμπάργκο όπλων

¹⁹⁸ Αρβανιτόπουλος, Κωνσταντίνος, *Η Δυναμική της Ελληνοαμερικανικής Διασποράς και του Ελληνικού Λόμπι στην Ουάσινγκτον: Εκτίμηση και Συμπεράσματα*, στο *Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις*, Πάντειο Πανεπιστήμιο (2000), 78

εντός του Κογκρέσσου, πάντα διέκριναν ανάμεσα στις δύο φάσεις της εισβολής και τόνιζαν τις διαφορές τους. Ενώ τον Ιούλιο, σύμφωνα με τις συμφωνίες Λονδίνου-Ζυρίχης, η Τουρκία μπορούσε να επικαλεσθεί το δικαίωμά της να παρέμβει, προκειμένου να αποκαταστήσει τη συνταγματική τάξη στο νησί, μετά την ανατροπή της νόμιμης Κυβέρνησης Μακαρίου από ένα πραξικόπημα ενορχηστρωμένο από την ελληνική χούντα, κανένα τέτοιο επιχείρημα δεν έστεκε, αναφορικά με το δεύτερο μέρος της τουρκικής εισβολής, στις 14 Αυγούστου. Ο Αττίλας ΙΙ, ανταποκρινόταν σε κάθε ορισμό της επίθεσης και συνιστούσε καθαρή παραβίαση των συμφωνιών¹⁹⁹.

Πέραν των νομικών λόγων για την αντίδραση του Κογκρέσσου στην τουρκική πολεμική δράση του Αυγούστου, η μεταβολή της στάσης του Κογκρέσσου συνδέεται και με το κενό εξουσίας που προέκυψε στο αμερικανικό πολιτικό σύστημα, μετά την παραίτηση Νίξον, γεγονός που σηματοδότησε και την αναβάθμιση του ρόλου του²⁰⁰.

Προκειμένου να μετριάσει τις κινήσεις του Κογκρέσσου προς την επιβολή πλήρους εμπάργκο όπλων στην Τουρκία, το Υπουργείο Εξωτερικών τόνισε ότι, σε τελική ανάλυση, η Ελλάδα είχε ανακινήσει το ζήτημα της Κύπρου. Μολονότι αυτό ήταν σε κάποιο βαθμό αληθές, δεν μπορούσε κανείς να αγνοήσει ότι η δικτατορία είχε καταρρεύσει και είχε αντικατασταθεί από μια δημοκρατική Κυβέρνηση υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Ανήμπορη να μεταπείσει το Κογκρέσσο, η αμερικανική Κυβέρνηση, προσπάθησε να παράσχει διαβεβαιώσεις στην Τουρκία, προκειμένου αυτή να μην αντιδράσει υπερβολικά στο εμπάργκο, ενώ παράλληλα προσπαθούσε με κάθε δυνατό τρόπο να ανατρέψει την κατάσταση εντός του Κογκρέσσου. Με λίγα λόγια, το Κογκρέσσο κατέστη ο εχθρός, ο οποίος ήταν προσδεδεμένος στο άρμα του ελληνοαμερικανικού Λόμπι. Μιας κατάστασης, η οποία σύμφωνα με την Κυβέρνηση, συνιστούσε επικίνδυνη διείσδυση εθνικών συμφερόντων και βλέψεων, στη διαμόρφωση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής²⁰¹.

Την 1^η Οκτωβρίου, ο Πρόεδρος Ford δήλωσε ότι θα ασκούσε το δικαίωμα της αρνησικυρίας (βέτο), σε περίπτωση κατά την οποία τα δύο σώματα περιελάμβαναν την εν λόγω τροπολογία στο τελικό κείμενο του νομοσχεδίου.

¹⁹⁹ Σβολόπουλος Κωνσταντίνος, *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1945-1981*, Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας 2005, 148

²⁰⁰ Hackett, P. Clifford, *Congress and Greek-American Relations: The Embargo Example*, Prepared for the Conference "Perceptions and Misperceptions in International Relations: Greek-American Relations at a Turning Point, April 9, 1988, at the Yale Center for International and Area Studies, New Haven, CT. (Copyright 1988, Clifford P. Hackett), *Journal of the Hellenic Diaspora* 15/1 and 2 (1988), 2

²⁰¹ Hackett, *The Politics of US Aid to Greece and Turkey*, 21

Στα πλαίσια των ισχυρών πιέσεων, που άσκησε ο Πρόεδρος στα ηγετικά στελέχη της νομοθετικής εξουσίας, εντάσσεται η απόφαση της Ειδικής Κοινής Επιτροπής των δύο σωμάτων για την εξομάλυνση των διαφορών, στην οποία εστάλησαν τα δύο νομοσχέδια, να δεχθεί μια τροπολογία, που ουσιαστικά ανέθετε στον Πρόεδρο να αποφασίσει εν λευκώ για τη διακοπή της στρατιωτικής βοήθειας, εκτός αν η Τουρκία «καλόπιστα» συνέβαλλε στην επίλυση του Κυπριακού.

Η εν λόγω τροπολογία περί «καλής πίστεως» απερρίφθη την επομένη από τη Βουλή, και αντ' αυτής ενεκρίθη με ψήφους 291 έναντι 69 άλλη, η οποία έθετε ως προϋπόθεση την πραγματοποίηση «ουσιαστικής προόδου» στις διαπραγματεύσεις επί του Κυπριακού, προκειμένου να επαναρχίσει η αποστολή στρατιωτικής βοήθειας προς την Τουρκία.

Ανάλογη τροπολογία ενέκρινε με ψήφους 62 έναντι 16, στις 9 Οκτωβρίου η Γερουσία.

Διαφοροποίηση μεταξύ των δύο σωμάτων προέκυψε αναφορικά με την αναβολή διακοπής της βοήθειας. Ο Γερουσιαστής Mansfield (αρχηγός της Δημοκρατικής πλειοψηφίας) εισήγαγε τροπολογία, που προέβλεπε τη μη διακοπή της στρατιωτικής βοήθειας μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 1974, με αιτιολογική βάση την ανάγκη να δοθεί χρόνος για εξεύρεση διπλωματικής λύσης. Η τροπολογία Mansfield ενεκρίθη με ψήφους 40 έναντι 35, ωστόσο η ανάλογη τροπολογία, που εισήχθη στη Βουλή, απερρίφθη με ψήφους 187 έναντι 171.

Μετά την επιβολή του τελικού νομοσχεδίου, φάνηκε ότι ο Πρόεδρος Ford, δεν ήταν διατεθειμένος να υποχωρήσει από τις θέσεις, που είχαν περιγραφεί μέσα από δημόσιες τοποθετήσεις όλο αυτό το διάστημα. Στις 12 Οκτωβρίου, άσκησε το δικαίωμα του βέτο.

Στις 15 Οκτωβρίου, το νομοσχέδιο επανυποβλήθη στη Βουλή προς ψήφιση. Με ψήφους 223 έναντι 125, το νομοσχέδιο εγκρίθηκε ξανά, ωστόσο η αποτυχία της συγκέντρωσης πλειοψηφίας 2/3 δεν επέτρεπε την ανατροπή του προεδρικού βέτο.

Το αντικείμενο, όμως του νομοσχεδίου, που ήταν επιτακτικής ανάγκης, για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων, σήμαινε ότι έπρεπε να εισαχθεί εκ νέου για ψήφιση. Ο Rosenthal εισήγαγε εκ νέου τροπολογία περί διακοπής της βοήθειας προς την Τουρκία, η οποία ενεκρίθη με ψήφους 194 έναντι 144.

Στη Γερουσία, ο Mansfield εισήγαγε εκ νέου την τροπολογία του περί αναβολής της διακοπής της βοήθειας, η οποία απερρίφθη με ψήφους 40 έναντι 27.

Ακολούθως, ο Eagleton εισήγαγε ξανά τροπολογία ανάλογη με αυτήν του Rosenthal, η οποία ενεκρίθη με ψήφους 45 έναντι 23.

Η συνέχεια ήταν αναμενόμενη. Στις 17 Οκτωβρίου, ο Πρόεδρος Ford άσκησε ξανά βέτο. Στη συζήτηση στη Βουλή, που διεξήχθη την ίδια ημέρα, το νομοσχέδιο εγκρίθηκε με ψήφους 161 έναντι 83, ωστόσο για μια ακόμη φορά δε συγκεντρώθηκε η πλειοψηφία των 2/3, απαραίτητη για την υπέρβαση του εμποδίου του προεδρικού βέτο.

Στο μεταξύ, διάφορες προσπάθειες διεξήγοντο, προκειμένου να πεισθούν οι ηγέτες της ελληνοαμερικανικής Κοινότητας να μεταβάλλουν τη στάση τους, εγκαταλείποντας την υποστήριξη στο εμπάργκο όπλων. Σε μια τέτοια προσπάθεια, ο Αρχιεπίσκοπος Ιάκωβος, προκαθήμενος της ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας της Βόρειας Αμερικής, προσκλήθηκε στις 7 Οκτωβρίου του 1974 στο Λευκό Οίκο²⁰². Κατά τη διάρκεια της συνάντησης αυτής, ο Πρόεδρος Ford και ο Υπουργός Εξωτερικών Kissinger προσπάθησαν να τον πείσουν ότι το εμπάργκο, εκείνη την περίοδο ήδη έτοιμο να ενσωματωθεί σε νόμο, λαμβάνοντας σάρκα και οστά, θα έβλαπτε στην ουσία τα συμφέροντα των ομογενών. Ο Ford μάλιστα προσπάθησε να θέσει το ζήτημα της αμερικανικής βοήθειας προς την Τουρκία στο πλαίσιο των σχέσεων Δύσης-Ανατολής: «Δε βλέπετε την κατάσταση στη Μεσόγειο; Χθες η Πορτογαλία, σήμερα η Ιταλία, και μεθαύριο πιθανότατα η Ισπανία θα μας θέσουν απέναντι στο σκληρό πρόσωπο του κομμουνισμού, σε μια περιοχή, την οποία, μέχρι πριν λίγο καιρό, ελέγχαμε μέσω των συμμάχων μας στο Ν.Α.Τ.Ο»²⁰³. Επιπλέον, στον Ιάκωβο ειπώθηκε ότι ο Τούρκος Πρωθυπουργός Bulent Ecevit είχε «αριστερές τάσεις» και ίσως να έφερνε την Τουρκία εγγύτερα προς τη Σοβιετική Ένωση, αν οι Η.Π.Α. διέκοπταν την αποστολή βοήθειας. Ο Ιάκωβος, από την πλευρά του, ζήτησε το ελάχιστο, απλώς «μια δήλωση που να αφορά τις προθέσεις και τη στάση της Κυβέρνησής μας», η οποία θα το διευκόλυνε να «ειρηνεύσει το ποίμνιό του»²⁰⁴. Ωστόσο, ακόμη και μια τέτοια δήλωση αποκλείστηκε απολύτως. Ο Ιάκωβος, θεωρώντας ότι δε θα μπορούσε να κάνει τίποτα, όσο οι Ford και Kissinger παρέμεναν σιωπηλοί σχετικά με την κατάληψη κυπριακού εδάφους από τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις, αποχώρησε αμετάπειστος.

²⁰² Hackett Clifford, *The Politics of US Aid to Greece and Turkey*, 21

²⁰³ Hackett, 22

²⁰⁴ Hackett, 22

Το αδιέξοδο, στο οποίο είχε περιέλθει η νομοθετική διαδικασία ήταν προφανές, και μοιραία λάμβανε όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις στον Τύπο. Μετά από σκληρές και επίπονες διαπραγματεύσεις, οι δύο πλευρές συμφώνησαν σε μια συμβιβαστική λύση. Στο σημαντικότερο αυτό νομοσχέδιο, θα προσετίθετο τροπολογία, βάσει της οποίας θα ανεβάλλετο η διακοπή της στρατιωτικής βοήθειας προς την Τουρκία, μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου, εκτός αν η Τουρκία παρεβίαζε την εκεχειρία στην Κύπρο, προέβαινε σε αύξηση των δυνάμεών της στο νησί ή μετέφερε εκεί «πολεμικά μέσα», οπότε η βοήθεια θα διεκόπτετο αμέσως. Η εν λόγω τροπολογία ενεκρίθη από τη Βουλή με ψήφους 191 έναντι 33, ενώ έτυχε της εγκρίσεως και της Γερουσίας, με δια βοής ψηφοφορία. Κατόπιν τούτων, ο Πρόεδρος έθεσε την υπογραφή του στο επίμαχο νομοσχέδιο. Ο Λευκός Οίκος είχε παίξει δύο φορές το χαρτί του βέτο, μόνο για να κερδίσει μια δίμηνη παράταση.

Με την εκπνοή της παράτασης της 10^{ης} Δεκεμβρίου, το θέμα της διακοπής της αμερικανικής βοήθειας στην Τουρκία επανερχόταν στο προσκήνιο. Μετά από άσκηση αφόρητων πιέσεων, το Κογκρέσσο απεδέχθη, με την αιτιολογία ότι απαιτείτο επιπλέον χρόνος για εξεύρεση διπλωματικής λύσης, παρέτεινε την προθεσμία μέχρι τις 5 Φεβρουαρίου 1975.

Ήταν πλέον σαφές ότι η ημερομηνία αυτή θα ήταν η ημέρα που η, εντός του Κογκρέσσου προσπάθεια, Ελληνοαμερικανών και μη, θα καρποφορούσε ή θα έληγε άδοξα, κάτω από την ορατή και αόρατη πίεση του Λευκού Οίκου. Η ομογένεια κινητοποιήθηκε ξανά.

Οι προσπάθειες των μελών του Κογκρέσσου και η πολύπλευρη δράση των ομογενειακών και άλλων οργανώσεων προετοίμασαν το έδαφος, μέχρι τις 4 Φεβρουαρίου. Την ημέρα εκείνη το θέμα εισήχθη ξανά προς συζήτηση ενώπιον του Κογκρέσσου, και την επομένη, 5^η Φεβρουαρίου 1975, το Κογκρέσσο απεφάσισε αυτό που ο Kissinger απεκάλεσε «τραγωδία»: Τη διακοπή της στρατιωτικής βοήθειας προς την Τουρκία.

2.4. Ο Αγώνας Σφυρηλατεί το Λόμπι

Όσο το εμπάργκο συνεχιζόταν, τόσο οι εμπνευστές και υποστηρικτές του εντός του Κογκρέσσου, όσο και η ελληνοαμερικανική Κοινότητα, καθίσταντο πιο κατηρτισμένοι και αποτελεσματικοί στη διατήρησή του. Η αύξηση της ικανότητάς τους αυτής, συνδυαζόταν από τη άλλη πλευρά, με τη βαθμιαία μείωση της υποστήριξης από μέλη του Κογκρέσσου, τα οποία αρχικά είχαν επηρεασθεί από την αντίληψη περί ισχυρής και συμπαγούς εκλογικής παρουσίας των Ελληνοαμερικανών, ωστόσο πλέον απομακρύνοντο από την αντίληψη αυτή, καθώς, με την εξαίρεση πολύ λίγων εκλογικών περιφερειών, η ελληνοαμερικανική ψήφος ήταν αμελητέος εκλογικός παράγοντας. Το αποτέλεσμα ήταν η συνολική δύναμη της συμμαχίας να παραμείνει σταθερή κατά το διάστημα 1974-1978. Η ένταξη του John Brademas και του Paul Sarbanes σ' αυτήν, της προσέδωσε ισχύ τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, καθώς οι δύο άνδρες αναγνωρίζοντο από υποστηρικτές και αντιπάλους σαν δύο από τα σημαντικότερα μέλη του Κογκρέσσου.

Επιπλέον, η ελληνοαμερικανική Κοινότητα εξέλιξε την ικανότητά της να δημιουργεί δίκτυα συνέγερσης των μελών της σε περίπτωση επειγόντων ψηφοφοριών. Η ΑΗΕΡΑ, η οποία στο παρελθόν είχε εκφράσει τη δυσαρέσκειά της για τις προσπάθειες του Κογκρέσσου να περιορίσει την αμερικανική βοήθεια προς τη χούντα, εμφανίσθηκε τώρα ενεργή, στην επικοινωνιακή προσπάθεια προώθησης του στόχου του εμπάργκο όπλων κατά της Τουρκίας. Το ΑΗΙ, ίδρυμα με εμπορικούς κυρίως προσανατολισμούς, που ιδρύθηκε το 1973²⁰⁵, και η ΑΗΕΡΑ διατηρούσαν γραφεία στην Washington, προς διευκόλυνση των δικτύων αυτών, λειτουργώντας κάποιες φορές και ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Εξάλλου, οι τοπικοί Ορθόδοξοι ναοί, χωρίς να εντάσσονται επισήμως στο λόμπι, χρησιμοποιούντο ως τόποι συνάντησης κάθε Κυριακή.

Η σχέση μεταξύ της ελληνοαμερικανικής Κοινότητας και των επικεφαλής της κίνησης υπέρ του εμπάργκο εντός του Κογκρέσσου την περίοδο 1974-1978, δεν έγινε ποτέ κατανοητή από την Κυβέρνηση. Ο Kissinger υπέθετε, όπως και το επιτελείο του, ότι οι δύο Ελληνοαμερικανοί-μέλη του Κογκρέσσου, Brademas και Sarbanes, υποβοηθούμενοι από δύο ανένταχτους (mavericks), τους Eagleton και Rosenthal,

²⁰⁵ Watanabe Y. Paul, "Ethnicity and Foreign Policy: Greek-American Activism and the Turkish Arms Ban", *Diasporas in World Politics*, eds Dimitri Conostas and Athanasios Platias, (London: MacMillan Press Ltd, 1993), 38

έπαιζαν παιχνίδια ομογενειακής πολιτικής σε ένα πολύ σοβαρό πολιτικό ζήτημα²⁰⁶. Αυτή του η ανάλυση παρέβλεπε ένα σημαντικό στοιχείο: Κανένα από τα τέσσερα αυτά μέλη του Κογκρέσσου δεν ανταποκρινόταν, ούτε κατά προσέγγιση, στο στερεότυπο του ομογενειακού πολιτικού²⁰⁷. Εξάλλου, η ειρωνεία ήταν ότι η Κυβέρνηση, η οποία κατά τα χρόνια της ελληνικής δικτατορίας προέβαλλε συχνά την ανοχή ή ακόμη και την υποστήριξη της ελληνοαμερικανικής Κοινότητας προς το καθεστώς των Συνταγματαρχών²⁰⁸, προκειμένου να περιορίσει τις επικριτικές φωνές από το Κογκρέσσο, τώρα εμφανιζόταν να καταδικάζει την άσκηση ομογενειακής πολιτικής.

Πέραν από την προσπάθεια σπίλωσης των Ελληνοαμερικανών ηγετών, η αμερικανική Κυβέρνηση άσκησε πίεση και στην ελληνική Κυβέρνηση, και στους διπλωματικούς αντιπροσώπους της στην Washington, προκειμένου να διαχωρίσει την επίσημη ελληνική θέση από τους τέσσερις παράγοντες του Κογκρέσσου και την ελληνοαμερικανική Κοινότητα. Για παράδειγμα, σε κρίσιμα σημεία των συνεδριάσεων, το Υπουργείο Εξωτερικών δήλωνε στα μέλη του Κογκρέσσου ότι η Ελλάδα δεν ήθελε την εξακολούθηση του εμπάργκο²⁰⁹. Η ελληνική Κυβέρνηση είχε δημοσίως υποστηρίξει το εμπάργκο, ωστόσο η υποστήριξη αυτή καθίστατο όλο και πιο αδύναμη, όσο περνούσε ο καιρός. Μέχρι το καλοκαίρι του 1978, η ελληνική Κυβέρνηση έμοιαζε να αποδέχεται και ίσως και να προσδοκά ακόμη την άρση του²¹⁰.

Η μείωση αυτή του ενδιαφέροντος της επίσημης Ελλάδος προς το εμπάργκο, αναγνωρίστηκε τόσο από τους αμερικανούς αξιωματούχους, όσο και από τον αμερικανικό Τύπο. Ο Clifford Hackett, ο οποίος εκείνη την περίοδο ήταν διευθυντής προσωπικού της Υποεπιτροπής της Βουλής των Αντιπροσώπων για την Ευρώπη και βοηθός του Ben Rosenthal, δήλωνε ότι «αυτοί οι ισχυρισμοί, παρότι αδιαμφισβήτητα προβαλλόμενοι με τρόπο υπερβολικό από την Κυβέρνηση, είχαν κάποια δόση αλήθειας»²¹¹. Εντούτοις, η ελληνική Πρεσβεία εξέδωσε δύο φορές δημόσιες διαψεύσεις αυτών των ισχυρισμών.

²⁰⁶ Hackett Clifford, *The Politics of US Aid to Greece and Turkey*, 22

²⁰⁷ Hackett, 23

²⁰⁸ Hackett, 23

²⁰⁹ Hackett, 23

²¹⁰ Demetracopoulos, P. Elias, *Greece: 12 Years After the Coup* Vital Speeches: August 1, 1979

²¹¹ Hackett, P. Clifford, *Congress and Greek-American Relations: The Embargo Example*, 23

2.5. Μαζική Κυβερνητική Αντεπίθεση-Το Λόμπι Χάνει τον «Πόλεμο»

Παρά την μεγάλη επιτυχία της κίνησης υπέρ του εμπάργκο, ο αντικειμενικός στόχος της Προεδρίας παρέμενε η εξακολούθηση της αποστολής στρατιωτικού υλικού προς την Τουρκία, τη σημαντικότερη σύμμαχο των Η.Π.Α. στην περιοχή, προς ένα στρατηγικό εταίρο.

Στις 25 Απριλίου 1975, ο Ford προσεκάλεσε στο Λευκό Οίκο την ηγεσία της ΑΗΕΡΑ²¹² (τον ύπατο πρόεδρο Βασίλη Τσιργώτη, τον αντιπρόεδρο Πήτερ Ντέρζη, και τους αξιωματούχους Άλεξ Ντιμάρ, Ντένη Λειβαδά, Ουίλιαμ Τσαφάρα, Τζων Πλουμίδη, Πήτερ Μπελλ, Αλ. Βονίτη, Στηβ Μπετζάλο, τον ταμία Τζων Πάππα και την ύπατο πρόεδρο των Θυγατέρων της Πηνελόπης, Μαίρη Ντινέλλ), παρουσία και του Kissinger. Στη συνάντηση, ο Πρόεδρος πρόβαλε τον ισχυρισμό ότι η διακοπή της βοήθειας έβλαψε την προσπάθεια εξεύρεσης λύσης στο Κυπριακό, με τους Ομογενείς να εμφανίζονται πρόθυμοι να υποστηρίξουν την προσπάθεια της Κυβέρνησης για επανάληψη της αποστολής βοήθειας προς την Τουρκία, υπό τρεις όρους: α) Την απόσυρση των τουρκικών στρατευμάτων από όλα τα εδάφη που παρανόμως κατέχουν, β) την ανάληψη υποχρέωσης, από την πλευρά της Τουρκίας, περί μη επανάληψης στρατιωτικής δράσης και γ) επιστροφή όλων των προσφύγων και εκπατρισθέντων, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 3212 ομόφωνη απόφαση του Ο.Η.Ε. Ασφαλώς, η ικανοποίηση των όρων αυτών έμοιαζε εξαιρετικά δύσκολη, από μια Τουρκία επιθετική και ισχυρή, η οποία μόλις είχε επιτύχει να φέρει τους πάντες προ συγκλονιστικών τετελεσμένων γεγονότων.

Η Κυβέρνηση, υπό την τουρκική αυτή τη φορά πίεση, καθώς η Τουρκία άφηνε να αιωρούνται απειλές περί διακοπής της λειτουργίας των αμερικανικών βάσεων στο έδαφός της, επανήλθε με νέα πρόσκληση προς την ΑΗΕΡΑ και συνάντηση στο Υπουργείο Εξωτερικών με τον Kissinger, στις 16 Μαΐου. Η δεύτερη συνάντηση δεν είχε διαφορετικό αποτέλεσμα από την πρώτη.

Ωστόσο, οι προσπάθειες της Κυβέρνησης να ανατρέψει το status που της είχαν επιβάλει η δράση των ελληνοαμερικανών και των συνεπικούρων τους, αλλά και η σύντομη πίεση από την τουρκική πλευρά, άρχισε να αποδίδει. Στις 19 Μαΐου 1975, η Γερουσία, με οριακή πλειοψηφία 41 έναντι 40, εξουσιοδοτούσε τον Πρόεδρο να άρει την το εμπάργκο.

²¹² Μαρκέτος, 246

Η ομογένεια κλήθηκε και πάλι να ορθώσει ανάστημα. Και, μπορεί στις 13 Ιουλίου, η Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων της Βουλής να ενέκρινε τη μερική επανάληψη της στρατιωτικής βοήθειας, σε ό,τι αφορούσε τον οπλισμό, που ήδη είχε αγοράσει και πληρώσει η Τουρκία, και υπό τον όρο ότι ο οπλισμός αυτός δε θα χρησιμοποιείτο στην Κύπρο, αλλά οι οργανώσεις και τα πρόσωπα, που σταθερά πρωταγωνιστούσαν στην προσπάθεια, έμελλε να επιτύχουν μια τελευταία νίκη σε μια μάχη, που όμως σε καμμία περίπτωση δε θα έκρινε τον πόλεμο. Μετά από μια εξαιρετικά ογκώδη συγκέντρωση έξω από το Καπιτώλιο στις 16 Ιουλίου, κατόπιν πρωτοβουλίας της Πανελληνίου Επιτροπής Εκτάκτου Ανάγκης, συγκέντρωση η οποία ερχόταν να προστεθεί στις παρασκηνιακές προσπάθειες συγκέντρωσης υποστήριξης, η Ολομέλεια της Βουλής κατεψήφισε στις 24 Ιουλίου το «φιλοτουρκικό νομοσχέδιο» με ψήφους 223 έναντι 206, αναγκάζοντας το Ford να δηλώνει ότι: «...μόνο σοβαρή και ανεπανόρθωτη βλάβη θα προξενήσει εις τα ζωτικά συμφέροντα της εθνικής αμύνης των Η.Π.Α.».

Εξάλλου, στις 20 Ιουλίου λάμβανε χώρα στην Washington, η τρίτη συγκέντρωση, την ημέρα μνήμης της τουρκικής εισβολής²¹³. Πρωταγωνιστής, ο Σταύρος Χαρτοφίλης, μέλος της Παναμερικανικής Επιτροπής, με την παρουσία τόσο του Ρωσίδα και του πρώην Δημάρχου του San Francisco George Christopher, αλλά και με την ανάγνωση επιστολή του Αρχιεπισκόπου Ιακώβου. Σημαντική και η παρουσία του Προέδρου της UHAC, Andrew Athens. Μοναδική παραφωνία, η αντίδραση του Γενικού Προξενείου στο λόγο που απηύθυνε ο Christopher, μεταφέροντας την έκφραση υποστήριξης του Έλληνα Πρωθυπουργού, Κωνσταντίνου Καραμανλή. Το Προξενείο αντέτεινε ότι μοναδικός εκφραστής των θέσεων της ελληνικής Κυβέρνησης είναι το ίδιο, και ουδείς άλλος²¹⁴.

Ωστόσο, η προσπάθεια υπέρ του εμπάργκο δεν μπορούσε να υπερβεί επί μακρόν όλους τους εις βάρος της συσχετισμούς ισχύος και τον δυσμενή προσδιορισμό των συμφερόντων των ισχυρών παικτών. Από το Σεπτέμβριο του 1975, οι πιέσεις, οι οποίες ασκήθηκαν προς το Κογκρέσσο, προέρχοντο από κάθε κατεύθυνση. Ετερόκλητοι παράγοντες, όπως ο Γενικός Γραμματέας του Ν.Α.Τ.Ο., Josheph Luns, το περιοδικό Time με το προηγηθέν αμφίσημο ρεπορτάζ του περί του «Greek Lobby», στο φύλλο της 10^{ης} Ιουλίου, η τουρκική πολιτική ηγεσία, σε επίπεδο

²¹³ Kitroeff, Alexander, *Diaspora-Homeland Relations and Greek-American Lobbying: The Panhellenic Emergency Committee, 1974-1978*, Journal of Modern Hellenism, No 11. 1994, 33

²¹⁴ Kitroeff, 34

Πρωθυπουργού (Ντεμιρέλ), με τον ένα ή τον άλλον τρόπο ερχόντουσαν να προστεθούν στον ασφυκτικό κλοιό που είχε δημιουργήσει η αμερικανική Κυβέρνηση, σε μια τρομακτική προσπάθεια να διακόψει το εμπάργκο κατά της Τουρκίας, το οποίο, βάσει της εκτίμησης του συμφέροντός της, έθετε σε κίνδυνο την αμερικανική θέση στη Μέση Ανατολή²¹⁵.

Στις 2 Οκτωβρίου, το ζήτημα ετίθετο για μια ακόμη φορά ενώπιον της Βουλής. Όμως αυτή τη φορά οι συσχετισμοί είχαν αλλάξει ουσιωδώς. Με ψήφους 237 έναντι 176, Η Βουλή αποφάσιζε την άρση του εμπάργκο για οπλισμό, που η Τουρκία είχε ήδη πληρώσει, καθώς και την αναγνώριση στην Κυβέρνηση του δικαιώματος πώλησης προς την Τουρκία νέου οπλισμού, αξίας μέχρι 125 εκατομμυρίων \$. Απαγόρευε, πάντως, τη δωρεάν παραχώρηση στρατιωτικού υλικού, ενώ υποχρέωνε τον Πρόεδρο να αναφέρει κάθε δύο μήνες, επί της προόδου του Κυπριακού.

Μια ημέρα αργότερα, η Γερουσία ακολουθούσε, εγκρίνοντας ανάλογο νομοσχέδιο.

2.6. Συμφωνία Αμυντικής Συνεργασίας (D.C.A.)

Όταν ένα περιορισμένο εμπάργκο ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις αρχές Οκτωβρίου του 1975²¹⁶, η Κυβέρνηση Ford επεχείρησε μια ακόμη προσέγγιση τόσο προς την Ελλάδα, όσο και προς την Τουρκία, μια προσπάθεια ταυτόχρονης ομαλοποίησης των σχέσεων ανάμεσα στις δύο χώρες, και ανάμεσα σε αυτές και την Washington. Η Κύπρος θα έμενε στην άκρη, σαν ένα άλυτο πρόβλημα. Το μέσο αυτής της ομαλοποίησης θα ήταν μια Συμφωνία Αμυντικής Συνεργασίας (Defense Cooperation Agreement-DCA) με την Τουρκία. Επρόκειτο για μια τετραετούς ισχύος συμφωνία, την οποία το Κογκρέσσο θα έπρεπε να εγκρίνει, καθώς το συμβατικό κείμενο θα έθετε επιπλέον όρια στη βοήθεια που θα απεστέλλετο κατά τη διάρκεια των τεσσάρων αυτών ετών. Ο άμεσος στόχος της συμφωνίας με την Τουρκία ήταν η επαναλειτουργία των βάσεων, οι οποίες είχαν υποχρεωθεί να διακόψουν τις επιχειρήσεις τους από την Τουρκία, τον Ιούλιο του 1975, εξαιτίας του εμπάργκο.

²¹⁵ Μαρκέτος, 249

²¹⁶ Μαρκέτος, 252

Η τουρκική DCA υπεγράφη στην Washington το Μάρτιο του 1976²¹⁷. Το επιτελείο του Προέδρου Ford έκρινε ότι θα έπρεπε να εξασφαλίσει το ταχύτερο δυνατόν την έγκριση του Κογκρέσσου, απαραίτητη καθώς η DCA ουσιαστικά προέβλεπε αποστολή στρατιωτικής βοήθειας ύψους 1 δις \$. Ασφαλώς, το εμπάργκο θα έπρεπε να αρθεί, προκειμένου να εφαρμοσθεί η DCA. Μόλις η Συμφωνία ανακοινώθηκε, η Ελλάδα ζήτησε ανάλογη μεταχείριση, και αμέσως ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για μια ελληνική DCA.

Η αμερικανική Κυβέρνηση θεωρούσε ότι η ελληνοαμερικανική Κοινότητα, ενδιαφερόμενη από τη μια πλευρά για τη διατήρηση του εμπάργκο και από την άλλη για την αύξηση της στρατιωτικής βοήθειας προς την Ελλάδα, δε θα δίσταζε να επιλέξει κάτι για την Ελλάδα. Η εκτίμηση αυτή αποδείχθηκε άστοχη.

Εντούτοις, καμμία από τις δύο αυτές DCA δεν εγκρίθηκε από το Κογκρέσσο, το οποίο δεν ήταν έτοιμο να άρει το εμπάργκο. Στην πράξη, η ίδια η ελληνική Κυβέρνηση σε τελική ανάλυση αρνήθηκε να υπογράψει τη DCA που είχε διαπραγματευθεί. Οι λόγοι δεν ήταν «τεχνικοί», όπως επέμενε το Υπουργείο Εξωτερικών, αλλά μάλλον πολιτικοί: Μέχρι το τέλος του 1976, η Αθήνα περίμενε την εκλογή του Jimmy Carter, ο οποίος είχε υποσχεθεί μια αντιστροφή της «κλίσης» του διδύμου Ford-Kissinger προς την Άγκυρα²¹⁸. Καθυστερώντας την υπογραφή της DCA, η ελληνική Κυβέρνηση θεωρούσε ότι θα μπορούσε να διαπραγματευθεί τη Συμφωνία με μια Κυβέρνηση Carter, υπό καλύτερους όρους. Το μέλλον έδειξε ότι τέτοιες προσδοκίες δεν ήταν δικαιολογημένες.

Τον Αύγουστο του 1978, με μια νέα τροποποίηση της Foreign Assistance Act, το Κογκρέσσο ήρε ολοκληρωτικά το, ήδη αποδυναμωμένο εμπάργκο, ορίζοντας ότι η αμερικανική βοήθεια προς την Ελλάδα και την Τουρκία, θα προοριζέτο να εξασφαλίσει τη διατήρηση της τότε ισορροπίας στρατιωτικής ισχύος, ανάμεσα στις χώρες της περιοχής. Η προσπάθεια του ελληνοαμερικανικού «λόμπι» έληγε άδοξα, η Κύπρος παρέμενε στην πράξη διχοτομημένη, ενώ η ελληνική Κυβέρνηση, μπορούσε να αισθάνεται ικανοποιημένη με την εξασφάλιση της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας σε αναλογία 7:10, αναλογία πέρα από τα αριθμητικά δεδομένα και τους συσχετισμούς ισχύος, με τον ανατολικό της γείτονα. Το ελληνοαμερικανικό «λόμπι», που είχε κάνει μια εκπληκτική εμφάνιση στην κεντρική πολιτική σκηνή των Η.Π.Α. έμπαινε σύντομα στη φάση της παρακμής.

²¹⁷ Hackett Clifford, The Politics of US Aid to Greece and Turkey, 25

²¹⁸ Hackett, 25

Συνολικά, μπορεί κανείς να πει ότι, ανάμεσα στα σκαμπανεβάσματα και τις ανατροπές, σχετικά με την νομοθεσία περί εμπάργκο, η ελληνοαμερικανική Κοινότητα δεν πρωταγωνιστούσε στην όλη προσπάθεια, αλλά ακολουθούσε τους τέσσερις πολιτικούς παράγοντες, οι οποίοι ήταν, σε μεγάλο βαθμό, αποκομμένοι από αυτήν. Σταδιακά, βεβαίως, αναπτύχθηκε συνεργασία ανάμεσα στους συνεργάτες των υποστηρικτών του εμπάργκο εντός του Κογκρέσσου και των ομογενειακών οργανώσεων, με αποτέλεσμα τη συγκρότηση μιας (χαλαρής) πολιτικής κοινότητας, συμπεριλαμβάνοντας την ΑΗΕΡΑ, το ΑΗΙ και διάφορες άλλες ad hoc οργανώσεις, εστιασμένες στο κυπριακό ζήτημα. Εντούτοις, η πηγή ενέργειας του όλου εγχειρήματος, η γλώσσα των κειμένων υπέρ του εμπάργκο και η επιλογή του συγχρονισμού των κινήσεων στη Βουλή των Αντιπροσώπων και τη Γερουσία, εκπορεύονταν από τα τέσσερα μέλη του Κογκρέσσου, υποβοηθούμενα από συμπαθούντες συναδέλφους τους.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτοί οι συνάδελφοι, και κυρίως οι τέσσερις ηγέτες, βρίσκονταν στο επίκεντρο της προσοχής, σε κάθε συνάντηση με Ελληνοαμερικανούς. Ωστόσο, η καλή (ή κακή, σύμφωνα με τους αντιπάλους τους) φήμη τους θεμελιωνόταν κυρίως στην πεποίθησή τους ότι οι Κυβερνήσεις Ford και Carter είχαν εκτραπεί σε επίπεδο ηθικό, πολιτικό και νομικό, με το να επιθυμούν την εξακολούθηση της αποστολής στρατιωτικής βοήθειας προς την Τουρκία, παρά την εισβολή της και τη διατήρηση υπό τη στρατιωτική της κατοχή του 1/3 του εδάφους μιας ανεξάρτητης χώρας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, καθίσταται καταρχήν σαφές ότι, όταν κανείς αναφέρεται σε ελληνοαμερικανικό Λόμπι, χρησιμοποιεί τον όρο αυτόν με την ευρεία του έννοια. Η ελληνοαμερικανική Κοινότητα, μολονότι ακμάζουσα οικονομικά, ανερχόμενη κοινωνικά και έχουσα να επιδείξει έντονη παρουσία στους περισσότερους τομείς της κοινωνικής οικονομική, καλλιτεχνικής κτλ δράσης, εντός του αμερικανικού κράτους, δεν κατάφερε να διατηρήσει μια, λιγότερο ή περισσότερο, ενιαία φωνή σε πολιτικά ζητήματα, και ιδιαίτερα σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Η τάση της βιβλιογραφίας να επικεντρώνει στους κορυφαίους παράγοντες της ελληνοαμερικανικής προσπάθειας lobbying, δημιουργεί την ψευδή εικόνα μιας μονολιθικής κοινότητας, διευθυνόμενης άνωθεν²¹⁹. Η αλήθεια είναι ότι στην έκταση που η επιβολή του εμπάργκο θεμελιωνόταν στην επιδέξια προβολή της «παράβασης του νόμου» από πλευράς Τουρκίας, οι ηγέτες της ελληνοαμερικανικής κοινότητας επετύγχαναν μικρές ή μεγάλες νίκες, οι οποίες τους χάριζαν την ευρεία αποδοχή των ομογενών, νίκες όμως μόνο σε επιμέρους μάχες, οι οποίες δε στάθηκε δυνατό να φέρουν και την επιτυχία στον ίδιον τον πόλεμο.

Εντούτοις, η ελληνοαμερικανική Κοινότητα έκανε ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία της στην πολιτική ζωή με αφορμή την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, γεγονός που αφύπνισε τους υπερβολικά ανεκτικούς με τη δικτατορία ομογενείς. Χωρίς φυσικά ένα απολύτως αντιπροσωπευτικό όργανο να ηγείται, αλλά αποτελεσματική μέσα στην πολυδιάσπασή της, η ελληνική ομογένεια κατόρθωσε να επηρεάσει τον τρόπο που οι Η.Π.Α. αντιμετώπιζαν την Ελλάδα (πάντα σε σχέση και με την Τουρκία, μια διαχρονική τριγωνική σχέση, στο μεταπολεμικό κόσμο), και να αποτελέσει παράγοντα διαμόρφωσης της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής.

Ασφαλώς, δεν πρέπει κανείς να θρέφει αυταπάτες. Την εμφάνιση του ελληνοαμερικανικού «λόμπι» ευνόησε ιδιαίτερα η πολιτική συγκυρία στο εσωτερικό των Η.Π.Α., με την αναβάθμιση του ρόλου του Κογκρέσσου και τις διαδοχικές αδύναμες Προεδρείες²²⁰, ενώ σε καμμία περίπτωση δεν μπορεί να αποδοθεί στην όλη προσπάθεια, χαρακτήρας μαζικής πολιτικής κίνησης. Η αλήθεια είναι ότι τέσσερα μεμονωμένα άτομα, σχεδόν αποκομμένα από την Ομογένεια, διεδραμάτισαν το

²¹⁹ Kitroeff, 22

²²⁰ Ευρυβιάδης, Α. Μάριος, *Το Αμερικανικό Εμπάργκο Όπλων στην Τουρκία*, Τετράδια, αρ. 46, Χειμώνας 2001-2002, 48

σπουδαιότερο ρόλο, εκμεταλλευόμενα τις σημαντικές θέσεις που κατείχαν, ασκώντας κάτι σαν μονοπρόσωπο ή ατομικό lobbying. Εξάλλου, είναι σημαντικό να αναδειχθεί μια ακόμη παράμετρος, που καταδεικνύει την, εξαιρετικά ευνοϊκή για το όλο εγχείρημα, συγκυρία (timing). Συγκεκριμένα, στις 16 Ιουλίου, τέσσερις μόλις ημέρες πριν την εισβολή, διεξήγοντο ακροάσεις, αναφορικά με την απόφαση της τουρκικής Κυβέρνησης να καταργήσει μονομερώς τη διμερή συμφωνία με τις Η.Π.Α., σχετικά με τον περιορισμό καλλιέργειας οπίου. Η τουρκική Κυβέρνηση αντιδρούσε στο νομοσχέδιο H. Con. Res. 507²²¹, στο οποίο γινόταν πρόβλεψη για διακοπή της στρατιωτικής βοήθειας προς την Τουρκία²²².

Σε κάθε περίπτωση, προκειμένου να αναλύσει κανείς τη λειτουργία ενός εθνικού «λόμπι», σαν το ελληνοαμερικανικό, το οποίο κατόρθωσε, έστω για ένα διάστημα να επηρεάσει ουσιωδώς την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. και κατ' επέκταση τις σχέσεις του με την Ελλάδα (αλλά και με την Τουρκία και την Κύπρο), θα πρέπει να καταφύγει στον κλασικό ρεαλισμό.

Σε αντίθεση με το δομικό ρεαλισμό, που πρεσβεύει την παραγωγή αφαιρετικών μοντέλων, κατά το πρότυπο της καθαρά μικροοικονομικής θεωρίας για την ανάλυση των καθαρά διεθνών φαινομένων, χωρίς αναγωγή σε μη διεθνείς παράγοντες, ο παραδοσιακός ρεαλισμός του Aron, του Kennan και του Morgenthau, αναγνωρίζει ρόλο και σε μη κρατικούς παράγοντες στη διαμόρφωση των διεθνών σχέσεων. Τέτοιος μη κρατικός δρων στο διεθνές παιχνίδι ισχύος υπήρξε το ελληνοαμερικανικό «λόμπι», οι ελληνοαμερικανικές ομάδες πίεσης.

Ως μέρος της πολυπλοκότητας της διεθνούς πολιτικής, σύμφωνα με τον Παπασωτηρίου²²³ το «λόμπι» εντάσσεται σε μια «τριγωνική σχέση» (χώρα προέλευσης-χώρα υποδοχής-λόμπι)²²⁴. Η δυνατότητά του να επηρεάσει τις αποφάσεις των δύο άλλων πόλων του ιδιότυπου αυτού τριγώνου, δηλαδή των Η.Π.Α. και της Ελλάδος, και κατά συνέπεια να (συν)διαμορφώσει τις σχέσεις μεταξύ τους, εξαρτάται, σε τελική ανάλυση, από το συσχετισμό ισχύος.

Πράγματι, όταν οι επιταγές των σχέσεων ισχύος επέβαλαν αμείλικτα τη σύγκρουση, η ελληνοαμερικανική κοινότητα στάθηκε ανίσχυρη να διαδραματίσει ρόλο, έμεινε στο περιθώριο, με τις φωνές διαμαρτυρίας της, όχι μόνο να μην έχουν

²²¹ www.congress.gov/bills/108/507, όπου και το πλήρες κείμενο του νομοθετήματος

²²² Ευρυβιάδης, Α. Μάριος, *Το Αμερικανικό Εμπόργκο Όπλων στην Τουρκία*, Τετράδια, αρ. 46, Χειμώνας 2001-2002, 49

²²³ Παπασωτηρίου Χ., *Διασπορά και Εθνική Στρατηγική*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2000, 16

²²⁴ Την τριγωνική αυτή σχέση, αναγνωρίζει και πραγματεύεται και ο Kitroeff

καμμία τύχη να εισακουσθούν, αλλά και, από ένα σημείο και μετά, να καθίσταται αρνητικός παράγοντας.

Ο ρόλος της ελληνικής κοινότητας των Η.Π.Α. στη σύσφιξη των σχέσεων Ελλάδος-Η.Π.Α., υπήρξε σημαντικότερος, όταν κινήθηκε σε δύο βασικούς άξονες: Την προσπάθεια βελτίωσης της εικόνας της ελληνικής μητρόπολης και την προβολή της σύμπλευσης των εθνικών συμφερόντων της χώρας προέλευσης με αυτά της χώρας υποδοχής.

Ασφαλώς, ακόμη και σε αυτήν την προσπάθεια, καίριας σημασίας ρόλο διαδραματίζουν οι παράγοντες που αναλύθηκαν στο πρώτο μέρος, και έχουν να κάνουν με το κριτήριο της ποσοτικής και ποιοτικής παρουσίας του «λόμπι», της οργάνωσής του (άτυπο, σωματειακό, θεσμικό), καθώς και από το ίδιο το πολιτικό σύστημα, στους κόλπους του οποίου καλείται να δράσει. Στην περίπτωση των Ελληνοαμερικανών, οι παράγοντες αυτοί, ιδιαίτερα ο τρίτος, υπήρξε άκρως ευνοϊκός.

Αναζητώντας κανείς τα αποτελέσματα της όλης προσπάθειας του ελληνοαμερικανικού λόμπι, διαπιστώνει ότι, μολονότι η επιβολή του εμπάργκο δεν κράτησε για πολύ, κέρδος υπήρξε τόσο για την Ελλάδα, όσο και για την Κύπρο, σε μια περίοδο, όπου τα πάντα ήταν ρευστά, και το διεθνές περιβάλλον δυσμενές (χαρακτηριστικό είναι ότι παρά τις όποιες αναφορές στο Κυπριακό, ο Ο.Η.Ε. δεν καταδίκασε ρητώς την Τουρκία, για την επίθεση). Ειδικότερα, το βασικό κέρδος υπήρξε η εξασφάλιση της αναλογίας 7:10, αναφορικά με στρατιωτικά βοήθεια και πιστώσεις προς την Ελλάδα και την Τουρκία, μια αναλογία σαφώς ευνοϊκή για την κατά πολύ μικρότερη σε πληθυσμό, ισχύ αλλά και στρατηγική αξία για τις Η.Π.Α., Ελλάδα. Επιπλέον, το Κυπριακό διετηρήθη στην επικαιρότητα, ενώ απεφεύχθη η *de facto* νομιμοποίηση της τουρκικής εισβολής²²⁵. Ασφαλώς, θετικό ήταν και το γεγονός ότι μέσα από τη διαδικασία αυτή, αναδείχθηκε το ίδιο το ελληνικό λόμπι των Η.Π.Α., έστω κι αν η συνέχεια δεν υπήρξε ανάλογη. Δεν έλειπαν όμως και οι (έμμεσες) αρνητικές επιπτώσεις, της κινητοποίησης αυτής των Ελληνοαμερικανών. Η συγκλονιστική μάχη των Ελληνοαμερικανών, ανάγκασε την Τουρκία να οργανώσει το δικό της μηχανισμό επιρροής στο Κογκρέσσο, επενδύοντας τεράστις ποσά, και επικεντρώνοντας την προσπάθειά της στα Πανεπιστήμια, ενώ παράλληλα, το «σοκ»

²²⁵ Ευρυβιάδης, Α. Μάριος, *Το Αμερικανικό Εμπάργκο Όπλων στην Τουρκία*, Τετράδια, αρ. 46, Χειμώνας 2001-2002, 51

του εμπάργκο, την ώθησε στη συγκρότηση της δεύτερης μεγαλύτερης (μετά το Ισραήλ) πολεμικής βιομηχανίας στην περιοχή²²⁶.

Αναφορικά με τη σύμπλευση των εθνικών συμφερόντων, χαρακτηριστική είναι η αναφορά του Nick Laringakis, σε προσωπική τηλεφωνική συνέντευξη προς τον υποφαινόμενο: «Εμείς δεν προωθούμε το εκάστοτε εθνικό συμφέρον της Ελλάδος. Είμαστε Αμερικανοί πολίτες, που προωθούμε τα εθνικά συμφέροντα των Η.Π.Α., και τα δικά μας στενά συμφέροντα του λόμπι. Ωστόσο, αυτό αποβαίνει άκρως ευνοϊκό για την ίδια της Ελλάδα, καθώς σε ποσοστό 99%, τα ελληνικά εθνικά συμφέροντα ταυτίζονται με τα αμερικανικά». Όσες διαφωνίες και αν έχει κανείς με αυτή τη διαπίστωση, σίγουρα μια τέτοια προσέγγιση προσφέρει ερέθισμα για περαιτέρω διείσδυση στο ζήτημα του ορισμού του συμφέροντος από το λόμπι, ως μέρος ενός (συγκρουσιακού συχνά) τριπτύχου.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει κανείς να δεχθεί ότι κρίσιμη περίπτωση, και σπουδαιότερο πεδίο δράσης για τη δυνητική επιρροή της ομογένειας, είναι αυτή, κατά την οποία το εθνικό συμφέρον των Η.Π.Α. δε συμπίπτει μεν απόλυτα, αλλά και δε συγκρούεται μετωπικά με το εθνικό συμφέρον του κράτους προέλευσης.²²⁷

Συνολικά, μπορεί κανείς να δει την ελληνική εθνική ομάδα των Η.Π.Α., σαν μια ακμάζουσα, ισχυρή οικονομικά και κοινωνικά κοινότητα, με υψηλό βαθμό οργάνωσης και βιοτικό επίπεδο, ωστόσο χωρίς τη ομόθυχη διάθεση να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο, σαν παράγοντας διαμόρφωσης της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Η πολυδιάσπαση, οι διαφωνίες, αλλά και η πατερναλιστική στάση της Ελλάδος απέναντί της, που την αποξένωνε από τη μητρόπολη (σε συνδυασμό φυσικά με τη διαχρονικά συντηρητική, και πάντως συντηρητικότερη της ελλαδικής, ιδεολογικής ταυτότητας των Ελληνοαμερικανών), έπαιξαν ασφαλώς ρόλο στην παρακμή, και ίσως κατάρρευση (σύμφωνα με το Hitchens) του ελληνικού λόμπι των Η.Π.Α.

Ωστόσο, το παράδειγμα, της έγερσης των Ελληνοαμερικανών και της απελευθέρωσης των κοιμωμένων πολιτικών τους πόρων, κυρίως στην περίπτωση του εμπάργκο όπλων στην Τουρκία, όσο και αν ευνοήθηκε από ιδιάζουσες πολιτικές συγκυρίες, δείχνει ίσως το δρόμο για την εκμετάλλευση από την Ελλάδα αυτού του

²²⁶ Ευρυβιάδης, Λ. Μάριος, *Το Αμερικανικό Εμπάργκο Όπλων στην Τουρκία*, Τετράδια, αρ. 46, Χειμώνας 2001-2002, 51-52

²²⁷ Παπασωτηρίου, 29

«συγκριτικού πλεονεκτήματός» της, αυτού του ιδιαίτερου κεφαλαίου, το οποίο, στην καλύτερη περίπτωση τελεί εν υπνώσει, και στη χειρότερη έχει για πάντα χαθεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ahrari M. 1987. *Ethnic Groups and U.S. Foreign Policy*. New York: Greenwood Press

Almond Gabriel A., "Introduction: A Functional Approach to Comparative Politics". Στο Almond Gabriel A. and Coleman James S., *The Politics of the Developing Areas* (Princeton: Princeton University Press, 1960), σελ. 3-64

Almond Gabriel A. and Powell, G. Bingham, Jr., *Comparative Politics: A Development Approach*, Boston: Little, Brown, 1966

Ambrosio T. 2002. *Ethnic Identity Groups and U.S. Foreign Policy*. Westport, CT: Praeger

Anastasi. Paul. "Greece and U.S. Sign Eight - Year Pact Exchanging Arms Aid for Extended Use of Bases", *New York Times*. 9 July 1990. A8.

Ανδρεόπουλος Τ. Γιώργος, *Η Κρίση και η Κατάχρηση του Αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα: Η περίπτωση του Μνημονίου Φορντ-Κίσσινγκερ*, Πολύτυπο: Αθήνα (1994)

Arvanitopoulos. Constantine P. "The Politics of U.S. Aid to Greece and Turkey" *Mediterranean Quarterly*. (Washington: Duke University Press) 7 no. 2. Spring 1996. 123 - 141.

Αρβανιτόπουλος, Κωνσταντίνος, *Η Δυναμική της Ελληνοαμερικανικής Διασποράς και του Ελληνικού Λόμπι στην Ουάσινγκτον: Εκτίμηση και Συμπεράσματα*, στο Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο (2000)

Bahcheli Tozun, *Greek-Turkish Relations Since 1955*, (Boulder: Westview Press Inc, 1990)

Baticheli. Tozuii. *Greek - Turkish Relations Since 1955*. Boulder: Westview Press. inc.. 1990.

Berry, Jeffrey M., *Lobbying for the People*, Princeton: Princeton University Press, 1977

Borowirc. Andrew. *The Mediterranean Feud*. New York: Praeger Publishers. 1983.

Botsas. Eleftherios N. "The American Hellenes", *American Ethnic Politics*. eds. oseph S. Roucek and Bernard Eisenburg . Westport: Greenwood Press. 1982.

Brown. James. *Delicately Poised Allies: Greek and Turkish Problems. Policy Choices and Mediterranean Security*. Toronto: Pergamon Press Canada Ltd. 1991.

Bruce. Leigh H. "Cyprus: A Last Chance", *Foreign Policy*. (Washington: Carnegie Endowment for International Peace) 58. Spring 1985. 115 - 133.

Campany. Richard C. *Turkey and the U.S. The Arms Embargo Period*. New York: Praeger Publishers, 1986.

Carpenter. Ted Galen. "The Mediterranean Cauldron", *Mediterranean Ouarterly*, (Washington: Duke University Press) 8 no. 3. Spring 1997. 43 - 62.

Clarke. Jonathan. "U.S. Officials Emphasize Greece's Strategic Importance", *Patrides*. March 1997

Clogg, Richard *H Ελληνική Διασπορά στον 20^ο Αιώνα*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2004

Constas. Dimitri. "Challenges to Greek Foreign Policy: Domestic and External Parameters", *Greece Prepaares for the Twenty- First Century*, eds. Dimitri Constas and Theofanis G. Stavrou. Baltimore: The John Hopkins University Press, 1995.

Constas. Dimitri. "Systemic influences on a Weak. Aligned State in the Post – 1974 Era", *The Greek - Turkish Conflict in the 1990s Domestic and External Influences*, ed. Dimitri Constas. New York: Sr. Martin's Press. 1991.

Coufoudakis. Van. "Greek Foreign Policy in the Post - Cold War Era: Issues and Challenges", *Mediterranean Quarterly*. (Washington: Duke University Press) 7 no. 3. Summer 1996. 26 - 48.

Coufoudakis, Van, The Reverse Influence Phenomenon: The Impact of the Greek - American Lobby on Foreign Policy of Greece." *Diasporas in World Politics*. eds. Dimitri Constas and Athanassios G. Platias. London: The MacMillan Press Ltd. 1993

Couloumbis A. Theodore, The United States, Greece and Turkey: The Troubled Triangle, (New York: Praeger Publishers, 1983)

Couloumbis, Theodore A, "Greek - American Relations Since 1974", *Greece on the Road to Democracy: From the Junta to PASOK 1974 - 1986*. ed. Speros Vryonis, Jr. New Rochelle. NY: Aristide D. Caratzas, 1991.

Cox. Michael. *U.S. Foreign Policy After the Cold War: Superpower Without a Mission?*, London: Royal Institute of International Affairs. 1995.

"Cyprus: A New Strategic Role for NATO?", *Cosmos*. (Athens: Panteion University) 1 no. 9. January - February 1997

Dahl, Robert A. and Tufte, Edward R., *Size and Democracy*, Stanford: Stanford University Press, 1973

Dahl R. 1956. A Preface to Democratic Theory. Chicago: University of Chicago Press

DeConde. Alexander. *Ethnicity, Race and American Foreign Policy*, Boston: Northeastern University Press, 1992.

Dekmejian R. and A. Themelis. 1997. "Ethnic Lobbies in U.S. Foreign Policy". Panteion University of Social and Political Sciences: Occasional Research Paper, Number 13

Demestichas, Gregorios. "Greek Security and Defense Policy in the Eastern Mediterranean", *Mediterranean Quarterly*. (Washington: Duke University Press) 8 no. 2, Spring 1997. 211 - 223.

Demetracopoulos, P. Elias, *Greece: 12 Years After the Coup* Vital Speeches: August 1, 1979

Dimitras. Panayote E. "Greece: A New Danger", *Foreign Policy* (Washington: Carnegie Endowment for International Peace) 58. Spring 1985. 134 - 150.

Dowd. Maureen. "Next Target for Bush: Accord on Cyprus", *New York Times*. 19 July 1991

Duverger, Maurice, *Sociologie Politique*, Paris : Presses Universitaires de France, 1968

Erlanger. Steven. "Clinton Appoints Holbrooke as His Special Envoy for Cyprus", *New York Times*, 5 June 1997

"Ethnicity and Foreign Policy: Greek - American Activism and the Turkish Arms Ban", *Diasporas in World Politics*, eds. Dimitri Conostas and Athanasios G. Platias. London: MacMillan Press Ltd. 1993.

Ευρυβιάδης, Α. Μάριος, *Το Αμερικανικό Εμπάργκο Όπλων στην Τουρκία*, Τετράδια, αρ. 46, Χειμώνας 2001-2002, 49

Ευρυβιάδης, Α. Μάριος, *Το Τουρκικό Λόμπι της Ουάσιγκτον, στο Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Φάκελος Σημειώσεων, Αθήνα, 2000

Feste. Karen A, *Expanding the Frontiers Superpower Intervention in the Cold War*, New York: Praeger Publishers. 1992.

"First Inaugural Address of William J. Clinton", *Presidential Studies Quarterly*. (New York: Center for the Study of the Presidency) 27 no. 1 . Winter 1997. 104 - 106.

Franck. Thomas M. and Weisband. Edward. *Foreign Policy by Congress*. New York: Oxford University Press. 1979.

Gellner, Ernest, *Conditions of Liberty: Civil Society and Its' Rivals*, London: Penguin, 1994

Glazer N. and D. Moynihan. 1975. *Ethnicity: Theory and Experience*. Cambridge, MA: Harvard University Press

Goldberg D. 1990. *Foreign Policy and Ethnic Interest Groups: American and Canadian Jews Lobby for Israel*. New York: Greenwood Press

"Greece and NATO: Continuity and Change." *NATO's Southern Allies: Internal and External Challenges*. ed. John Chapman. New York: Routledge Chapman and Hall. Inc., 1988.

"Greece and the Problem of Cyprus 1974 - 1986", *Greece on the Road to Democracy: From Junta to PASOK 1974 - 1986*, ed. Speros Vryonis. Jr. New Rochelle, NY: Aristide D. Caratzas, 1991.

"Greek Foreign Policy Priorities for the 1990s", *Greece in a Changing Europe*. eds. Kevin Featherstone and Kostas Ifantis. New York: St. Martin's Press. 1996.

Greek Foreign Policy Objectives: 1974 - 1986", *Greece on the Road to Democracy: From the Junta to PASOK 1974 - 1986*. ed. Speros Vryonis. Jr. New Rochelle, NY: Aristide D. Caratzas, 1991.

"Greek - Turkish Relations 1973 - 1983 The View From Athens", *International Security*, (Cambridge: MIT Press) 9 no. 4. Spring 1985. 185 - 217.

"Greek Security: Issues and Politics." *Greece and Turkey: Adversity in Alliance*. ed. Jonathan Alford. Aldershot: Gower Publishing Co. Limited for the International Institute for Strategic Studies. 1984.

Haass. Richard. "Alliance Problems in the Eastern Mediterranean - Greece. Turkey and Cyprus: Part", *Prospects for Security in the Mediterranean*. ed. Robert O'Neil. London: The MacMillan Press Ltd. 1988.

Hackett, P. Clifford, *Congress and Greek-American Relations: The Embargo Example*, Prepared for the Conference "Perceptions and Misperceptions in International Relations: Greek-American Relations at a Turning Point, April 9, 1988, at the Yale Center for International and Area Studies, New Haven, CT. (Copyright 1988, Clifford P. Hackett), *Journal of the Hellenic Diaspora* 15/1 and 2 (1988)

Hackett. P. Clifford "Ethnic Politics in Congress: The Turkish Embargo Experience", *Ethnicity and U.S. Foreign Policy* revised edition. ed. Abdul Aziz Said. New York: Praeger Publishers. 1981 .

"The Role of Congress and Greek - American Relations", *Greek American Relations, A Critical Review*. eds. Theodore A. Couloumbis and John O. Iatrides. New York: Pella Publishing Company, 1980.

Halley. Lawrence. *Ancient Affections, Ethnic Groups and Foreign policy* New York: Praeger Publishers . 1985.

Heard, Alexander, *The Costs of Democracy*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1960

Hicks. Sallie M. and Theodore A. Couloumbis. "The 'Greek Lobby: Illusion or Reality", *Ethnicity and U.S. Foreign Policy* revised edition, ed. Abdul Aziz Said. New York: Praeger Publishers, 1981.

Hirschman, Albert O., *Exit, Voice and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations and States*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1970

Hitchins, Christopher "Dead End; The Decline and Fall of the Greek Lobby in America", *Odyssey* (Nov.-Dec. 1995)

"Holbrooke: Cyprus Could Become Europe's Taiwan", *Athens News*. 25 June 1997.

Hottelet. Richard C. "Dangerous Isles: Even Barren Rocks Attract Conflict", *Christian Science Monitor*, 7 March 1996

Holmes. John W. "U.S. Interests and Policy Options", *Maelstrom, The United States, Southern Europe. and the Challenges of the Mediterranean*. ed. John W. Holmes. Cambridge. Massachusetts: The World Peace Foundation. 1995.

Howe. Russell Warren and Sarah Hays Trott. *The Power Peddlers, How Lobbyists Mold America's Foreign Policy*. Garden City, New York: Doubleday . 1977.

Iatrides. John A. "Beneath the Sound and the Fury: U.S. Relations with the PASOK Government," *Greece. 1981 - 1989 The Populist Decade*, ed. Richard Clogg. London: The MacMillan Press Ltd, 1993.

Ifantis. Kostas. "Greece and the USA After the Cold War", *Greece in a Changing Europe*. eds. Kevin Featherstone and Kostas Ifantis. New York: St. Martin's Press. 1996.

Ioannides. Chris P. "The Greek - American Lobby: Organization. Modus Operandi and Degree of Influence" *paper presented for the conference. "Greeks in English Speaking Countries"*, June 27 - 30, 1996.

Isaacson. Walter. *Kissinger, A Biography*. New York: Simon and Schuster. 1992.

Key, V.O., *Politics, Parties and Pressure Groups*, New York: Thomas Y. Crowell, 1964

Karambelas, G. Nicholas, *Foreign Influences and U.S. Policy, US and The World*

Karnow Stanley, "Foul-Up in the Mediterranean", *New Republic* (September 7/1974), 6-7, and Stern Lawrence "Bitter Lessons: How We Failed in Cyprus" *Foreign Policy* 19 (Summer, 1975)

Kegley Ch. & Wittkopf E., *American foreign policy, pattern and process*, st Martn's Press: New York (1991)

Κιτροέφ, Αλέξανδρος, Ο Ρόλος του Ελληνο-Αμερικανικού Λόμπι στην Εξωτερική Πολιτική των Η.Π.Α., στο Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική-Μια συνολική Προσέγγιση, Ι. Σιδέρης: Αθήνα (2003), Τόμος Α'

Kitroeff, Alexander, "Diaspora-Homeland Relations and Greek-American Lobbying: The Panhellenic Emergency Committee, 1974-78", *Journal of Modern Hellenism* (No 11, 1994)

Kitroeff Alexander & Constantinides Stefanos "The Greek-Americans and U.S. Foreign Policy since 1950", *Etudes Helléniques-Hellenic Studies* (Vol. 6 No 1, 1998)

Kondracke. Morton. "The Greek Lobby", *New Republic*. (Washington: The New Republic. Inc.) 178 no. 17. April 19 / 1978. 14 - 16.

Konstandaras. Nikos. "A Real Cyprus Catalyst at Last?" *Athens News*. 8 June 1997.

Κουλουμπής Θ. και S. Hicks. 1976. *Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική για την Ελλάδα και την Κύπρο*. Αθήνα: Παπαζήσης (1980)

Krause, A. Charles, "Cyprus War Protested by 20.000 Here", *Washington Post*, August 19, 1974; *National Herald*, August 19, 20, 1974

Laipson. Helen. "Cyprus: A Quarter Century of U.S. Diplomacy", *Cyprus in Transition 1960 - 1985*, ed. John T.A. Koumoulides. London: Trigraph Limited. 1986.

Lambros. Arthur. "A New Face: Simitis' Visit to Washington", *Patrides*. May 1996.
"Third Legislative Policy Conference in Chicago", *Patrides*, March 1997

Larrabee. F. Stephen. *Europe in the Year 2010: implications for Central Europe and the Balkans*. Santa Monica, CA: Rand. 1996.

Lesser. Ian O. *Mediterranean Security New Perspectives and Implications for U.S. Policy*. Santa Monica. CA: Rand, 1992.

Letters to Odyssey "The Greek Lobby Talks Back", *Odyssey* (Jan.-Feb. 1996)

Lewis. William H. "Policy Challenges - Past, Present, and Future", *Mediterranean Security* (Washington: Duke University Press) 8 no. 2. Spring 1997. 33 - 42.

Lind, Michael, The Israel Lobby, New America Foundation, April 1, 2002

Mediterranean Security: New Issues and Challenges. Santa Monica, CA: Rand. 1996.
"The Southern Periphery: Greece and Turkey", *Problems of Balkan Security Southeastern Europe in the 1990s*. eds. Paul S. Shoup and George W. Hoffman. Washington: The Wilson Center Press. 1990.

Madison, Christopher. "Effective Lobbying. Ethnic Politics Preserve U.S. Military Aid for Greece", *National Journal*. (Washington: Government Research Group) 17 no. 18. May 4, 1985. 961 - 964.

Μαρκέτος, Μπάμπης, Οι Ελληνοαμερικανοί-Ιστορία της ελληνικής ομογένειας των Η.Π.Α., Παπαζήση: Αθήνα (2008)

Marudas. Peter N. "Greek American Involvement in Contemporary Politics", *The Greek American Community in Transition*, eds. Harry J. Psomiades and Alice Scourby New York: Pella Publishing Co.. Inc.. 1982.

Mavrogordatos, George Th., *Stillborn Republic: Social Coalitions and Party Strategies in Greece, 1922-1936*, Berkeley: University of California Press, 1983

Μαυρογορδάτος Θ. Γεώργιος, *Ομάδες Πίεσης και Δημοκρατία*, Αθήνα: Πατάκης (2001)

McCaskill. Charles W. "The United States and Cyprus from 1974 to 1991." *Cyprus Domestic Dynamics. External Constraints*, ed. Christos P. Ioannides. New Rochelle, NY: Aristide D. Caratzas. 1992.

McDonald. Robert. "Alliance Problems in the Eastern Mediterranean-Greece, Turkey and Cyprus: Part II." *Prospects for Security in the Mediterranean*. ed. Robert O'Neil. London: The MacMillan Press Ltd, 1988.

McFarland, Andrew S., *Common Cause: Lobbying in the Public Interest*, Chatham, NJ: Chatham House, 1984

McMathias. Charles C. Jr., "Ethnic Groups and Foreign Policy", *Foreign Affairs*. (New York: Council on Foreign Relations) 59 no. 5. Summer 1981. 975 - 998.

Mearsheimer J. and S. Walt. 2006. "The Israel Lobby and US Foreign Policy". J.F. Kennedy School of Government Working Paper Series

Melakopides. Costas. *Making Peace in Cyprus Time for a Comprehensive Initiative*. Kingston, Ont: Centre for International Relations. Queen's University. 1996.

Meynaud, Jean, *Nouvelles etudes sur les groupes de pression en France*, Paris : Armand Colin, 1962

Migdalowitz, Carol, "Greece and Turkey: Current Foreign Aid Issues", *Congressional Research Issue Brief*, September 5, 1995, The Library of Congress

Minardus. Ronald. "Third - Party Involvement in Greek - Turkish Disputes." *The Greek - Turkish Conflict in the 1990s Domestic and External Influences*, ed. Dimitri Conostas. New York: St. Martin's Press. 1991

Moskos. Charles C. *Greek Americans Struggle and Success*. Englewood Cliffs. NJ: Prentice - Hall Inc. 1980.

Moe, Terry M., *The Organization of Interests: Incentives and the Internal Dynamics of Political Interest Groups*, Chicago: University of Chicago Press, 1980

"More Than Rocks: The Aegean's Discordant Legacy. " *Mediterranean Quarterly*. (Washington: Duke University Press) 7 no. 4. Fall 1996. 75-96.

Nathan. James A. and James K. Oliver. *Foreign Policy Making and the American Political System* third edition. Baltimore: The John Hopkins University Press. 1994.

"New Lobby in Town: The Greeks." *Time*. (Toronto: Time Canada Ltd.) July 14 /1975. 17 - 19.

New York Times, December 29, 1974

Nimetz. Matthew . "Mediterranean Security After the Cold War", *Mediterranean Quarterly*. (Washington: Duke University Press) 8 no. 2. Spring 1997. 19 - 32.

Olson, Mancur, *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1971

Olson, Mancur, *The Rise and Decline of Nations: Economic Growth, Stagflation and Social Rigidities*, New Haven: Yale University Press, 1982

"The Problem of Cyprus" *Adelphi Papers* 734. London: Brassey's The Institute for Strategic Studies. Winter 1988 / 1989.

Papacosma. S. Victor. "Greece and NATO", *NATO and the Mediterranean*. eds. Lawrence S. Kaplan. Robert W. Clawson. and Raimondo Luraghi. Wilmington. Delaware: Scholarly Resources 1 nc. . 1985.

Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος, Διασπορά και Εθνική Στρατηγική, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα (2000)

Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος, Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική: 1945-2002, Ποιότητα: Αθήνα (2002)

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, Η Διασπορά στην Ελληνική Υψηλή Στρατηγική, στο Εθνικές Διασπορές στις Διεθνείς Σχέσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Φάκελος Σημειώσεων, Αθήνα, 2000

"PASOK's Foreign Policies, 1981 - 1989 Continuity or Change?" *Greece. 1981 - 1989 The Populist Decade*, ed. Richard Clogg. London: The MacMillan Press Ltd. 1993.

Patterson, Bradley, *The ring of power*, Basic Books: New York (1988)

Powaski, Ronald E. *The entangling Alliance The U.S. and European Security 1950 - 1993*. Westport: Greenwood Press. 1994.

"Problems and Opportunities for Post - Election Greece", *Cosmos*. (Athens: Panteion University) 1 no. 8, December 1996

Pross P. 1975. *Pressure Group Behavior*. Toronto: McGraw-Hill

Psomiades. Harry J. "Ethnic Politics in America: Greek - Americans." *Mediterranean Quarterly*. (Washington: Duke University Press) 5 no. I ., Winter 1994, 56-63.

Psomiades, Harry J. and Scourby Alice (edited by), *The Greek American Community in Transition*, New York: Pella, 1982

Pyrros. James G. "PASOK and the Greek - American's Origins and Development." *Greece Under Socialism A NATO Ally Adrift*. ed. Nikolaos A. Stavrou. New Rochelle. NY: Aristide D. Caratzas. 1988.

Richardson, Jeremy J., *Pressure Groups*, Oxford: Oxford University Press, 1993

Rustow, Dankwart A., *The Politics of Compromise*, Princeton: Princeton University Press, 1955

"Role of the U.S. on Greek - Turkish Relations", *Hellenic Times*. 8 - 14 May 1997

Rossides. Eugene T. "Turkish Foreign Policy: Resolving the Contradictions", *Patrides*, March 1997

Rubin. Barry. *Secrets of State The State Department and the Struggle Over U.S. Foreign Policy*. New York: Oxford University Press. 1985.

Salisbury, Robert H., "Interest Representation: The Dominance of Institutions", *American Political Science Review*, Vol. 78, No 1 (March 1984), σσ. 64-76

Σβολόπουλος Κωνσταντίνος, *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1945-1981*, Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας 2005

Schmitter, Philippe C. "Still the Century of Corporatism?", στο Schmitter, Philippe C. and Lehmbruch Gerhard, *Trends Toward Corporatist Intermediation* (London: Sage, 1979), σσ. 7-52

Scott, James C., *Comparative Political Corruption*, Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1972

Scourby . Alice. *The Greek Americans*. Boston: Twayne Publishers. 1984.

"Second Inaugural Address of William I. Clinton." *Presidential Studies Quarterly*. (New York: Center for the Study of the Presidency) 17 no. 1. Winter 1997. 107-110.

Shain Y. 1995. "Multicultural Foreign Policy". *Foreign Policy*. Fall

Small. Melvin. *Democracy and Diplomacy, The Impact of Domestic Politics on U.S. Foreign Policy 1789 - 1994*. Baltimore: The John Hopkins University Press, 1996.

Snyder. Jed C. "Arms and Security in the Mediterranean Region", *Security Challenges in the Mediterranean Region*, eds. Roberto Aliboni, George Joffe. and Tim Niblock. London: Frank Cass and Co. Ltd, 1996.

Stavrou. Nikolaos A. "The Hellenic - American Community in Foreign Policy Considerations of the Motherland." *Diasporas in World Politics*, eds. Dimitri Conostas and Athanasios G. Platias. London: The MacMillan Press Ltd. 1993.

Stearns. Monteagle. *Entangled Allies U.S. Policy Toward Greece, Turkey and Cyprus*, New York: Council on Foreign Relations Press. 1992.

Stern. Lawrence. *The Wrong Horse The Politics of Intervention and the Failure of American Diplomacy*. New York: The New York Times Book Co., Inc., 1977.

"Testimony Presented to House Appropriations Subcommittee", *Patrides*. May 1996.

"The Reverse Influence Phenomenon: The Impact of the Greek -American Lobby on Foreign Policy of Greece." *Diasporas in World Politics*. eds. Dimitri Conostas and Athanasios G. Platias. London: The MacMillan Press Ltd. 1993.

Tocqueville, Alexis de, *De la Democratie en Amerique*, Paris : Union Generale d' Editions, 1963

Truman, David B. *The Governmental Process: Political Interests and Public Opinion*, New York: Alfred A. Knopf, 1951

"U.S. Diplomat Visits Cyprus to Ease Strain", *New York Times*. 13 January 1997.

Yannis Valinakis, "The Greek - Turkish Madrid Agreement: Avoiding Misinterpretation", *Athens News*. 12 July 1997.

"U.S. Policy Towards Greece and Turkey Since 1974", *The Greek – Turkish Conflict in the 1990's Domestic and External Influences*, ed. Dimitri Conostas. New York: St. Martin's Press. 1991

Van Heuven. Marten. *Domestic Issues and U.S. Foreign Policy*. Santa Monica. CA: Rand. 1996.

Walker, Jack L., "The Origins and Maintenance of Interest Groups in America", *American Political Science Review*, Vol. 77, No 2 (June 1983), σσ. 390-406

Watanabe. Paul Y. *Ethnic Groups, Congress. and American Foreign Policy, The Politics of the Turkish Arms Embargo*. Westport: Greenwood Press. 1984.

Watanabe Y. Paul, "Ethnicity and Foreign Policy: Greek-American Activism and the Turkish Arms Ban", *Diasporas in World Politics*, eds Dimitri Conostas and Athanasios Platias, (London: MacMillan Press Ltd, 1993)

Wilson James Q., *Political Organizations*, Princeton: Princeton University Press, 1995

Wittkopf, Eugene R. *The Domestic Sources of American Foreign Policy Insights and Evidence* second edition. New York: St. Martin's Press. 1994.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

www.1000flowersfromheaven.com

www.1000flowersfromheaven.com

<http://www.1000flowersfromheaven.com>

www.1000flowersfromheaven.com

www.1000flowersfromheaven.com

www.1000flowersfromheaven.com

<http://www.1000flowersfromheaven.com>

<http://www.1000flowersfromheaven.com>

www.1000flowersfromheaven.com

www.1000flowersfromheaven.com

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

17 ΑΠΡ. 2015

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000108849